هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

108

ساڵی/ 2018 – بەرگی سەدو هەشت

چاپی یەکەم/ ساڵی 2021

پێڕیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (8) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2018/2/12 ل 5
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (9) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – سێشەممە 2018/2/13 ل 131
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (10) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2018/2/21 نهێنی
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – پێنجشەممە 2018/2/22 نهێنی
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2018/2/26 نهێنی
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (13) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – سێشەممە 2018/2/27 نهێنی
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (14) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2018/3/5 دواخرا

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی دەسپێك خولی چوارەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2018/5/7 `235
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – پێنجشەممە 2018/6/26 ل 229
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (2) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – یەکشەممە 2018/7/1 ل 327
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (3) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2018/7/2 ل 375
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی (4) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – پێنجشەممە 2018/7/9 ل 455

ئەگەر هەڵبژاردن ئەنجام نەدرا بۆ ماوەی چوار ساڵ یان بۆ ماوەی سێ ساڵی تر کە ئێستا ئەوە جێگیر کرا، دەمێنەوە، بۆیە بە بڕوای من ئەوە دەبێ چارەسەر بکرێ، ئەگەر هەڵوەشانەوەکەش نەبی تەجمید بێ، یان هەر ڕێگایەکی تر.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوان خەریکی دارشتنن، ئێستا دایدەڕێژن.

بەڕێز د. ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای دارشتنەوەی بڕگەی چوارەم و دوای وەرگرتنی پێشنیاری ئەندامان لەسەر بڕگەی (1)، ماددەکەمان بەو شێوەیە دارشتۆتەوە.

ماددەی (11)

ماددەی (48)ی یاساکە هەمواردەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

یەکەم/ دەستەی گشتی سەندیکا لە کۆنگرەیەکی گشتی دا کۆ دەبێتەوە لەسەر بانگهێشتی ئەنجومەنی سەندیکا هەر سێ ساڵ جارێك ئەویش لە ڕێگەی نێردەکان مندوبین کە ڕێژەیان لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکا دیاری دەکرێت و بە هەڵبژاردن دیاری دەکرێن.

دووەم/ کۆنگرە بە ئامادەبوونی زۆرینەی رەهای نێردەکان دەبەستری بە پێچەوانەوە بۆ ڕۆژی دواتر دوادەخری لەو حاڵەتەدا بە ئامادەبوونی یەك لەسەر سێی نێردەکان دەبەستری بە پێچەوانەوە لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکاوە کاتێکی تری گونجاو بۆ بەستنی کۆنگرە دیاری دەکرێت.

سێیەم/ کۆنگرە رێککەوت و چۆنیەتی وادەی ئەنجامدانی هەڵبژاردنی سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی سەندیکا دیاری دەکات و تاوەکو هاتنی وادەکە ئەنجومەنی سەندیکا بەردەوام دەبی تەنها بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری رۆژانەی سەندیکا.

چوارەم/ ژمارەی یاسایی دەستەی گشتی سەندیکا بۆ هەڵبژاردنی سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی سەندیکا بە ئامادەبوونی زۆرینەی رەهای ئەندامانی تۆمارکراو دێتە ئاراوە و بەپێچەوانەوە هەڵبژاردن دوادەخری بۆ ڕۆژی دواتر و ژمارەی یاسایی دێتە ئاراوە و بە ئامادەبوونی یەك لەسەر سێی ئەندامە تۆمارکراوەکان و لە کاتی نەهاتنە ئارای ئەم ژمارەیەش سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی سەندیکا بەردەوام دەبن لە کارەکانیان بۆ ماوەی سێ مانگ، ئەگەر هاتو دوای سێ مانگیش ڕێژەی یەك لەسەر سێی ئەندامان ئامادە نەبوون ئەوا بەڕێژەی ئامادەبووان هەڵبژاردن ئەنجام دەدرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی د.ڤالا، یەك تێبینی خاڵی نیزامییە، بەڕێز د.ڕێواز، فەرموو.

بەڕێز ڕێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە بڕگەی دووەم و سێیەم دا گوتمان ئەم (دیاری دەکرێت) بە موتڵەقی نەبێ، زیاتر لە پێنج پەرلەمانتاریش پشتگیری ئەو پێشنیارەیان کرد، لەبەر ئەوە داوا دەکەم ئەو موتڵەقییە لابڕی لەوەی کە ئەنجومەن وەختەکە دیاری دەکات بۆ کۆنگرە، ئەنجومەن وەختەکە دیاری دەکات بۆ ئەگەر ئەوە نەهاتە ئاراوە، یەعنی مەسەلەن کۆنگرە بە ئامادەبوونی زۆرینەی رەهای نێردەکان دەبەسترێ، بەپێچەوانەوە بۆ رۆژی دواتر دوادەخرێ، لەم حاڵەتەدا بە ئامادەبوونی یەك لەسەر سێی نێردەکان دەبەسترێ، بە پێچەوانەوە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، ئاوا نووسراوە، لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکاوە کاتێکی تری گونجاو بۆ بەستنی کۆنگرە دیاری دەکرێ، ئەو کاتی گونجاوە حەفتەیەکی ترە، مانگێکی ترە، سێ مانگی ترە، ساڵێکی ترە، گونجاو لە رووی ژمارەییەوە چیە؟ نازانین چیە؟

بڕگەی سێیەمیش بە هەمان شێوەیە، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، ئێمە لەبەردەمی دوو بڕگەداین، كۆنگرە جیاوازە، هەڵبژاردنی سەرۆكی نەقابە و ئەنجومەنەكەی جیاوازە، دوو شتی جیاوازن، لە ناو كۆنگرە ئەوە نایێتە ئارا كە مەبەستە، مەوعیدێكی تر بۆ كۆنگرە تەحدید دەكرێ، لە بڕگەی سێ دا باس لە چی دەكات؟ وادەی ئەنجامدانی هەڵبژاردنی سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی سەندیكا كێ دیاری دەكات؟ كۆنگرە، ئەصڵەن كۆنگرە خۆی نەهاتۆتە ئارا، جاری با ئێمە لە بڕگەی یەك و دوو دا كۆنگرە بكەین، لە كۆنگرە تەحدید دەكری كەی هەڵبژاردن دەكرێ، ئەو دەستە گشتییەی كە كۆنگرە دەكات لە رێگەی مەندوبینەوە دەبی كە ئەوە موخالیفە بۆ ماددەی (47)ی قانونەكە لە راستی دا، تەعریفی دەستەی گشتی هاتووە دەڵی لە هەموو ئەو پارێزەرانە پێك دێت كە لە تۆماردا نووسراون و ئابوونەی بەشداربوونی خۆیان داوە و هیچیان لەسەر نەماوە، ئەوە تەعریفی دەستەی گشتییە لە ناو قانونەكە، بەڵام لە تەعدیلەكە دەڵی دەستەی گشتی لە رێگەی مەندوبینەوە كۆ دەبێتەوە، یەعنی ئەوە تەحریفێكە كە كراوە قەینا تەبیعیە و تێپەڕی موشكیلە نیە، لەبەر ئەوەی خۆی وتوویێتی لە رێگەی مەندوبینەوە دەستەی گشتی كۆ دەبێتەوە و هەموو كۆ نابنەوە، ئەوە بۆ كۆنگرە، بەڕێزان من بەشداری كۆنگرەم كردووە، دەزانم چۆنە كۆنگرەكەیان، كۆنگرە دەكەن، ئەوانەی بۆ كۆنگرە بەشداری دەكەن جیاوازن لەگەڵ ئەوانەی كە دەنگ دەدەن بۆ سەرۆكی سەندیكا و بۆ ئەندامانی ئەنجومەن، لەبەر ئەوە تكایە ئەو پێشنیارانە بە نەزەری ئیعتیبار وەرگرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینییە، بەڕێز د.ڤالا، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە بڕگەی دووەم ئیزافەمان كرد (لەلایەن ئەنجومەنی سەندیكاوە كاتێكی تری گونجاو بۆ بەستنی كۆنگرە دیاری دەكرێت بە مەرجێك لە (30) رۆژ تێپەڕ نەكات).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

(30) رۆژەكە وابزانم پەسەندە، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە بەو گۆڕانگارییە كە ئاماژەیان پی كرد بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی دەخەینە دەنگدانەوە، پێویست دەكات ماددەكە جارێكی تر هەمووی بخوێندرێتەوە؟ پێویست ناكات، ماددەكە دەخەینە دەنگدان، بەو شێوازەی خوێندرایەوە بە ئیزافەكردنی (30) رۆژ، كی لەگەڵە؟ (51) كەس بە پەسەندی دەزانی، ئەوەی دژە؟ (3) كەس دژن، ماددەكە بە زۆرینەی دەنگ پەسند كرا، ماددەی (12).

بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (12)

ماددەی (49)ی یاساكە هەموار دەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

یەكەم/ دەستەی گشتی سەندیكا لە رێگەی نێردەكانییەوە لە كۆنگرە ئەم دەسەلآت و تایبەتكارییانەی خوارەوە پیادە دەكات:

1-گفتوگۆكردنی كارەكانی ئەنجومەنی سەندیكا و پەسندكردن و بڕیارەكانی ژمێرە كۆتاییەكانی بودجەی پێشوو، بڕیاردانی بودجەی نوی كە ئەنجومەنی سەندیكا بۆ چوار ساڵی داهاتوو ئامادەی دەكات.

2-تێڕوانین لە كاروباری پارێزەران كە لە خشتەی كاردا هاتوون و تێڕوانین لەو پێشنیارانەی پێشكەشی كراون لە گشت ئەو شتانەی پەیوەندیدارن پێیەوە.

3-پێشـنیاری هەمـوارکردنی رسـومات و هـاوبەش و پێبـژاردن بـۆ سـەندیکا و سـەندووقی خانەنشینی.
4-بڕیارەکانی کۆنگرەی گشتی پابەندن و بە زۆرینەی ئەندامە ئامادەبووەکان دەردەکرێن.
دووەم/ دەسـتەی سەرپەرشـتیار لەسـەر کارەکـانی کـۆنگرە بانگهێشـتی دەسـتەی گشـتی دەکات بە تەواوی ئەنـدامە تۆمارکراوەکانی لە تۆمار و ئەوانەی بەرامبەری بەشداربوونی سـالآنەیان داوە بـۆ هەڵبژاردنـی سـەرۆکی سـەندیکا و ئەنـدامانی رەسـەن و یەدەگـی ئەنجـومەنی سـەندیکا لەو رۆژەی بـۆ ئەم مەبەسـتە دیـاری کـراوە و لە رووی کـارگێری و هـونەرییەوە رێکـی دەخـات و مـافی نـیە دەسـت بخـاتە نێـو رێـڕەوی هەڵبژاردنەکـان یـان ئەنجامەکـانی و چەنـد دادوەرێـك لە دادگـای تێهەڵچـوونەوەی تایبەتمەنـدی نـاوچەکە سەرپەرشتی ئەنجامدانی هەڵبژاردن دەکەن و کۆنووسەکانی رێك دەخەن و ئەنجامەکانی جێگیر دەکەن و رایدەگەیەنن.
سێیەم/ دادگـای تەمیـزی هەرێـم تایبەتمەنـدی دەبێـت بە تێـڕوانین بە شـێوەی بەپەلە لەو تانانەی پێشکەش دەکرێن لەسەر پرۆسەی هەڵبژاردنەکان کە پێویستە لە ماوەی (15) رۆژ پێشکەش بکرێن کە لە ڕۆژی دوای ڕاگەیاندنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان دەست پی دەکات و بڕیاری دادگا لەم بارەیەوە ملکەچ دەبی بۆ تانە لێدان لەلایەن دەستەی گشتی دادگای تەمیز لە ڕێگەی داواکردنی ڕاست کردنەوەی ئەویش لە ماوەی (15) ڕۆژدا.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بـۆ بەڕێـز د. ڤاڵا سـەرۆکی لیـژنەی یاسـایی، بەڕێـزان دەسـت بە گفتوگـۆ دەکەیـن لەسـەر مـاددەی (12)، فەرمـوون بەڕێـزان ئەوانەی دەیـانەوی بەشـداری بـکەن، دیـارە چـوار کەس دەیانەوی بەشداری بکەن، بەڕێز بەهار عبدالرحمن، فەرموو.
بەڕێز بەهار عبدالرحمن محمد:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
سـەبارەت بە مـاددەی (49) پێمـوایە کە بـڕگەی یەکەم لەگەڵ بـڕگەی دووەمـدا پێویسـت دەکات بڕگەی دووەم بکری بە یەکەم، چونکە بـاس لە هەڵبـژاردنە، دەسـتەی سەرپەرشـتیار هەڵبـژاردن کارەکـان رێـك دەخـات، دوایـی دەسـتەی گشـتی ئەم کـارانەی دەبێـت، ئەوە لە رووی تەسەلسولەوە، سەبارەت بە بـۆ چـوار سـاڵی داهـاتوو مـادام سی سـاڵ دەنگی هێنـا دەبی لێرەشدا بکری بە سی ساڵ، لە بڕگەی دووەم دا کە دەڵـی ئەنـدامانی رەسـەن، تـۆزی وشـەیەکی وابـزانم پەسـەند نـیە، چـونکە پـێچەوانەکەی نارەسـەن دەگـرێتەوە، ئەگەرچـی پێـدەچی لەرووی زمـانەوانییەوە ئەو ئیشـکالە دروسـت بـووبێ، بـۆیە پێشـنیار دەکەم ئەو وشەیە بگۆڕی بە شـتێکی تـر، یـاخود هەر عەرەبییەکەی ئەگەر وشـەیەکی گونجـاو نـیە هەر عەرەبییەکەی بەکار بهێنرێ، زۆر سوپاس.
بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
ئەنـدامی ئەصـیل و ئەنـدامی نائەصـیل، بـا شـتێك بـدۆزنەوە، سـوپاس بـۆ بەڕێـز بەهـار عبدالرحمن، بەڕێز قادر ئۆتمان، فەرموو.
بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
سـەبارەت بە خـاڵی دووەم پێشـنیار دەکەم هەر بە تەنهـا تێـڕوانین نەبـێ، تێـروانین و یەکلاکردنەوە بـۆ ئەوەی ئەو پێشـنیارانەی کە دەکـرێن بە هەنـد وەردەگـرن یـان بە هەنـد وەرناگرن، بۆ ئەوەی تێڕوانین و یەکلاکردنەوە، لە قانونەکەش یەکلاکردنەوەشی تێدابووە، سەبارەت بە خاڵی چوارەم ئەوەی کە بەهـار خـان وتـی پشـتگیری لـی دەکەم، ئەو وشـەیە لاببرێ، هەر بنووسری ئەندامانی ئەنجـومەن و یەدەگـی ئەنجـومەن، واتـا کە وتـت ئەنـدامی

ئەنجـومەن و ئەنـدامی یەدەگـی ئەنجـومەن ئەوە دەبـێ، یـان دەتـوانی وشـەی سـەرەکی بەکاربهێنیت، زۆر سوپاس.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
دوایی با ئەو پێشنیارانە کۆ بکەنەوە، زۆر سـوپاس بەڕێـز قـادر ئۆتمان، بەڕێـز محمـد علـی، فەرمووو دکتۆر.
بەڕێز محمد علی یاسین:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
دووەم لە دێری چوارەم، لە رووی کارگێری و هـونەرییەوە، تەبعەن لێرە مەبەست لە رووی هونەرییەوە لە رووی تەکنیکییەوە، مەبەسـەتیان لە ڕووی تەکنیکەیـە، چـونکە لە عەرەبیـدا فەنیـیە، ئـێمە هەردوکیـان بە هـونەر تەرجـومە دەکەیـن، کەچـی هەنـدێك جـار ئەوانە مەبەستیان تەکنیکیە، خۆ ئەوە لێرە هـونەری نیە، فـورقەی مۆسـیقی دادەنێن یـان شـتێکی دیکە ئەو کاتە دەبێتە هونەری، بەڵام مەبەستیان تەکنیکی یە، سوپاس.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز د.محمد علی، بەڕێز فرحان جوهر، فەرمووو.
بەڕێز فرحان جوهر قادر:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
مـن پێشـنیارم هەیە کە مەسـەلەی تایبەتکارییەکـان و دەسـەڵاتەکانی کـۆنگرە لە پەیڕەوی نــاوخۆی ســەندیکادا چارەســەر بکرێــت، ئەوە بمێنێــتەوە بــۆ وردەکارییەکــانی کــۆنگرە و دەسەڵاتەکانی بە مینهاج داخلی چارەسەر بکرێت، تەنها بڕگەی سێهەم بمێنێت کە دادگای تەمیزی هەرێم تایبەتمەند دەبێت بە تێڕوانین بەشێوەیەکی بەپەلە لەو تانانەی پێشکەش دەکرێن، من پێموایە تەنها ئەم خاڵە بمینی ئەوی تر بچێتە سـەر مەسـەلەی مینهـاج داخلـی، زۆر سوپاس.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز فرحان جوهر، بەڕێز د.پەری، فەرمووو.
بەڕێز پەری صالح حمید:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
تێبینییەکەم بەهار خان و کاك د.محمد کردیان، سوپاس.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سـوپاس بـۆ بەڕێزتـان د.پەری، گفتوگـۆ لەسـەر مـاددەی (12) کۆتـایی هـات، ئێسـتا داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەیـن بـۆ ئەوەی دارشـتنەوەی ئەو مـاددەیە بخەنەڕوو، د. ڤاڵا سـەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرمووو.
بەڕێز ڤاڵا فرید إبراهیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
ئەو موصتەلەحی هـونەری کـرا بە تەکنیکـی، بەڵام ئەوەی کە بەکارمـان هێنـاوە مەسـەلەی رەسەن، ئێمە مەبەستمانە (الأعضاء الأصليين و الأعضاء الإحتياطيين)، یەعنـی هەیە لە نـاو قـانون، ئەوە بە پێـی ئیختیصاصـی خۆتـان، لە جێـی ئەصـلی، لە جێـی رەسـەن شـتێکی ترمان بۆ بدۆزنەوە، لە کوردی چی بەکار دێنن؟
بەڕێز جعفر إبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
دوایـی ئەو مـاددەیە یەکلـای بکەیـنەوە ئەو مەسـەلەی زمـانەوانی، دوایـی سـەندیکا خـۆی پێش ئەوە ئیقرار بکری دەتوانین ئەوە چارێکی لی بکەین، یەعنی شتێکی گونجاو.
بەڕێز ڤاڵا فرید إبراهیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (12)
ماددەی (49)ی یاساکە هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:
یەکەم/ دەستەی گشتی سەندیکا لە رێگەی نێردەکانییەوە لە کۆنگرە ئەم دەسەلآت و تایبەتکارییانەی خوارەوە پیادە دەکات:
1- گفتوگۆکردنی کارەکانی ئەنجومەنی سەندیکا و پەسندکردن و بڕیارەکانی ژمێرە کۆتاییەکانی بودجەی پێشوو، بڕیاردانی بودجەی نوی کە ئەنجومەنی سەندیکا بۆ سێ ساڵی داهاتووی ئامادەی دەکات.
2-تێڕوانین و یەکلاکردنەوە لە کاروباری پارێزەران کە لە خشتەی کاردا هاتوون و تێڕوانین لەو پێشنیارانەی پێشکەشی کراون لە گشت ئەو شتانەی پەیوەندیدارن پێیەوە.
3-پێشنیاری هەمواکردنی رسومات و هاوبەش و پێبژاردن بۆ سەندیکا و سەندووقی خانەنشینی.
4-بڕیارەکانی کۆنگرەی گشتی پابەندن و بە زۆرینەی ئەندامە ئامادەبووەکان دەردەکرێن.
دووەم/ دەستەی سەرپەرشتیار لەسەر کارەکانی کۆنگرە بانگهێشتی دەستەی گشتی دەکات بە تەواوی ئەندامە تۆمارکراوەکانی لە تۆمار و ئەوانەی بەرامبەری بەشداربوونی ساڵانەیان داوە بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی سەندیکا و ئەندامی ئەصڵی و یەدەگی ئەنجومەنی سەندیکا لەو رۆژەی بۆ ئەم مەبەستە دیاری کراوە لە رووی کارگێری و تەکنیکی رێکی دەخات و مافی نیە دەست بخاتە نێو ڕێڕەوی هەڵبژاردنەکان یان ئەنجامەکانی و چەند دادوەرێك لە دادگای تێهەڵچوونەوەی تایبەتمەندی ناوچەکە سەرپەرشتی ئەنجامدانی هەڵبژاردن دەکەن و کۆنووسەکانی رێك دەخەن و ئەنجامەکانی جێگیر دەکەن و رایدەگەیەنن.
سێیەم/ دادگای تەمیزی هەرێم تایبەتمەند دەبێت بە تێڕوانین بە شێوەی بەپەلە لەو تانانەی پێشکەش دەکرێن لەسەر پرۆسەی هەڵبژاردنەکان کە پێویستە لە ماوەی (15) ڕۆژ پێشکەش بکرێن کە لە رۆژی دوای راگەیاندنی ئەنجامی هەڵبژاردنەکان دەست پی دەکات و بڕیاری دادگا لەم بارەیەوە ملکەچ دەبی بۆ تانە لێدان لەلایەن دەستەی گشتی دادگای تەمیز لە رێگەی داواکردنی راست کردنەوەی ئەویش لە ماوەی (15) رۆژدا.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی د.ڤالا، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کی لەگەڵە؟ (46) کەس بە پەسند دەزانیت، ئەوەی دژە؟ کەس نیە، بەکۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی (13).

بەڕێز ڤاڵا فريد إبراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (13) هەر دوو بڕگەی یەکەم و دووەمی ماددەی (50)ی یاساکە هەموار دەکرێن و بەم شێوەیە دەخوێندرێنەوە:
یەکەم/ نێردراوی کۆنگرەی گشتی بەشێوەیەکی نائاسایی لە ناوەندی سەندیکا کۆدەبنەوە لەسەر بانگهێشتی دوو لەسەر سێی ئەنجومەنەکەی یان یەك لەسەر سێی ئەندامە تۆمارکراوەکانی.
دووەم/ ژمارەی یاسایی کۆبوونەوەی نائاسایی بەئامادەبوونی بەلای کەم یەك لەسەر سێی نێردەکان لە ئەندامانی کۆنگرە دێتە ئاراوە بەپێچەوانەوە بۆ رۆژی دواتری دوادەخرێت و لەکاتی نەهاتنە ئارای ئەم ژمارەیە ئەوە کۆبوونەوەکە هەڵدەگیرێت.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان بۆ موناقەشەی ماددەی (13) یەك بەڕێز داوا دەكات، بەڕێز علی عثمان، فەرموو.
بەڕێز علی عثمان علی:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
پێشنیار دكەم بڕگا (1) و (2) ڤی رەنگی بێنە دارشتن/ لەسەر بانگهێشتی دوو لەسەر سێی ئەنجومەنەكەی یان یەك لەسەر سێی ئەندامە تۆماركراوەكانی نێردراوانی كۆنگرەی گشتی بەشێوەیەكی نائاسایی لە ناوەندی سەندیكا كۆدەبنەوە.
بڕگا دووێ/ كۆبوونەوەی نائاسایی بەئامادەبوونی ژمارەی یاسایی كە دەكاتە یەك لەسەر سێی نێردەكانی ئەندامەكانی كۆنگرە دەبەستێت بەپێچەوانەوە بۆ رۆژی دواتر دوادەخرێت و لەكاتی ئامادەنەبوونی ژمارەی یاسایی ئەوە كۆبوونەوەكە هەڵدەگیرێت بۆ ماوەیەك لە یەك مانگ زیاتر نەبێت، زۆر سوپاس.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز علی عثمان، ئەوانە بنووسە بۆ بەڕێز لیژنەی یاسایی، ئێستا داوا لە بەڕێزان لیژنەی یاسایی دەكەین ئەو ماددەیە دووبارە دابڕێژنەوە.
بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
ماددەی (13)
هەر دوو بڕگەی یەكەم و دووەمی ماددەی (50)ی یاساكە هەموار دەكرێن و بەم شێوەیە دەخوێندرێنەوە:
یەكەم/ نێردراوی كۆنگرەی گشتی بەشێوەیەكی نائاسایی لە ناوەندی سەندیكا كۆدەبنەوە و لەسەر بانگهێشتی دوو لەسەر سێی ئەنجومەنەكەی یان یەك لەسەر سێی ئەندامە تۆماركراوەكانی.
دووەم/ ژمارەی یاسایی كۆبوونەوەی نائاسایی بەئامادەبوونی لایەنی كەم یەك لەسەر سێی نێردەكان لە ئەندامانی كۆنگرە دێتە ئاراوە بەپێچەوانەوە بۆ رۆژی دواتری دوادەخرێت و لەكاتی نەهاتنە ئارای ئەم ژمارەیە ئەوە كۆبوونەوەكە هەڵدەگیرێت.
بەڕێز جعفر إبراهيم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە لەلایەن لیژنەی یاسایی دەخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵە؟ (42) كەس بەپەسەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ كەس نیە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی (14).
بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
ماددەی (14)
بڕگەی یەكەمی ماددەی (58)ی یاساكە هەموار دەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:
یەكەم/ دامەزراندنی فەرمانبەر و كارمەندان بەشێوەی گرێبەست بۆ رایی كردنی كارەكانی سەندیكا و كۆتایی پێهێنانی راژەكانیان بەشێوەیەك مەرجەكانی دامەزراندن و مووچە و بنەماكانی بەرزكردنەوەی هاتووە لە یاسای ڕاژەی مەدەنی رژاوە بكرێت.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی، بۆ گفتوگۆی ماددەی (14)، گفتوگۆ نیە، دیارە ئەو ماددەیە موناقەشەی نیە، راستەوخۆ بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەیخەینە دەنگدان، كێ لەگەڵە؟ (47) كەس بەپەسەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ كەس نیە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی (15).
بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (15)

ماددەی (65)ی یاساکە هەمواردەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

سکاڵآی بەرزەفتەیی بە نووسراو لەلایەن سەرۆکی سەندیکا یان سەرۆکی داواکاری گشتی یان هەر دادگایەك یان لایەنێکی فەرمی یان لەلایەن بریکار بۆ کراو دەجووڵێنرێت و لەم حاڵەتەش بریکار بۆ کراو بارمتەیەك دەدات بڕەکەی (50)هەزار دینارە یان ئەوەی هاوتایەتی ئەگەر لە دەعواکەی خاوەن ماف دەرچوو ئەوە بۆی دەگێڕدرێتەوە و بەپێچەوانەوە وەکو داهاتێکی کۆتایی بۆ سەندیکا تۆمار دەکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی بەڕێز د.ڤالا، بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ماددەی (15)، یەك بەڕێز هەیە، بەڕێز مدینە أیوب، فەرموو.

بەڕێز مدينه أيوب أحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارێ ماددا (15) بەحسێ سکاڵایێ تکەتن، دەمێ سکاڵایەك تێتە تۆمار کرن ل لایێ سەندیکایێ یان سەرۆکێ داوا گشتی یان هەر لایەنەکێ فەرمی بێتە لادان چونکە ئەگەر کەسەکێ گەل محامییەکێ ئیتیفاقەك کر و ئیتیفاقا وان هات تێکدام ئەڤ کەسە بچیتن سکاڵا خۆ تۆمار بکەتن ب رێیا داواکارێ گشتی بیت و رێیا بۆسییەی تەحوسلی سەندیکای بکەتن دێ گەلەك باشتر بتن، دەربارێ وی تەئمیناتێ هاتە داییناتی ئەز بینم ئەڤە رێژەکا زۆرە (50.000) بۆ وی کەسێ هەکە سکاڵا وی بسەر کەنەکەتی و (50.000) بدەت ئەز دەعوا تکەم ئەڤاهە ببت (30.000)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مدینە أیوب، بەڕێز امنە زکری، فەرموو.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پاڵپشتیا مدینە خانی دکەم، (50)هەزار ببیتە (30) هەزار.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز امنە زکری، بەڕێز ئاواز حمید، فەرموو.

بەڕێز ئاواز حمید حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پاڵپشتی مدینە خان دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ئاواز حمید، لیژنەی یاسایی، فەرموو بەڕێزان، بەڕێز د. ڤاڵا سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی پەیوەستە بە مەسەلەی سکاڵآکە، سکاڵآی بەرزەفتەیی یە، یەعنی ئینزیباتییە، ئەوە هیچ کێشەیەکی نیە، بۆیە دەبی لایەنەکانی فەرمیشی تێدا بێت لە پاڵ دادگا و داواکاری گشتی، دووەمیش زیاتر لە (3) کەس پێشنیاری کردووە کە (50) هەزارەکە بکری بە (30) هەزار.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
ئەوە دەخەینە دەنگدان کە (50) هەزار ببێتە (30) هەزار، کێ لەگەڵە؟ (30) کەس ئەو پێشنیارە بەپەسەند دەزانن، ئەوەی دژن؟ ئەو پێشنیارە بەپەسەند نازانن؟ (11) کەس دژن، واتا پێشنیارەکە پەسەند کرا (50) هەزار ببێتە (30) هەزار، کۆی ماددەکە.
بەڕێز ڤاڵا فرید إبراهیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
ماددەی (15)
ماددەی (65)ی یاساکە هەمواردەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:
سکاڵای بەرزەفتەیی بە نووسراو لەلایەن سەرۆکی سەندیکا یان سەرۆکی داواکاری گشتی یان هەر دادگایەك یان لایەنێکی فەرمی یان لەلایەن بریکار بۆ کراو دەجووڵێنرێت و لەم حاڵەتەش بریکار بۆ کراو بارمتەیەك تەئمینات دەدات بڕەکەی (30)هەزار دینارە یان ئەوەی هاوتایەتی ئەگەر لە دەعواکەی خاوەن ماف دەرچوو ئەوە بۆی دەگێڕدرێتەوە و بەپێچەوانەوە وەك داهاتێکی کۆتایی بۆ سەندیکا تۆمار دەکرێت.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز د. ڤاڵا سەرۆکی لیژنەی یاسایی، پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدان، خاڵێکی نیزامیمان هەیە، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.
بەڕێز عمر عینایەت حەمە:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
(بریکار بۆ کراوم) گۆڕی بە (بری گرتە)، نازانم لێرەش هەر بە بریکار بۆ کراو هاتووە، ئەگەر لە جاری پێشوو پەسەند نەکراوە.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی روونکردنەوە؟
بەڕێز ڤاڵا فرید إبراهیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
هەر بریکار بۆ کراو مایەوە لەبەر ئەوەی سوڵتەی قەزائی ئەو موستەڵەحە بەکار دێنن لەبەرامبەر موەکیل، سوپاس.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ ئەو روونکردنەوە د.ڤالا، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، کی لەگەڵە؟ (41) کەس بەپەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (3) کەس دژن، ماددەکە بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی (16).
بەڕێز ڤاڵا فرید إبراهیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
ماددەی (16)
ماددەیەك بۆ یاساکە زیاد دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:
یەك/ پارێزەرە، راوێژکارەکان یان ئەوانەی پیادەکارن ممارس بۆیان هەیە نووسینگەی بە تەنها یان هاوبەش بۆ خۆیان لە شوێنی کارکردنیان کە لەلای سەندیکا جێگیر کراوە بکەنەوە.

دوو/ دەکرێت نووسینکە بە ناوێکی تایبەت بەخۆی بکرێت کەوا لە تۆمارێکی تایبەت لەلای سەندیکا تۆمار دەکرێت ئەویش لە دوای ئەو ڕێکارانەی سەندیکا بەڕێنمایی دیاری دەکات و ئەنجومەنەکەی بڕیاری لەسەر دەدات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بۆ گفتوگۆی ئەم ماددەیە، بەڕێز ئومێد حەمە علی، فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها سەرنجێکی زمانەوانی یە، یەك/ پارێزەرە راوێژکارەکان یان ئەوانەی پیادەکارن، پێموایە ئەو (یان)ە پێویست نیە (پارێزەرە راوێژکارەکان و پیادەکارەکان دەتوانن نووسینگەی تایبەتی خۆیان) من نازانم تا چەند راستە ئەوەی ئەوان نووسیویانە نووسینگەی بە تەنها یان دەتوانن نووسینگەی تایبەت بە خۆیان یان هاوبەش لە شوێنی کارکردنیان بکەنەوە کە لەلای سەندیکا جێگیر کراوە بەو شێوەیە، خاڵی دووەم ئەویش زۆر رەکیکی تیایە لە رووی زمانییەوە، ئەگەر خۆیان دەتوانن پێداچوونەوەیەکی بۆ بکەن، زۆر زۆر رەکیکە، لە دوو رستەدا چەند جارێك ناوی سەندیکایان دووبارە کردۆتەوە، ئەوە جوان نیە بۆ دەقی یاسایی بۆ نووسین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ئومێد حەمە علی، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین ئەو ماددەیە دووبارە صیاغە بکەنەوە، رەچاوی ئەو تێبینیانەش بکرێت، بەڕێز تەلار لطیف، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ روونکردنەوە بەڕێز پەرلەمانتار کاك ئومێد سەبارەت بەوەی کە دەڵی پارێزەرە راوێژکارەکان یان ئەوانەی پیادەکارن، راوێژکارەکان دەتوانن بە تەنها خۆیان نووسینگە بکەنەوە، یاخود لەگەڵ موماریسەکان دەیکەنەوە، یەعنی مەرج نیە هەموو راوێژکارێك ئیلا دەبی کەسێکی مومارِیسی لەگەڵ دا بێت، لەبەر ئەوە ناتوانین (و) دانێین، هەر دەبی (یان) دابنرێ، چونکە ئەو کاتە ئیختیاری یە، لەبەر ئەوە بۆ ئەوەی هیچ گرفتێکی یاسایی بۆ تەتبیقات دروست نەبی دەبی (یان) هەبێ، ئەو (و) لە کاتی جێبەجێکردنی ئەو بڕگەیە کێشەی یاسایی دروست دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونکردنەوەیە بەڕێز تەلار لطیف، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی لە ئەصلی یاساکە لە بڕگەکەدا هاتووە (پارێزەرە راویژکارەکان یان ئەوانەی پیادەکارن) مانای ئەوەیە هەم پیادەکارەکان هەم راوێژکارەکان مافیان هەیە نووسینگە بکەنەوە، (و)کەش دابنێی عەینەن واتا دەگەیەنێ، لەبەر ئەوە من پشتگیری قسەکەی کاك ئومێد دەکەم، ئەگەر (و) دابنێی زۆر مەنتیقیترە، هەروەها وشەی (کەوا) لە کوردیدا نیە، دەکری بنووسی (کە)، (کەوا) لەبەر دەکرێ، دەستخۆش سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز د. ڤاڵا سەرۆکی لیژنەی یاسایی، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەلار خان محاماتی كردووە و پێیوایە (و) كێشە دروست دەكات، بەڕێز سەرۆكی سەندیكاش لەگەڵ ئەوەیە كە (یان) وەكو خۆی بمێنێتەوە و دوای وەرگرتنی راوبۆچوونی بەڕێز كاك ئومێد بەم شێوەیە ماددەكەمان داڕشتۆتەوە:

ماددەی (16)

ماددەیەك بۆ یاساكە زیاد دەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

یەك/ پارێزەرە راوێژكارەكان یان ئەوانەی پیادەكارن ممارسن دەتوانن نووسینگەی تایبەت بە خۆیان یان هاوبەش لە شوێنی كاركردنیان كە لەلای سەندیكا جێگیر كراوە بكەنەوە.

دوو/ دەكرێت نووسینگە بە ناوێكی تایبەت بەخۆی بكرێت كەوا لە تۆمارێكی تایبەت لەلای سەندیكا تۆمار دەكرێت ئەویش لە دوای ئەو رێكارانەی سەندیكا بە رێنمایی دەری دەكات و ئەنجومەنەكە بڕیاری لەسەر دەدات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی، ئەو ماددەیە، ماددەی (16) بەو شێوازەی خوێندرایەوە دەخەینە دەنگدان، كی لەگەڵە؟ (49) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ كەس نیە، بەكۆی دەنگ پەسەند كرا، ماددەی (17)

بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (17)

بەشێك بۆ یاساكە زیاد دەكرێت بەڕیزبەندی بەشی دەیەم و لە ژێر ناونیشانی كۆمپانیاكانی پارێزەرایەتی:

یەكەم/ پارێزەرانی راوێژكار بۆیان هەیە كۆمپانیایەكی مەدەنی پیشەیی بۆ پارێزەرایەتی و ڕاوێژكاری یاسایی دابمەزرێنن بە سیفەتی هاوبەشی پێكەوەیی لە ڕووی نەیاری و بەرپرسیاریەتییەوە بەرامبەر بەكەسانی دیكە لە یەك نووسینگە یان زیاتر بە مەبەستی پارێزەرایەتی كردن و پێشكەش كردنی راوێژی یاسایی و بۆیان نیە نوێنەرایەتی ئەو لایەنانە بكەن كەوا بەرژەوەندییەكانیان دژ بەیەكە، بۆیان هەیە پارێزەرایەتی بكەن لە چوارچێوەی كۆمپانیا یان لە دەرەوەی بەگوێرەی بەندەكانی ئەو رێككەوتنەی لە نێوانیان واژوو كراوە.

دووەم/ كۆمپانیا كەسایەتی مەعنەوی هەیە و مافی هەیە پیشەی پارێزەرایەتی بكات لە رۆژی تۆماركردنییەوە لە تۆماری كۆمپانیا مەدەنییەكان لەلای بەشی كۆمپانیاكان لە سەندیكا لە دوای پەسەند كردنی ئەنجومەن لەسەر پەیڕەوی بنەڕەتی و گرێبەستی نوێنەری كۆمپانیاكە.

سێیەم/ ناوی كۆمپانیاكە ناوی گوازراوەی شیاو دەبی بە پیشەكە یان ناوی هەموو هاوبەشەكانە یان ناوی یەكێكیانە لەگەڵ هاوبەشەكانی و بەردەوام دەستەواژەی كۆمپانیای مەدەنی پیشەیی پارێزەرایەتی یان كۆمپانیای پارێزەرایەتی لە دوای دێت.

چوارەم/ 1-هیچ هاوبەشێك مافی نیە لە مافەكانی لە كۆمپانیا بێتە خوارەوە بۆ كەسانی جگە لە هاوبەشەكانی مەگەر بەڕەزامەندی نووسراوی هەموویانەوە بێت.

2-هەر هاوبەشێك مافی هەیە لە كۆمپانیا بێتە دەرەوە لەدوای ئاگادار كردنەوەی هاوبەشەكانی لەم بارەیەوە بەلای كەم بەر لە سی مانگ.

3-پارێزەر مافی نیە ببێتە ئەندام لە زیاتر لە یەك كۆمپانیا لەو كۆمپانیایەی لەم یاسایەدا دەقیان لەسەر كراوە.

4-پـارێزەر مـافی نـیە لە کۆمپانیـا بە ئەنـدام بمێنێـتەوە و ئەگەر لە پیـادەکردنی پیشـە قەدەغەکرابی یان ناوی لە خشتەی پارێزەران لەبەر هەر هۆیەك بێت رەشکرابێتەوە.
5-لەکاتی نەبـوونی دەق بـۆ چارەسـەری حـاڵەتی پێویسـت لە کۆمپانیاکـانی پـارێزەرایەتی مەدەنـی دەکـری بـۆ حوکمەکـانی هـاتوو لە یاسـای مەدەنـی و یاسـا بەرکارەکـانی دیـکەی پەیوەندیدار گەڕانەوە بکرێ.
6-سـەرۆکی سـەندیکا یـان ئەوەی نـوێنەرایەتی دەکـات گـرتنەبەری رێکارەکـانی هەڵوەشـاندنەوە و پاکتـاوکردنی کۆمپانیـای مەدەنـی پـارێزەرایەتی بەپێـی یاسـای پارێزەرایەتی و ڕێنماییەکانی لە ئەستۆ دەگرێت.
7-ئەنجـومەنی سـەندیکا بـۆی هەیە رێنمـایی پێویسـت دەربـارەی بەیـانی گرێبەسـتی دامەزرانـدنی کۆمپانیـا و چـۆنیەتی رێکارەکـانی تۆمـارکردنی لەلـای سـەندیکا و هەڵوەشاندنەوەی یان پاکتاوکردنی دەربکات.
8-پێویستە لەسەر گشت ئەو کۆمپانیانەی پارێزەرایەتی کە لە هەرێم کار دەکەن خۆماڵی بـی یـان بیانی بـی کە پێشتر بە پێـی یاسای دیکە دامەزراون بـاری یاسایی خۆیان بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە و ئەو ڕێنماییانەی بە پێی ئەو یاسایە دەردەچـن لە مـاوەی شـەش مانگ لەبەرکاربوونی ئەم یاسایە بگونجێنن و هەمواری بکەن.
9-کۆمپانیاکـانی پـارێزەرایەتی وەك کەسـایەتییەکی مەعنەوی و ئەو لایەنـانەی کە لە یاسـا بەرکارەکـان وەسـف کـراوە بـۆ مەبەسـتەکانی بریکارنـامەیی و پـی راگەیانـدنی یاسـایی و دادبینـی و گشـت ئەو شـتانەی پەیوەنـدیـدارن بە پیشـەی پـارێزەرایەتی کـردنەوە تەنهـا لەو حاڵەتانە نەبی کە تێیدا ناکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بـۆ بەڕێـز سـەرۆکی لیـژنەی یاسایی، بەڕێـزان دەسـت بە گفتوگـۆ دەکەیـن لەسـەر ماددەی (17)، ئەوەی دەیانەوی بەشداری بکەن لە گفتوگۆکردن، دیارە دوو بەرێز دەیـانەوی بەشداری بکەن، بەڕێز د.رێواز، فەرموو.

بەڕێز رێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی (8) دەڵـی (پێویستە لەسەر گشت ئەو کۆمپانیایانەی پارێزەرایەتی کە لە هەرێـم کـار دەکەن خۆماڵی بێت یان بیانی)، ئێمە لە ماددەی (1) گوتمان پـارێزەر دەبـی ئیللا جنسیەی عیراقی هەبـێ، یەعنـی هەڵگری جنسیەی عیراقـی بـی بە مەرج، لێـرە بـۆ کۆمپانیـای بیـانی پـارێزەرایەتی هـیچ شـتێکمان نـیە؟ یەعنـی هـیچ قسـەمان نـیە؟ بە مـوتڵەقی بۆیـان هەیە ئەوەی کە پێشـتر دەزانـم هەن، مەجموعەیەك کۆمپانیـای بیـانی پـارێزەرایەتی لە هەرێمـی کوردستاندان، پرسیارەکە ئەوەیە ئایا ئەوەش لەسـەر ئەسـاسی (معاملـة بالمثـل) دەبـێ؟ یـان هەر ئـاوا بە مـوتڵەقی دەبـێ؟ چـونکە هەن و هەندێکیشـیان ئەصـلەن بـوونەتە رێگـری لەوەی کە موحامیەکانی کوردستان بتـوانن ئیشـەکانی خۆیـان بـکەن و عەینەن ئیشـەکانی ئەوانیش دەکەن، مـن دەزانـم کۆمپانیـای موحامـاتی ئـوردونی لێـرە ئـیش دەکەن، لوبنـانی لێـرە ئـیش دەکەن، هەتـا بەریتـانیش لێـرە ئـیش دەکەن، لەبەر ئەوە داوای ڕوونکـردنەوە دەکەم سەبارەت بەوە و رەئی بەڕێز سەرۆکی سـەندیکاش لە رێگەی بەڕێـز لیـژنەوە، لێـی بپرسـن ئایـا ئەوان بە مـوتڵەقی ئیتـر بۆیـان هەیە لێـرە ئـیش بـکەن؟ خۆیـان بگـونجێنن مەبەستیان بە موتڵەقییە یان نا؟

فەقەرەی نۆیەمیش لەو تۆزەی ئەخیری تێناگەم دەڵـی (گشـت ئەو شـتانەی پەیوەنـدیـدارن بەپیشـەی پـارێزەرایەتی کـردنەوە و تەنهـا لەو حاڵەتـانە نەبێـت کە تێیـدا ناکرێـت) نـازانم

مەبەستیان لەوە چیە؟ ئەگەر لە عەرەبی کراوە بە کوردی، نازانم چیە مەبەستەکە؟ تۆزی نامەفهومە لەوانەیە پێویستی بە ئیعادەی صیاغە هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.ڕێواز فائق، بەڕێز عمر عینایەت، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حەمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە چوارەم بڕگەی (3) پارێزەر مافی نیە ببێتە ئەندام لە زیاتر لە یەك كۆمپانیا، لە كۆمپانیا ئەندامبوون نیە، كۆمپانیا بەشداریبوونە، یەعنی سەهمی هەیە، یەعنی شتێك نیە بەناوی ئەندام لە كۆمپانیا، بەڵی دەكری ئەندام بی لە دەستەی كارگێری، یەعنی لە مەجلیسی ئیدارەی كۆمپانیا، بەڵام ناكری ببێتە ئەندام لە كۆمپانیاكە، كەواتە دەبی تۆ هاوبەش بی لەو كۆمپانیایە، یەعنی بۆی نیە هاوبەش بی لە چەند كۆمپانیایەك، ناكری بڵێی ئەندام بێ، هەروەها وشەی لە ئەخیرەوە گشت ئەو شتانەی وەكو بەڕێز د.ڕێواز باسی كرد، (گشت ئەو شتانەی)، (شت) لە كوردیدا دەبی موعالەجە بكرێ، یەعنی (جميع الأمور)، لەوانەیە لە عەرەبی دا وا هاتبێ، نازانم نەصە عەرەبییەكەی چۆنە؟ ئەگەر بكرێت ئەوە داڕێژنەوە باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عمر عینایەت، بەڕێز ئومێد حەمە علی، فەرموو.

بەڕێز ئومێد حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها ویستم پشتیوانی قسەكانی د.ڕێواز بكەم لەو بڕگەی هەشتەمە مەسەلەی كۆمپانیا بیانییەكانەوە، هەم روونبكرێتەوە و هەم چارەسەریش بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ئومێد حەمە علی، بەڕێز كەژاڵ هادی، فەرموو.

بەڕێز كەژاڵ هادی فقێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری راكەی د.ڕێواز و كاك ئومێد دەكەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.كەژاڵ هادی، دیارە گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیە كۆتایی هات، ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی دەكەین، هەم وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارانە و ئەو تێبینییانەی ئاراستە كران، هەم بۆ داڕشتنەوەی ئەم ماددەیە، فەرموو بەڕێز د.ڤالا.

بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی (4) لە بڕگەی (چوارەم) پارێزەر مافی نیە لە كۆمپانیا بە هاوبەش بمێنێتەوە، ئەوەی بەڕێز عمر عینایەت پێشنیاری كرد، وەرگیرا، ئەوەی پەیوەستە بە بڕگەی (هەشتەم) ئێمە گوتوومانە خۆی بگونجێنێت لەگەڵ یاساكە، كە دەڵێین خۆی بگونجێنێت لەگەڵ یاساكە پێشتریش باسی مەبدەئی (معاملة بالمثل)مان كردووە دەتوانین لێرە وەكو خۆی بمێنێتەوە، دەشتوانین بنووسری لە كۆتاییەكەی بە رەچاوكردنی مەبدەئی (معاملة بالمثل)، هەردووكی راستە، نۆیەمیش ئەو شتانە مەبەستمان (أمور)ە، یەعنی (أمور) كردمانە (ئەو بابەتانە).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو كاروبارانە، ئێستا داڕشتنی كۆتایی ماددەكە، فەرموو بەڕێز د.ڤالا.
بەڕێز ڤالا فريد إبراهيم:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
ماددەی (17)
بەشێك بۆ یاساكە زیاد دەكرێت و بەڕیزبەندی بەشی دەیەم و لە ژێر ناونیشانی كۆمپانیاكانی پارێزەرایەتی:
یەكەم/ پارێزەرانی راوێژكار بۆیان هەیە كۆمپانیایەكی مەدەنی پیشەیی بۆ پارێزەرایەتی و راوێژكاری یاسایی دابمەزرێنن بە سیفەتی هاوبەشی پێكەوەیی لە رووی نەیاری و بەرپرسیاریەتییەوە بەرامبەر بەكەسانی دیكە لە یەك نووسینگە یان زیاتر بە مەبەستی پارێزەرایەتی كردن و پێشكەش كردنی راوێژی یاسایی و بۆیان نیە بەڕێوەبەرایەتی ئەو لایەنانە بكەن كەوا بەرژەوەندییەكانیان دژ بەیەكە، بۆیان هەیە پارێزەرایەتی بكەن لە چوارچێوەی كۆمپانیا یان لە دەرەوەی بەگوێرەی بەندەكانی ئەو رێككەوتنەی لە نێوانیان دا واژوو كراوە.
دووەم/ كۆمپانیا كەسایەتی مەعنەوی هەیە و مافی هەیە پیشەی پارێزەرایەتی بكات لە رۆژی تۆماركردنی لە تۆماری كۆمپانیا مەدەنییەكان لەلای بەشی كۆمپانیاكان لە سەندیكا لە دوای پەسەند كردنی ئەنجومەن لەسەر پەیرەوی بنەڕەتی و گرێبەستی دامەزرێنەری كۆمپانیاكە.
سێیەم/ ناوی كۆمپانیاكە ناوی گوزارەی شیاو دەبێت بە پیشەكە یان ناوی هەموو هاوبەشەكانە یان ناوی یەكێكیانە لەگەڵ هاوبەشەكانی و بەردەوام دەستەواژەی كۆمپانیای مەدەنی پیشەیی پارێزەرایەتی یان كۆمپانیای پارێزەرایەتی لە دوای دێت.
چوارەم/ 1-هیچ هاوبەشێك مافی نیە لە مافەكانی لە كۆمپانیا بێتە خوارەوە بۆ كەسانی جگە لە هاوبەشەكانی مەگەر بە رەزامەندی نووسراوی هەموویانەوە بێت.
2-هەر هاوبەشێك مافی هەیە لە كۆمپانیا بێتە دەرەوە لەدوای ئاگادار كردنەوەی هاوبەشەكانی لەم بارەیەوە بەلای كەم بەر لە سی مانگ.
3-پارێزەر مافی نیە ببێتە ئەندام لە زیاتر لە یەك كۆمپانیا لەو كۆمپانیانەی لەم یاسایەدا دەقیان لەسەر كراوە.
4-پارێزەر مافی نییە لە كۆمپانیا بە هاوبەش بمێنێتەوە ئەگەر لە پیادەكردنی پیشە قەدەغە كرابێت یان ناوی لە خشتەی پارێزەران لەبەر هەر هۆیەك بێت رەش كرابێتەوە.
5- لە كاتی نەبوونی دەق بۆ چارەسەری حاڵەتی پێویست لە كۆمپانیاكانی پارێزەرایەتی مەدەنی دەكرێت بۆ حوكمەكانی هات و لە یاسایی مەدەنی و یاسا بەركارەكانی دیكەی پەیوەندیدا گەڕانەوە بكرێت.
6- سەرۆكی سەندیكای یان ئەوانەی نوێنەرایەتی دەكات گرتنە بەری رێكارەكانی هەڵوەشاندنەوە و پاكتاوكردنی كۆمپانیای مەدەنی پارێزەرایەتی بە پێی یاسای پارێزەرایەتی ڕێنماییەكانی لە ئەستۆ دەگرێت.
7- ئەنجومەنی سەندیكا بۆی هەیە رێنمایی پێویست دەربارەی بەیانی گرێبەستی دامەزراندنی كۆمپانیا و چۆنیەتی رێكارەكانی تۆمار كردنی لەلای سەندیكا و هەڵوەشاندنەوەی یان پاكتاوكردنی دەربكات.
8- پێویستە لەسەر گشت ئەو كۆمپانیایانەی پارێزەرایەتی كە لە هەرێم كار دەكەن خۆماڵی بێت یان بیانی كە پێشتر بە پێی یاسای دیكە دامەزراون باری یاسایی خۆیان بە پێی حوكمەكانی ئەو یاسایەو ئەو ڕێنماییە بەپی ئەو یاسایەی دەردەچن لە ماوەی (6)

شەش مانگ لە بەرکاربوونی ئەم یاسایە بگونجێنن و هەمواری بکەن، لەگەڵ رەچاو کردنی بنەمای مامەڵەی چونیەك.
9- کۆمپانیاکانی پارێزەرایەتی وەك کەسایەتیەکی مەعنەوی ئە لایەنانەی کە لە یاسا بەرکارەکانی وەسف کراوە بۆ مەبەستەکانی بریکار نامەی پێراگەیاندنی یاسایی و دادبینی گشت ئەو کاروبارانەی کە پەیوەندیدارن بە پیشەی پارێزەرایەتی کردنەوە تەنها لەو حاڵەتانە نەبێت کە تێیدا ناکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، دیارە خاڵێکە نیزامی هەیە بەڕێز کاك (عمر عینایەت) فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی لیژنەی یاسایی لەمەیان وەرگرت کە ئەندامەکە بکەن بە هاوبەش بەڵام ئێستا ئەگەر خوێندیەوە لە خاڵی سێیەم پارێزەر مافی ئەوەی نییە ببێتە ئەندام ببێتە هاوبەش ئەبێ لەوەشا بیگۆری ئەبێ لە وەشا بیگۆری لە چوارەما وەدەبێ لە سێیەمیش بیگۆری، زۆر سوپاس.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر یەك جار پێشنیار وەرگیرایە لە هەر کۆێیەك ئەندام هەبێت ئەبێ بە هاوبەش.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تۆ وات خوێندەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە چاك دەکرێت وەکو ئەوەکەی تر، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (48) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (18)

دەستەواژەی سەرۆکی سەندیکا جێگای دەستەواژەی نەقیبی پارێزەران دەگرێتەوە لە هەر شوێنێکی یاسای پارێزەرایەتی هاتبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

مناقەشە نییە، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (50) کەس بە پەسەند دەزان، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی (19)، فەرموو، خاڵی نیزامی بەرێز (امینە زکری) فەرموو، دواتر بەڕێز (گەشە) خان ، دواتر بەڕێز (کەژاڵ هادی).

بەڕێز امینە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئەم بگەهینە ئەحکامێت خیتامی بۆ پێك ئینانا ڤی پرۆژەی، پێشنیارەك من یا هەی، ماددەك بێتە زێدەکرن ب ڤی شێوازی، کەس و کارێن پلە ئێك یێن دادوەرا بۆ وان نەبیتن کو کارێ پارێزەراتی بکەن د سنوورا دادگەها تێهەڵچوونێ کو دادوەر کارێ خۆ تێدا دکەتن،

واتا پلە ئێك بێت دادوەرا ئەگەر مەحكەمە هەبیتن د مەنەقا خۆ بۆ وان نەبیتن ل سنوورێ کو بابێ وا مامێ وان پلە ئێك بیتن ل وێرێ سکاڵایێ تۆمار بکەن، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (گەشە دارا)، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جەلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی پەرلەمان دوێنێ باسمان لەوە کرد کە هەندێ پێشنیار هەیە، وە زۆر سوپاسی لیژنەی یاسایی دەکەین کە پێشنیارەکانی وەرگرت بۆ دارشستن، لە ماددەیەك پێموایە ئیتر ئێستا جێگەی ئە ماددەیە با نەچینە سەر ماددەی (19) ئەمە پشت بەستوو بە ماددەی (46) لە یاسای ژمارە (17)ی ساڵی (1999)ی یاسایی پارێزەرایەتی کە دەبێت خزمەتگوزاری لە رووی رۆشەمبیری ئابووری کۆمەڵایەتی بە ئەندامەکانی پێشکەش کا، وە ئەم مادانەی کە ئێمەش باسی ئەکەین بای حاڵەتێکی تایبەتە ئەویش خاوەن پێداویستی تایبەتە کە خاوەن پێداویستی تایبەت کەسێکە (عمق)ێ لەبەر دەمیایەتی کێشەیەك لەبەر دەمیایەتی وەکو کەسێکی ئاسایی ناتوانێت کاری ڕۆژانەی بەردەوام بێت وە ئەو فرسەتانەی کە بۆ پارێزەرێکی تر دێتە بەر دەم بۆ خاوەن پێداویستی تایبەت نایێ زۆر بە زەحەت تر و قورستر ژیان ئەتوانێ بەڕێکا، ئێمە وەکو لیژنەی کۆمەڵایەتی وە بە پشتوانی لیژنەی یاسایی دەمانەوێت ئەو خاڵانە جێگەی بکرێتەوە، ئەو خاڵانە چین؟ لەبەر دەم لیژنەی یاسایی هەیە ئەگەر دوایی خۆیان بیخوێننەوە قسەی زیاتری لەسەر بکەین یان ئێستا کە لە مەسەلەی بەخشین لە ڕسووم وە لە پێدانی خانەنشینی ساڵانەی ئەندامانی سەندیکا هەروەها مینحەیەك و پێدانی قەرز وە بڕنەوەی هاوکاری بۆ ئەو منداڵانەی کە منداڵای خاوەن پێداویستی تایبەتن یان پارێزەرێکی خاوەن پێداویستی تایبەتن وە ئەو کەلوپەلانەی کە بۆ خاوەن پێداویستی تایبەت دابین ئەکرێت لە رێی سەندیکاوە، یەعنی ئەمە عیبئێکی مالی ناچێتە سەر حکومەت بەڵك و لە رێی سەندیکاوە ئەم ئیمتیازاتانە هەیە من زۆر سوپاستان ئەکەم، یەعنی ئەگەر بڵێین بۆ نمونە باسی ڕەسێك ئەکەین لە کاتێکا تەڵەبێك تەقدیم ئەکا پارێزەرێك مەسەلەن (1000) هەزار دینار ئەیا یان (5000) پێنج هەزار دینار ئەیا بۆ تەڵەبی تەئجیلی دەعوایەك لە مانە، یەعنی ڕەنگە پارێزەرێك لە مانگێکا (10) دە (15) پانزە هەزار دینار رسوماتەی خۆش بێت سەندیکا پێم وایە زیاتر پشتوانێکی مەعنەوییە ئەگەر پەرلەمانتاران و پەرلەمان پشتوانی ئەو خاوەن پێداویستییە تایبەتیانە بکەین وە ئەوەی کە وەرمانگرتووە نازانم بەڕێز نەقیبی سەندیکا پشتگیریم ئەکا یان نا لە حەقدە هەژدە هەزار ئەندامی سەندیکای پارێزەران ناگاتە دوو سەد کەس کە خۆیان خاون پێداویستی تایبەتن یان منداڵی خاوەن پێداویستی تایبەتیان هەیە، زۆر سوپاس بۆ لیژنەی یاسایی ئەگەر پێشنیارەکانمان وەرگرن.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (گەشە دارا)، دوو بەڕێزی تر ئەیانەوێت قسە بکەن، بەڕێز (کەژاڵ هادی)، دواتر (منیرە عثمان)، بەڕێز (کەژاڵ هادی) فەرموو.

بەڕێز کەژاڵ هادی فقێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم لەلان سەرۆکی لیژنەی کاروباری کۆمەڵایەتی (گەشە) خانەوە کرا تایبەت بە خاوەن پێداویستی تایبەت، دوێنێ (د.ڤالا) ئاماژەی بەوە کرد کە ئێمە بە ماددەیەکی جیا معالەجەی داواکاریەکانی خاوەن پێداویستی تایبەت دەکەن، دەستتان خۆش بێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (کەژاڵ هادی) وەکو (مبدء) پەسەند کراوە کە ماددەیەکی تایبەت بە خاوەن پێداویستی تایبەتەکان لەناو ئەم هەموارەدا دیاری بکرێت جێگیر بکرێت، بەرێز منیرە عثمان فەرموو.

بەڕێز منیرە عثمان علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەستتان خۆش بێت لە راستیا ئەو ێشنیارە پێشنیارەکی گرینگە یەنی هیوادارم بە دەستەی سەرۆکایەتی جەخت کەنەوە لەوەی کە پێویستە ماددەیەك بۆ ئەوە دابرێت، سوپاستان ئەکەم.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (منیرە عثمان)، بەڕێز (خلف احمد) فەرموو.

بەڕێز خلف احمد معروف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ئەو رایەی ئەکەم ئەوەی کە زیاد کردنی ماددەکە تایبەت بە کەم ئەندامان یان خاوەن پێداویستی تایبەت، دوو پشتگیری (ئامینە) خان ئەکەم ئەوەی کە دادوەرەکان کەس و کاری دادوەرەکان مافی ئەوەیان نەبێت، کەس و کاری پلە یەك، زۆرسوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (خلف احمد)، بەرێز (عمر عینایەت)، فەرموو. قسەی نییە، بەڕێز (د.پەری)، فەرموو.

بەڕێز پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتوانی لە لیژنەی کۆمەڵایەتی دەکەم هەر ئەو ڕۆژەش دەنگمان لەسەر دا بوو هەموومان پشتیوانیمان دەربری بۆ پێشنیارەکەی (گەشە) خان، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.پەری)، بەڕێز (ئومید حمە علی)، فەرموو.

بەڕێزئومید حمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتوانی لە قسەکانی (ئامینە) خان دەکەموو قسەکانی (گەشە)خان، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئومید حمە علی)، بەڕێز (عباس غزالی)، فەرموو.

بەڕێزعباس غزالی میر خان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری وتەکانی (ئامینە) خان و کاك (ئومید) و کاك (خلف) دەکەم، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (عباس غزالی)، بەڕێزان ئێستا دوو پێشنیارمان هەنە پشتوانی لێکراوە ئەوەی تەسبینی ماددەکی تایبەت بە خاوەن پێداویستە تایبەتەکانە تەواو بووە دارشتنەکە ئەوە ماوە، پێشنیاری دووەم ئەوەیە ئەوەی کە پەیوەستە بە پلە یەکی دادوەرەکان، چاوەڕوانی لیژنەی یاساینە بۆ ئەوەی داڕشتنی بۆ بکرێتن بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان، فەرموو.
بەڕێزقالا فرید ابراهیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
پێشنیاری یەکەم کە کرا، هەر پارێزەرێك کەسی پلە یەکی دادوەر بێت لەلای ئەو دادوەرە داواکەی نابینرێت، ماددەیەك ئیزافە دەکرێت بە ریزبەندی ماددەی (19) وە دەگوترێت هەر پارێزەرێك کەسی پلە یەکی دادوەر بێت لەلای ئەو دادوەرە داواکەی نابینرێت.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
کا با راوێژکاریەکی ئیزافی لەگەڵ بەڕێز سەرۆکی سەندیکا بکرێتن، دوو بەڕێز دەیانەوێت قسە بکەن لە لیژنەی یاسایی، دیارە ئەو بابەتە هەندەك بابەتەکی ئاڵۆزە ئەوەش ئاساییە پێویستی بە روونکردنەوەی زۆر هەیە، بەرێز (تەلار لطیف) خۆی پارێزەرە فەرموو بەڕێز، لە دەسەڵاتی دادوەری چەندین گرێنتی هەنە بۆ ئەوەی سکاڵایەك لای دادوەرەك بێتن دەیتوانی داوا بکەی ئەو دادوەرە نەیبینی تەرەفی مقابل زەمانات هەنە بەلام لەگەل ئەوەش رەچاوی ئەوەش بابکرێت، بەڵێ، فەرموو.
بەڕێز تەلار لطیف محمد:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
ئێ خۆی زۆر ئاساییە و یاساییە ئەگەر بێت و پارێزەرێك کەسی دەرەجە یەکی دادوەرێك بێت فعلەن لە ناو ئەو دادگایە نابێت دادوەرەکە ئەو داوایە ببینێت، بەڵام بۆ ئەوەی ئێستا کە پێشنیارێك هاتووە کە لە هەموو مەنتیقە ئیستیئنافیەکە بۆی نەبێت ئەو کەسە داوا ببینێت بەڕاستی ئەمە کارێکی قورسە یەعنی کەسێك ئەگەر کەسی یەکەمی دادوەرەکە بێت کچی بێت یان کوری بێت ناکرێت، بۆ نمونە لە سلیمانی یان لە دهۆك یان لە هەولێر بە هیچ شێوەیەك مافی نەبێت لە هەموو مەنتیقە ئیستیئنافیەکە داوا ببینێت ئەو کاتە تەنها بۆی هەیە لە دهۆك یان لە هەولێر یەعنی بە راستی ئەمە پێشێلکردنی مافە ئەوە (اجحاف)ە بە حەقی ئەو کەسە لەبەر ئەو باوکی یان دایکی دادوەرە ئەمە کێشەی بۆ دروست ئەبێت بۆیە ئەگەر کەسی دەرەجە یەك بێت، دادوەرێك کەسی نەبێت بەڵام لە مەنتیقە ئیستیئنافیەکە بەراستەی ئەوە (اجحاف)ە بە حەقی کەسەکە، ئەو کەسە بۆ نەبێت لە سنوری ئەو شارەیا کاری پارێزەرایەتی بکات، زۆر سوپاس.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (تەلار لطیف)، بەڕێز (د. بەهار محمود)، فەرموو.
بەڕێزبەهار محمود فتاح :
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
دانانی ئەم ماددەیە حیکمەتەکەی زۆر جوانە چونکە بۆ خۆی لە یاسای (اصولی مرافعات) لە مرافعاتی مەدەنیا تەنەحی قازی هەیە قازی نابێت بە ئەترافی دعوا هەتاکو دەرەجە (4) ئەگەر یەکێك لە ئەترافی دعوا تا دەرەجە (4)ی نابێت ئەو دەعوایە ببینێ ئەبێ تەنەحی بکات، بەلام بۆ پارێزەر نییە بۆیە حیکمەتەکەی جوانە لەبەر ئەوەی کە بێلایەنی بپارێزن بۆ ئەوەی دەعواکە بە مەجرای خۆی بە ئینصاف و بە عەدالەتەوە وەربگرێت، بۆیە هەر لەسەر ئەساسی ئەو حیکمەتەش وا باشە بە تەنها ئەو دادوەرەی کە پلە یەکە نەك لە مەنتیقەی ئیستیئنافیەکە، ئێستا لەو دی و دادوەرێك هەیە هیچ رەبتێك نایبەستێتەوە بە

محامیەکە بەڵام لەم دیو دادوەرەکەی ئەم دی و باوکیەتی بۆ چی ڕێگەی لێبگرێت محامیە لە شارەکەی خۆیدا محامات بکات، بۆیە ئەسلی حیکمەتەکە ئەوەیە کە ئەو دادوەرەی کە داواکە دەبینێت لەگەڵ محامیەکە سیلەی قەرابەیان نەبێت هەر ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ یاسای مرافەعاتی مەدەنی کە تەنەحی قازی باس کردووە بۆ ئەترافی دەعوا ناڵێت لە مەنتیقەکە دەڵێ لەو دەعوایەی کە هەیە نابێت ئەترافی دەعوا لەگەڵ قازیا قەرابەتی تا دەرەجە (4) یان هەبێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.بەهار محمود) بۆ ئەو ڕوونکردنەوە، بەڕێز (تەلار لطیف) فەرموو، ڕوونکردنەوەی ئیزافی.

بەڕێزتەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەك ڕوونکردنەوەی ئیزافی ئەگەر بێت و بڵێین ترس هەبێت لەوەی ئەو باوکە واستەیەك بکات یاخود ناو و ناوبانگی ئەو باوکە تەئسیری هەبێت دەبینین داواکە لە سنوری ئەو ئیستیئنافەیە ئەوە ئەگەر لە شارێکیکەش بێت بەهۆی بوونی ئەو پەیوەندیانە ئەو تەئسیرە هەر ئەکات لەبەر ئەوە بە ڕاستی بۆ پێشێکردنی ڕایەك هەیە

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دەسەڵاتی دادوەری گرینتی هەنە، یەعنی سکاڵایەك لای دادوەرەك بیت یەعنی دەتوانی داوا بکەی ئەو دادوەرە نەیبینی، تەرەفی مقابل یەعنی زەمانات هەنە یەعنی لەگەڵ ئەوەشدا ڕەچاوی ئەوەش با بکرێت، بەڵێ، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێ خۆی زۆر ئاساییە و یاساییە ئەگەر بێت و پارێزەرێك کەسی دەرەجە یەکی دادوەریك بێت فعلەن لە ناو ئەو دادگایە نابێت دادوەرەکە ئەو داواویە ببینێ، ئێستا پێشنیارێك هاتووە کە لە هەموو مەنتیقە ئیستیئنافیەکە ئەو کەسە داوا ببینێ بەراستی ئەمە کارێکی قورسە یەعنی کەسێك ئەگەر کەسی یەکەمی دادوەرکە بێت کچی بێ یان کوڕی بێت ناکری بۆ نمونە لە سلێمانی یان لە دهۆك یان لە هەولێر بە هیچ شێوەیەك مافی نەبێت لە هەموو مەنتیقە ئیستیئنافیەکە داوا ببینێ ئەو کاتە تەنها بۆی هەیە لە دهۆك یان لە هەولێر یەعنی بەراستی ئەمە پێشێلکردنی مافە ئیستیحافە بە حەقی ئەو کەسە لەبەر ئەوە باوکی یان دایکی دادوەرە ئەمە کێشەی بۆ دروست ئەبێ بۆیە ئەگەر کەسی دەرەجە یەك، یەعنی بۆی نەبێت دادوەرێك کەسی دەرەجە یەك بەڵام لە مەنتیقە ئیستیئنافیەکە بەراستی ئەوە ئیسحافە بە حەقی کەسەکە ئەبێتە هۆکارێ بۆی ئەو کەسە بۆی نەبێت لەو سنووری ئەو شارەیا کاری پارێزەرایەتی بکات، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (تەلار لطیف)، بەڕێز (د. بەهار محمود)، فەرموو.

بەڕێزبەهار محمود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دانانی ئەم ماددەیە حیکمەتەکەی زۆر جوانە چونکە بۆ خۆی لە یاسای (اصولی مرافعات) لە مرافعاتی مەدەنیا تەنەحیەی قازی هەیە نابێت بە ئەترافی دەعوا یەکێك لە ئەترافی دەعوا تا ڕەجە چواری بێ نابێت ئەو دەعوایە ببینێت دەبێت تەنەحی بکات، بەڵام بۆ پارێزەر نییە بۆیە حیکمەتەکەی جوانە لەبەر ئەوەی کە یەعنی بێلایەنی خۆیان بپارێزن

بۆ ئەوەی دەعواکە مەجرای خۆی بە ئینساف و بە عەدالەتەوە وەرگرێت بۆیە هەر لەسەر ئەساسی ئەو حیکمەتەش وا باشە کە بە تەنها ئەو دادوەرەی کە پلە یەکە لە مەنتیقە ئیستیئنافیەکە ئێستا لەو دی و دادوەرێك هەیە هیچ رەبتێك نایبەستێتەوە بەمحامیەکەوە بەڵام لەم دی و دادوەرەکەی ئەو دی و باوکیەتی بۆچی ڕێگەی لێ بگرێت ئەو محامیە لە شارەکەی خۆیدا محامانت بکات، بۆیە ئەصلی حیکمەتەکە ئەوەیە کە ئەو دادوەرەی کە داواکە ئەبینێت کە محامیەکە کە هینیان تیا سیلەی قەرابەیان نەبێت هەر ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ یاسا لە یاسای معارەفاتی مەدەنی کەتەنەحی قازی باس کردووە بۆ ئەترافی دەعوا ناڵێت لە مەتنیقەکە دەڵێ لەو داعواییەی کە هەیە نابێت ئەترافە دەعوا لەگەر قازیا قەرابەتی تا دەرەجە چواریان هەبێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د. بەهار محمود)، بۆ ئەو روونکردنەوە، بەڕێز (تەلار لطیف)، روونکردنەوەی ئیزافی، فەرموو.

بەڕێزتەلار لطیف محمد :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەك روونکردنەوەی ئیزافە ئەگەر بێت و بلێین ترس هەبێت لەوەی کە ئەو باوکە واستەیەك بکات یاخود ناو ناوبانگی ئەو باوکە تەئسیری هەبێت لەسەر بینینی داواکە لە سنوری ئەو ئیستیئنافەیا ئەوە ئەگەر لە شارێکیەش بێت بە هۆی بوونی ئەو پەیوەندیانە ئەوە ئەو تەئسیرە هەر ئەکا لەبەر ئەوە بە راستی زۆر گرینگە ئێمە نەبینە هۆکار بۆ پێشێلکردنی مافی ئەو پارێزەرە وە کار بۆ ئەوە بکەین لای ئەو دادوەرە مافی بینینەکەی نەبێ، بەڵام لە سنووری مەنتیقەی ئیستیئنافیەکە قورسە، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونکردنەوەی بەڕێز (تەلار لطیف)، دیارە مەبەستی روونکردنەوەی ئەسڵی پێشنیارەکە ئەوەی (ئامینە) خان پێشکەشی کرد مەبەست لەو دەعوایە بۆ یەك دەعوا یەعنی ئەوە تەسەور دەکەم لەوە بەرفراوانتر بیتن هەرچەندە ئێوە خاوەن رەئینە ئێمە خاوەن رەئی نیینە بەس وا دەبینم، ئیستا چاوەڕوانی ئەوەینە سیاغە بکرێت، دوو پێشنیارمان هەنە، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ماددەی (19) هەر پارێزەرێك کەسی پلە یەکی دادوەر بێت لە لای ئەو دادوەرە داواکەی نابینرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە دەبێتە ماددەیەکی ئیزافی، ماددەی (19) بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (47) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، ئەو ماددەیە بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. ماددەیەکی تر ئیزافە دەکرێت لەسەر پێشنیاری ئێوە، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (20) پارێزەری خاوەن پێداویستی تایبەتی لە رسوم و ساڵانەی ئەندامیەتی سەندیکا دەبەخشرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (گەشە) خان، فەرموو.

بەڕێزگەشە دارا جەلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵا پرسیارم هەیە لە لیژنەی یاسایی ئەو پێنیارانە یەعنی هەر مادده بە مادده داتان رشتووە یان هەر ئەو ماددەیە دائەنێن؟ نا ئەخەر چونکە ئێمە باسی ئەوەمان کرد بەڕێزان یەعنی کاتێك فەرمانبەرێك مناڵێکی خاوەن پێداویستی تایبەتی هەیە حکومەت ئیمتیازێکی یاوەتێ ئیستیسنای کردووە واتە تەمیز لەسەر بنەمای تەمیزی ئیجابی بە مووچە و دەرماڵەوە لەماڵەوە بۆ ئەوەی بتوانێ ئەو مناڵە خاوەن پێداویستە تایبەتە بە خێوکات شەلە دەماغە داون سێنترۆمە ئۆتیزمە هەر شتێکە یەعنی هەر کەسێ مناڵی خاوەن پێداویستی تایبەت هەبێت لە ژیان دائەبڕێت یەنی لەبەر ئەوە با ئێمەش لە رێی سەندیکاوە ئەو ئیمتیازە بۆ ئەو پارێزرانە دەستە بەر بکەین یەعنی کە پارێزەرێك خاوەن پێداویستی تایبەتی هەیە با وەکو چۆن فەرمانبەرێك ئەو ئیمتیازەی هەیە لە حکومەتا با لێرەش ئێمە لە مەسەلەی ئەوەی کە ئەو بڕگانەی کە باسمان کرد نەك تەنها ئەو پارێزەرەی کە خۆی خاوەن پێداویستی تایبەتە بەڵك و کە خاوەنی منداڵی خاوەن پێداویستی تایبەتیشە بۆی بکرێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز(گەشە دارا) بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئەگەر روونکردنەوە لەسەر ئەمە کە چی بکرێت بۆ کەم ئەندامی پارێزەر، فەرمووو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی لە یاسای پارێزەرایەتی هەیە ئێمە دەتانین جێی بکەینەوە تەنها ئەوەیە کە خاوەن پێداویستی تایبەت لە رسووم و بەشداری ساڵانەی ئەندامیەتی سەندیکا ببەخشرێنت، یەعنی یاسای ماف و ئیمتیازاتی کەم ئەندام جیاوازە لەگەڵ یاسای پارێزەرایەتی، دوو شتی لێك جیاوازن ئەوەی لێرە پەیوەستە بە سەندیکاوە ئێمە گوتوومانە هەموو کەم ئەندامێك دەبەخشرێت لە رسوومات و لە بەشداری ساڵانە پێم وایە ئەو دوو بابەتە زۆر لە یەك جیاوازن یەعنی ئەمە ناتوانین هەرچی پەیوەندی بە کەم ئەندام و ماف و ئیمتیازاتی بێنینە ناو یاسای پارێزەرایەتی جێگای بکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.ڤالا)، جارێکی تر دەرفەت بە بەڕێز (گەشە دارا) دەدەین، دەرفەتی کۆتای، دوایی ئەو بابەتە یەکلایی دەکەینەوە، فەرمووو.

بەڕێزگەشە دارا جەلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی پەرلەمان کە ئێمە ئەڵێین ئەو پارێزەرانەی کە خاوەن پێداویستی تایبەتن خاوەن پێداویستی مناڵی خاوەن پێداویستی تایبەتن هوکەی چییە؟ ئەوەی خۆی خاوەن پێداویستی تایبەتە دائیمەن تەمیزێکی سلبی ئەکرێت لە ناو کۆمەڵگەیا یەعنی هەموو لە بوارەکانی تریشا رەنگە فرسەتی کاری کەم بدرێتێ، پارێزەرێکە خاوەنی پێداویستی تایبەتە فرسەتی کەمی ئەدرێتێ بۆ ئیش کردن زیاتر معاقبی دەعاویە لەوەی مرافەعە بکات بێتە ناو هۆڵی مورافەعەوە ئینجا ئەو دایك و باوکەی کە خاوەنی مناڵی پێداویستی تایبەتە ئینجا بە هەمان شێوە کێشەی زۆرە کاتی نییە وە یەعنی ئەو فرسەتەی ئیشکردنەی بۆ

بژێوی ژیانی خۆی نییه وەکو ئەوەی کە دایك و باوکی منالێکی ئاسایی بێت، یەعنی بۆیە کە ئێمە کە ئەڵێین خۆیان، زۆر سوپاستان ئەکەم ئەگەر وەری بگرن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر وازحە ئەوەی لەم هۆڵەنە هەمووی هاوسۆزن لەگەڵ ئەو بیرۆکەیە رێگایەك کە بزانن چۆن چارەسەر بکرێتەوە، بەڕێز (عمر عینایەت) فەرموو.

بەڕێزعمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە زیاتر لە سێ کەس پشگیری (گەشە) خانمی کرد ئەو پێشنیارە ئەخەمە دەست بەڕێزت، پارێزەری خاوەن پێداویستی تایبەت یان ئەوەی منداڵی خاوەن پێداویستی تایبەتە هەیە لە باج و ڕسووماتی سەندیکا ببەخشرێت، ئەوەشی بۆ ئیزافە بکەن، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دەتوانی ئەوە بنووسی، ئێستا بەڕێز سەرۆکی سەندیکا شتەکی نووسیوە با ئەوانیش ببینن سوودی لێ ببینن، ئیستا سەندیکای پارێزەران دەولەمەندە دەتوانن لەو ئیشانەش ئەنجام بدەن، فەرموو بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای گفتو گۆ کردنی وەرگرتی را بەرێز سەرۆکی سەندیکا بەو شێوەیە ماددەکەمان دارشتەوە،

ماددەی (20)

سەندیکا بۆی هەیە:

1-خاوەن پێداویستی تایبەتی یان ئەوانەی منداڵی خاوەن پێداویستی تایبەتیان هەیە هەیە لە رسوومات و بەشداری ساڵانەی سەندیکا ببەخشرێت.

2- بەخشش واتە (منح) بدات بە پارێزەری خاوەن پێداویستی تایبەت.

3- قەرزی نەختینەیی بدات بە پارێزەری خاوەن پێداویستی تایبەت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، ئەو پێشنیارە ئێستا دەخەینە دەنگدان ئەو پێشنیارەی خوێنرایەوە بۆ ئێوەی بەڕێز سەبارەت بە خاوەن پێداویستی تایبەت دەخەینە دەنگدان؟ (50) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا.ماددەی (21)، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (19)یە لێرە دەبێتە (21) دوای ئیزافە کردنی ئەو دوو ماددەیە.

ماددەی (21)

ئەنجومەنی سەندیکا بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەو یاسایە دەربکات.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

مناقەشە لەسەر ئەو ماددەیە بەس یەك بەڕێز، بەڕێز (عمر عینایەت) فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆی هەیە لەوێیا یەعنی بەرای من بنووسرێت ئەنجومەنی سەندیکا ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەردەکات (بۆیەکە) لاببرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (عمر عینایەت)، بەرێز (د. بەهار محمود)، فەرموو.

بەڕێزبەهار محمود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی دەرکردنی ڕێنمایی بۆ جێبەجێکردنی یاسا زۆرتر ئیشی سوڵتەی تەنفیزییە لەبەر ئەوەی ئەمان سەندیکان ئێمە وتوومانە بۆی هەیە یەعنی ئەو مافەمان پێداوە یەعنی بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست دەربکات بۆ ئاسان جێبەجێکردنی ئەوە لەوەوە هاتووە.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو ڕوونکردنەوەی بەڕێز (د.بەهار محمود)، بەڕێزان ئەو ماددەیە دەخوێنرێتەوە وە دەخەینە دەنگدان خۆی وازحە هیچی لێناگۆرین پێویست بەوە ناکات هەر بەو شێوازەی خوێنرایەوە ڕوونکردنەوە دران بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان؟ (50) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ (1) کەس دژە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی (22)، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (22)

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەو یاسایەدا ناکرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

مناقەشە نیە ماددەکە دەخەینە دەنگدان؟ (47) کەس بە پەسەند دەزانی ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (23)

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەو یاسایە جێبەجێ بکەن.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە، (د. پەری) فەرموو.

بەڕێز پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیوادارین ڕاستی بکەنەوە ئەوە زۆر وشکە، بۆ ئاسان جێبەجیکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە ئەنجومەنی سەندیکا بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست دەربکات.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە ڕۆیشت دکتۆرە ئەمە باسی ئەوەی تر دەکەین ئەوەی لەوێ نووسراوە (21) لەسەر ئەوە ئەگەر تێبینیەکت هەبی، لەسەر ماددەی (21) ئەگەر تێبینیەك هەبیت، هیچ نیە، دەخەینە دەنگدان؟ (53) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نیە، بە کۆی دەنگ پەسەندکرا. ماددەی دواتر، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (24)

ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاو بوونەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وقایع الكردستان) جێبەجێدەكرێت.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:
مناقشە نییە ماددەكە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان؟ (50) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ كەس نییە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا. هۆیەكانی دەرچواندن، فەرموو.
بەڕێز بەهار محمود فتاح :
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
هۆیەكانی دەرچواندن، لە پێناو بەرزكردنەوەی ئاستی پیشەیی و زانستی ئەندامانی سەندیكا و بەرچاو گرتنی بنەماكانی دیموكراسیەت و خۆگونجاندن لەگەڵ ئەو پێشكەوتن و پەرە سەندنانەی هاتۆتە كایەوە ئەو یاسایە دەرچوێنرا.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
دوو كەس دەیانەوێ بەشداربن لە مناقەشە، بەڕێز (ئاری عبداللطیف) دواتر بەڕێز (ئومێد حمە علی) فەرموو.
بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
بەم شێوەیەی لێبكرێت لە پێناو بەرز كردنەوەی ئاستی پیشەیی زانستی كاری پارێزەرایەتی و سەندیكا و ئەندامانی چونكە هەر بە تەنیا بۆ ئەندامانی سەندیكا نییە ئەم یاسایە هەم بۆ كاری پارێزەرایەتییە بۆ سەندیكاكەیە وە بۆ ئەندامەكانیشیەتی وە خۆگەنجاندن لەگەڵ ئەو پەرەسەندن و پێشكەوتوانەی كە یێتە ئارارە ئەم یاسایە دەرچوێنرا، وە من پێم باشە بە لەبەرچاو گرتنی بنەماكانی دیموكراسیەت لابرێت، سوپاس.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (ئاری عبداللطیف)، ئەگەر ئەوەی نووسیتە بۆ بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی بنێری باشتر دەبی، بەڕێز (ئومێد حمە علی)، فەرموو.
بەڕێز ئومێد حمە علی:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
لە پێناو بەرزكردنەوەی ئاستی پیشەیی و زانستیانەی ئەندامانی سەندیكا و لێرە نووسیویانە بەرچاو گرتنی بنەماكانی دیموكراسی بە شێوەیەكی لاوەكی تەماشای بنەماكانی دیموكراسی دەكرێت بۆیە پێم باشە لەبری ئەوە بنووسن پیادەكردنی بنەماكانی دیموكراسی و سوود بینین لە هەموو ئەو پێشكەوتنانەی لەم بوارەدا هاتوونەتە ئاراوە ئەم یاسایە دەرچوێنرا.
بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (ئومێد حمە علی)، دیارە نووسیوتە هەر ئەوەی نووسیوتە بۆ لیژنەی یاسایی بنێرە، بەڕێزان هەر بۆ ئاگاداری ئێوەی بەڕێز بۆ سەعات (2) دوو چارەك نان حازر دەبی تا ئەو كاتەی ئێمە بەردەوام دەبین ئەوجا ئەوەی پێویستی بە دەرێیە دەچیت و دێتەوە، دوای نان خواردنەكە ئەگەر تەواومان كرد، چونكە یەك گفتوگۆ مایە زۆر نییە ئەگەر ئامادە بوونەكە وەكو ئەمرۆ بی تەواوی دەكەین.
بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
هۆیەكانی دەرچواندن:

لە پێناو بەرزکردنەوەی ئاستی پیشەیی و زانستی کاری پارێزەرایەتی ئەندامانی سەندیکا و پەیڕەو کردنی بنەماکانی دیموکراسیەت و خۆگونجاندان لەگەڵ ئەو پێشکەوتن و پەرەسەندنانەی لەم بوارەدا هاتۆتە کایەوە ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ تێبینیەك نییە هۆیەکانی دەرچواندن بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (47) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (1) کەس دژە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا. کۆی یاساکە دەخەینە دەنگدان؟ (51) کەس بە پەسەندەزانێت، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. پیرۆزە لە پارێزەرانی کوردستان لە خەڵکی کوردستان، دەستتان خۆش بی. بەڕێزان بەرنامەی کار بەردەوام دەبین تاوەکو ئاماژەم پێ کرد دوای سەعات (2)

بڕگەی دووەم لە بەرنامەی کار، گفتوگۆکردنی پرۆژە یاسای هەمواری چوارەمی سندوقی خانەنشینی پارێزەرایەتی ژمارە (18)ی ساڵی (1999)ی هەموارکرا لە هەرێمی کوردستان، بە پێی ماددەکانی (72)، (74)، (75) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1)ی ساڵی (1992)ی هەموارکراو.

داوا لە بەڕێزان لیژنەی یاسایی دەکەین ماددە بە ماددە راپۆرتی هاوبەش پێشکەشی بە ئێوەی بەڕێز بکەن.

بەڕێز بەهار محمود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راپۆرتی لیژنە سەبارەت بە پرۆژە یاسای هەمواری چوارەمی یاسای سندوقی خانەنشینی پارێزەران لە هەرێمی کوردستان/عیراق ژمارە (18)ی ساڵی (1999) لیژنەی کاروباری یاسایی رۆژی دووشەمە رێکەوتی (2018/1/29) کۆبوونەوەی ئەنجامدا بۆ تاوتوێ کردنی پرۆژە یاسای هەمواری چوارەمی یاسای سندوقی خانەنشینی پارێزەران لە هەرێمی کوردستان/عیراق ژمارە (18)ی ساڵی (1999) کە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە دوای خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ژمارە (19) لە ڕۆژی سێشەمە بەرواری (2015/6/30) ڕەوانەی لیژنەکەمان کراوە دوای گفتوگۆکردن و تاوتوێکردن لیژنەکان گەیشتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

یاسای سندوقی خانەنشینی پارێزەران لە هەرێمی کوردستان/عیراق ژمارە (18)ی ساڵی (1999)

ماددەی (1)

بڕگەیەك بە ڕیزبەندی چوارەم بۆ ماددەی (2) لە یاساکە زیاد دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

چوارەم: دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەنجومەنی سەندیکای پارێزەرانی کوردستان بەرنامە و کاروبارەکانی رێك دەخات و بە جۆرێك کە لە بەرژەوەندی ئەندامانی سەندیکا بێت.

ماددەی (2)

ماددەی (3) لە یاساکە هەمورا دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

1-دەستەی سندوق لە سێ ئەندامی ڕەسەن و سێ ئەندامی یەدەگ پێك دێت کە نوێنەرایەتی هەر یەك لە ئەنجومەنی دادوەری و وەزارەتی دارایی و سەندیکای پارێزەران دەکەن.

2- دەستە لەلایەن نوێنەری ئەنجومەنی دادوەریەوە سەرۆکایەتی ئەکرێت کە نوێنەرایەتی سندوق دەکات لەبەردەم دادگاکان و فەرمانگەکانی تر.
3- ئەنجومەنی دادوەری ئەندامی رەسەن و یەدەگ لە نێو دادوەرانی پلە یەك دا دەپاڵاوێت وەزارەتی دارایی وئابووری ئەندامی رەسەن و یەدەگ لە نێو فەرمانبەرانیدا دەپاڵێوێت، بەمەرجێك پلەی وەزیفیان لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت سەندیکای پارێزەران ئەندامی رەسەن و یەدەنگ لە نێو پارێزەرو راوێژکارەکانیدا.
ماددەی (3)
بڕگەی پێنجەمی ماددەی (4)ە هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی دەخوێنرێتەوە:
بڕگەی (5)
دامەزراندنی فەرمانبەران کارمەندان بە شێوەی گرێبەست بۆرایی کردنی کاروبارەکانی دەستە و کۆتایی پێهێنانی ڕاژەکان بە جۆرێك مەرجەکانی دامەزراندن و دابینکردنی مووچە و بنەماکانی بەرز کردنەوەی هاتوو لە یاسای راژەی مەدەنی رەچاو بکرێت.
ماددەی (4)
بڕگەی دووەمی ماددەی (6)ی یاساکە هەمورا دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
بڕگەی (2)
1- یەك پارێزەر بە هاوبەشی بە ئیشتراك بەشدار بوون لە سندوقی ساڵانە بە یەك جار لە ماوەی مانگەکانی کانوونی دووەم و شوباتی هەر ساڵێك دەدات و لە باری دواکەوتن لە وادەی دیاریکراو لە (35%) ئابوونەی ساڵانە دەخرێتە سەر.
2- ئەو پارێزەرانەی کە دەبنە ئەندامی سەندیکا بۆ یەکەم جار بڕی (150.000) سەد و پەنجا هەزاریان لێوەردەگیرێ ئەو بڕە هاوبەشیە بە بەشداریکردنی پارێزەر لە سندوقەکە هەژمار دەکرێت.
ماددەی (5)
هەردوو بڕگەی (یەکەم) و (سێیەم) لە ماددەی (13)ی یاساکە هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
1-پارێزەر خانەنشین دەکرێت ئەگەر بە راپۆرتی لیژنەی پزیشکی فەرمی سەلمێنرا کە دووچاری نەخۆشیەك هاتووە کەوا پەککەوتەی کردووە لە پارێزەرایەتی کردن و ماوەی پارێزەرایەتی کردنیشی بە (15) ساڵ دادەنرێت، ئەگەر لەم ماوە کەمتر بێت و بەرامبەرەکانی بەشداربوونی ئەو ساڵانەی بۆ راژەکەی زێدە کراوە لە سەندیکا و لە سندوق لێی وەردەگیرێت بەو مەرجەی لەسەر بنەمای (5000) پێنج هەزار دینار بۆ هەر مانگێك خانەنشین بکرێت.
3- ماوەی پارێزەرایەتی کردنی پارێزەر بە (15) ساڵ دادەنرێت ئەگەر لەم ماوەیە کەمتر بێت و کۆچی دوایی بکات و مووچەی خانەنشینی بۆ منداڵەکانی لەسەر ئەو بنەمایە تەرخان دەکرێت و بەرامبەرەکانی بەشداری لە سەندیکا و سندوق لێ وەرناگیرێت بەرامبەر بەو ماوەیەی ماوە، ماوە یاساییەکەی پێ تەواو کراوە.
ماددەی (6)
سەرەتای ماددەی (14)ی یاساکە هەموار دەکرێت و بەم شێوەەی دەخوێنرێتەوە:
بە تەنها ئەو وادانەی دادێن بە وادەی پارێزەرایەتی کردن دادەنرێن بۆ مەبەستەکانی خانەنشینی ئەگەر پارێزەر لەبری ئەو وادانە بەرامبەرەکانی هاوبەشی بەشداربوونی لە سەندیکا و سندوق بدات.
ماددەی (7)

بڕگەی دووەمی ماددەی (15) هەمورا دەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
دووەم: مووچەی خانەنشینی ئەو پارێزەرانەی لە هەرێمی كوردستان پێش بەركار بوونی ئەم یاسایە خانەنشین كراون مووچەی خانەنشینیان بۆ تەرخان دەكرێت لەسەر بنەمای (4000) چوار هەزار دینار بەرامبەر هەر مانگێكی ماوەی خانەنشینی وە بۆ ئەم مەبەستەش دواین بەشی مانگ بە مانگێكی تەواو دادەنرێت.
ماددەی (8)
ماددەی (16)ی یاساكە هەمورا دەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
1- دەكرێت نێوانی ماوەی پارێزەرایەتی و هەر مافێكی خانەنشینی دیكە كۆ بكرێنەوە بە چاوپۆشین لە لە سەرچاوەكەی بەو مەرجەی كۆی گشتیان زیاتر نەبێت لەو مووچەیەی پارێزەر لە سندوق شایستەی دەبێت و لەهەر حاڵەتێكیش بێت نابێت لە (1.800.000) یەك ملیۆن و هەشت سەد هەزار زیاتر بێت.
2- مووچەی خانەنشینی هاتوو بۆ پارێزەری خانەنشین كراو لە وەزیفەیەكی دیكە لەو مووچەیەی خانەنشینی كە شایستەی دەبێت كەم دەكرێتەوە بە گوێرەی حوكمەكانی ئەو یاسایە.
ماددەی (9)
برگەی (یەكەم)ی ماددەی (17)ی یاساكە هەموار دەكرێت بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
1-ئەگەر پارێزەر یان پارێزەری خانەنشینكراو كۆچی دوایی كرد ئەوە مافەكانی خانەنشینی لە رۆژی مردنیەوە بۆ منداڵەكانی دەگوازرێتەوە لەم حاڵەتەش حوكمەكانی خانەنشینبوونی خێزانی هاتوو لە یاسای خانەنشینی مەدەنی پیادە دەكرێت.
ماددەی (10)
ماددەی (21)ی یاساكە هەمواردەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
بەدەر لە حوكمەكانی ماددەكانی پێشوو دەستە هەڵدەستێت بە بەخشینی.
1- مووچەی خانەنشینی كەمتر نەبێت (750.000) حەوت سەد و پەنجا هەزار بۆ خێزانی ئەو پارێزەرانەی لە خەباتی بزاڤی بزوتنەوەی رزگاری خوازی كوردستان/ عیراق شەهید بوون.
2- مووچەیەكی خانەنشینی كەمتر نەبێت لە (600.000) شەش سەد هەزار دینار بۆ خێزانی ئەو پارێزەرانەی لە دوای واز هێنانی دەسەڵاتی ناوەندی لە ئیدارەی كوردستان لە (10/23)ی ساڵی (1991) تا دەرچواندنی یاسای سندوقی خانەنشینی پارێزەران ژمارە (18)ی ساڵی (1999) كۆچی دواییان كردوووە.
ماددەی (11)
ماددەی (22) یاساكە هەمورا دەكرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
1-ماوەی پارێزەرایەتی كردن لە دەرەوەی هەرێم پێش پێكهێنانی لیژنەی كاتی سەندیكای پارێزەرەانی كوردستان لە رێكەوتی (1993/1/3) بۆ مەبەستەكانی ئەم یاسایە هەژمار دەكرێت بۆ ئەویش بۆ ئەو پارێزەرانەی لە سەندیكا پێش رێكەوتی (2003/4/9) تۆمار كراون.
2- پێویستە لەسەر ئەو پارێزەرانەی لە سەندیكا كەوا پێش (2003/4/9) تۆمار كراون لە وانەی داوای خستنە سەری ماوەی پارێزەرایەتی كردنیان دەكەن لە لای سەندیكای پارێزەرانی هەرێمی كوردستان بۆ مەبەستی خانەنشینكردن بەرامبەرەكانی بەشداربوونی ئەو ساڵانە لە سەندیكا و سندوق بدەن.
هۆیەكانی دەرچواندن:

لە پێناو ڕێکخستنەوە و پاراستی ماف و دابین کردنی ژیانێکی شایستە بۆ پارێزەران خێزانەکانیان و بە لەبەر چاو گرتنی پەرەسەندنە کۆمەڵایەتی و ئابووریەکان ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د. بەهار محمود) جێگری سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێزان راپۆرتە هاوبەشەکە خوێنرایەوە وەکو پێشتر دەست دەکەین بە گفتوگۆی ئەم پڕۆژەیە ماددە بە ماددە لە ماددەی (1) دەست پێ دەکەین، فەرمووو بەڕێز.

بەڕێز بەهار محمود فتاح :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (1) بڕگەیەك بە ریزبەندی چوارەم بۆ ماددەی (2) لە یاساکە زیاد دەکرێت بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە.

چوارەم: دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەنجومەنی سەندیکای پارێزەرانی کوردستان بەرنامە و کاروبارەکانی ڕێك دەخان بە جۆرێك بەرژەوەندی ئەندامانی سەندیکا بێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د. بەهار محمود) جێگری سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بۆ گفتو گۆی ئەو ماددەیە دیارە گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە نییە، نیسابەکە پیناچی هەبی، دەبێ یەك بە یەك تەواو بیتن بۆ ئەوەی رێکارە باشەکانی پەیرەوی پەرلەمانە، بۆ ئاگاداری ئێوە بەڕێز لەبەر ئەوەی زۆری ئەندامانی پەرلەمان لێرە نینە بەیانی کۆنفرانسی ئەوەی سەنتەری توێژینەوەی پەرلەمان بەژدارە لەگەل (مێری) بۆ سازکردنی ئەم کۆنفرانسە، بەباشمان زانی ئەندامانی پەرلەمان حزوریان لە وێ هەبیت، بەراستی پەیوەستە بە دەسەڵاتەکان (فصل السلطات) مەبدەئێکی زۆر گرینگی دیموکراسیەو حوکمرانی ئەو سەردەمەی لەدونیادا لە چەندین تەوەر ئەوە باس دەکرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێز (د. عزت صابر) خاڵەکی نیزامی، فەرمووو.

بەڕێز عزەت صابر اسماعیل :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم یاسایە یاسای سندوقی خانەنشینی لە راستیا تەواو تەواو بەشێکی پەیوەندی هەیە بە لیژنەی داراییەوە جەندین جار گلەیی و گازاندە ئەکەین دەبوو لە کاتی خۆی ئاراستەی لیژنەی پەیوندیدار بکرێت ئەگەر نا هیچ تەشجیعێك نابێت دەولەمەندی بکەی بە باشترین شێوە دەریچوێنی، سندوقی خانەنشینی تەبیعەتی مالی هەیە (انشاءالله) بۆ داهاتووە پرۆژە یاسا پەیوەست بوو بە لیژنەی داراییەوە ئاراستەی لیژنەکەمان بکەن، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەرێز (د. عزت صابر) رەخنەکەت بەجێیە وە پەسەندە رەهەندی دارایی هەیە دەبوایە بۆ ئێوەش ئاراستە بکرێت، بە تەئکید ئەوە لەبەر چاو دەگیرێت، نیسابەکە تەواوە بەرێزان ماددەی (1) خوێنرایەوە دووبارە دەخوێنینەوە و دەخەینە دەنگدان، هیچ گفتوگۆ لەسەر نەبوو واتە بەس خوێندنەوەیە بۆ دەنگدان.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (1)

بڕگەیەك بە ریزبەندی (چوارەم) بۆ ماددەی (2) لە یاساکە زیاد دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
چوارەم: دەستە بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەنجومەنی سەندیکای پارێزەرانی کوردستان بەرنامە و کاروبارەکانی رێك دەخات بە جۆرێك کە لە بەرژەوەندی ئەندامانی سەندیکا بێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (47) کەس بە پەسەند دەزانی، ئەوی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی (2) فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (2)

ماددەی (3) لە یاساکە هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

1-دەستەی سندوق لە (3) ئەندامی رەسەن و (3) ئەندامی یەدەگ پێك دێت کە نوێنەرایەتی هەر یەك لە ئەنجومەنی دادوەری و وەزارەتی دارایی و سەندیکای پارێزەران دەکەن.

2- دەستە لەلایەن نوێنەری ئەنجومەنی داوەریەوە سەرۆکایەتی دەکرێت کە نوێنەرایەتی سندوق دەکات لەبەردەم دادگا و فەرمانگەکانی تر.

3- ئەنجومەنی دادوەری ئەندامی رەسەن و یەدەگ لەنێو دادوەرانی پلە یەکدا دەپاڵوێت وەزارەتی دارایی ئابووری ئەندامی رەسەن و یەدەگ لە نێو فەرمانبەرانیدا دەپاڵێوێت بە مەرجێك پلەی وەزیفیان لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت و سەندیکای پارێزەران ئەندامی رەسەن و یەدەنگ لە نێو پارێزەرە راوێژکارەکانیدا دەپاڵێوێت، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان (رەسەنەکان) دەکەین بە (ئەصلی).

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو تێبینیە، منیش بەتەما بووم ئاواژە بەو ڕەسەنیە بکەم، ماددەی (2) بۆ گفتوگۆ، ئەگەر گفتوگۆ نەبی، دوو بەڕێز داوا دەکەن گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە بکەن، بەڕێز (ئومێد حمە علی) دواتر بەرێز (قادر ئۆتمان) فەرموو.

بەڕێز ئومێد حمە علی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەنە سەرۆکی لیژنەی یاسایی خێرا باسی ڕەسەنەکەی کرد دەمەوێ روونکردنەوە لەسەر ئەوە بدەم بۆ واتای یەنی زمانی کوردیەکە لەزمانە عەرەبیەکە دەگەڕێن خۆی ئەوە کێشیە! وشەی رەسەن لە زمانی کوردیا بگەڕێی وە بۆ وشەی هەمیشەیش لە زمانی کوردیا بگەڕێی، نەك بەراوردی بکەی بە وە کە دەڵێن ئەصل دائەنێین ئەو واتایە نادات وشەی (رەسەن) وشەێکە بۆ نموونە ئەگەر باس لە ئینسانێکی رەسەن دەکرێت یان باس لە ئینسانێکی نارەسەن دەکرێت ئەوە لە زمانی کوردیا واتاکەی بۆ ئێمە روونە بۆیە لێرە ئەو واتایە ناگونجێ (هەمیشەیی) ئێوە دیسان وتتان ناگونجێ لەبەر ئەوەی بەراوردتان کرد بەوەی کە وەریدەگێرن وشەی ئەصل لە عەرەبیەکە وەردەگێڕن بێگومان ناکاتە (هەمیشەیەکە) لێرەیا کێشەکە دروست ئەبێت، لێرە واز لە وشە عەرەبیەکە بێنن، (هەمیشەیی) باشترە بۆ ئەو شوێنە دابینێن (یەدەگ) ئەو واتایە دەدا ئەوە دەبەخشێ کە ئێمە دەمانەوێ رەسەنەکە ئەو واتایە نادات وە ئەصلیەکەش عەرەبیەکەیە کورداندوتانە

کردووتانه به (ئەسلی) بۆیە باشترە (هەمیشەییەکە) دابنێین یان (جێگیر) دابنێین هەمان ئەو واتا دەدات لە رووی زمانی کوردیەوە ئەو واتایە دەدات هیچ کێەی نییە، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئومێد حمە علی)، هەتا دەڵێن رەسەنکەش کوردی نییە لە (رسین) هاتووە لە عەرەبیەکە هاتووە قسەیەکی واش هەیە، بەڕێز (قادر ئۆتمان) فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هاورام، ئێمە پێشتر قسەمان لەسەر وشەی (رەسەن) کرد لە پرۆژەی پەسەندکراوی ئەوەی یاسایی پارێزەرایەتی ئێمەش پێمان باشە ئەو وشەیە بگۆردرێت رەنگبی ئەو وشەی (هەمیشەیی) وا لێك بدرێتەوە ئەو کەسە بە هەمیشەیی لەوێ دەمێنێتەوە ئەوە واریـد نەبێت دەکرێت وشەی (سەرەکی) یان وشەی (جێگیر) بەکار بێنین، وە سەبارەت بە بڕگەی سێیەمیش من پێشنیار دەکەم کە ئەوانەی وەزارەتی دارایی و ئابووری ئەندامەکانیان هەم ئەندامە سەرەکیەکانیان هەم ئەندامە یەدەگەکانیان هەر تەنها پلەکانیان بەڕێوەبەری گشتیە بە بنەما نەگیرێ بەڵك و لایەنە پسپۆریەکان ئەوەشیان بە بنەما بگیرێ، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (قادر وەتمان) بۆ ئەو تێبینیە، ئێستا داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین ماددەکە بە داڕشتنی کۆتاییەوە بخەنە روو، فەرموو.

بەڕێزڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە جێی وشەی (رەسەن) ، (ئەصلی) مان بەکار هێناوە من موصتەلەحی قانوونی دەگەڕێم لەبەر ئەوەی ئەگەر هەمیشەیی دانێم یەعنی (موستەمر)وە ئەگەر جێگیریش دانێم یەعنی (پابت) بەڵام (اصلی) ئەوە موستەلەحێکە قانوون بەکاری دێنێتن بۆیە موصتەلەحێکی قانوونیە ئەویش دەبێتە رەئیسی، ئەصلی لەگەڵ یەدەگ بەکار دێت رەئیسی لەگەل سانەوی بەکاردێت، بۆیە موصتەلەحی (اصلی) لە شوێنی هەموو موستەڵەحی (رەسەن) دادەنێین.

ماددەی (2) ماددەی (3) لە یاساکە هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

1-دەستەی سەندوق لە (3) ئەندامی ئەصلی (3) ئەندامی یەدەگ پێك دێت کە نوێنەرایەتی هەر یەك لە ئەندامی دادوەری و وەزارەتی دارایی و سەندیکای پارێزەران دەکەن.

2- دەستە لەلایەن نوێنەری ئەنجومەنی دادوەریەوە سەرۆکایەتی دەکرێت کە نوێنەرایەتی سەندوق دەکا لەبەردەم دادگاکان و فەرمانگەکانی تر.

3- ئەنجومەنی دادوەری ئەندامی ئەصلی و یەدەگ لە نێو دادوەرانی پلە یەك دەپاڵێوێت وەزارەتی دارایی و ئابووری ئەندامی ئەصلی و یەدەگ لەنێو فەرمانبەرانیدا دەپاڵێوێت بە مەرجێك پلەی وەزیفیان لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت و سەندیکای پارێزەران ئەندامی رەسەن و یەدەگ لە نێو پارێزەرە راوێژکارەکانیدا دەپاڵێوێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (55) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا.ماددەی (3) فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (3)

بڕگەی پێنجەمی ماددەی (4) هەمورا دەکرێتەوە بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

پێنجەم: دامەزراندنی فەرمانبەران کارمەندان بە شێوەی گرێبەست بۆ رایی کردنی کاروبارەکانی دەستە و کۆتای پێهێنانی راژەکانیان بە جۆرێك مەرجەکانی دامەزرادن و دیاریکردنی مووچە و بنەماکانی بەرزکردنەوەی هاتوو لە یاسای راژەی مەدەنی رەچاو بکرێن.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (تەلار لطیف)، بەڕێزان دیارە مناقەشە لەسەر ئەو ماددەیە نیە، ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (54) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی (4)، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (4)

بڕگەی دووەمی ماددەی (6)ی یاساکە هەمورا دەکرێت و بەو شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

دووەم:

1-پارێزەر هاوبەشی بەشداربوان لە سندوقی سالانە بە یەك جار لە ماوەی مانگەکانی کانوونی دووەم و شوباتی هەر ساڵێك دەدات، وە لەباری دواکەوتن لە ماوەی دیاریکراو لە (35%) ئابوونەی سالانەی دەخرێتە سەر.

2- ئەو پارێزەرانەی کە دەبنە ئەندامی سەندیکا بۆیە یەکەم جار بڕی (150) سەدو پەنجا هەزار یان لێ وەردەگیرێ ئەو بڕە هاوبەشیە بە بەشداریکردنی پارێزەر لە سندوقەکە ئەژمار دەکرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (تەلار لطیف)، بەرێزان بۆ گفتوگۆی ئەو ماددەیە، دەست بە ناو نووسین دەکەین، چوار بەڕێزمان هەنە، بەرێز (شکوریە شێخانی)، فەرموو.

بەڕێز شکوریە سمایل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پیم وایە (150) سەد و پەنجا هەزار زۆرە بۆ بەشداریکردن بکرێت بە (50) پەنجا هەزار باش دەبیت، وە ئەو لە (35%) هەر زۆرە بکرێت بە لە (20%) باش دەبێت، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (شکوریە شێخانی)، بەڕێز (مدینە ایوب)، فەرموو.

بەڕێز مدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارێ ماددا (4) بڕگا (1) مانگا کانونا دووێ (شوبات) هەرساڵەك، ئەگەر (35%) رێژا وێ گەلەکە، ئەگەر ئەم بزڤڕین ئەسلێ وێ قانونێ گەلەك عەدالەت تێدا هەبوو، چونکی ل دیڤ رێژا هاتبوو دەست نیشان کرن ئەگەر ئەم بێژین ئێکێ ژ دوو ساڵا کێمتر هەبیتن رێژا وی (100%) بی ئەگەر ژ سێ ساڵا دەرباز کربی (250.000) بی، هەروەسا پێنج ساڵا (300.000) بی ل دیڤ رێژا پارێزەرا بی پلا ئێکێ و پلا دوویێ و پلا سێ، پرسیارەك بۆ سەرۆکێ سەندیکایێ چەند کەس هاتینە خانەنشین کرن و چەند کەس ماوێ خانەنشینیێ بسەر چوویە و خۆ خانەنشین نەکرییە، ئەڤ رێژا (35%) هاتینە دانان دەڤ من گەلەك رێژەکا زۆرە و ببیت (20%)، دەربارێ ماددا (2) ئەگەر ئەم سەح کەینێ بۆ جارا ئێکێ (150.000) گەلەکە چەنکی چ داهات دەستێ وی پارێزەری نینە بۆ جارا ئێکێ دبیت ئەندامێ وی سەندیکایێ، پێشنیار دکەم ببیت (125000)، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مدینە ایوب)، بەڕێز (قادر ئۆتمان)، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە خاڵی یەکەم من پێم باشە لە بری سزادان و غەرامە کردنە ئەمە، یەنی ئەو کاتەی پارێزەرەکە خانەنشین دەکرێت لێبڕنەکەی لێبڕینی سندوقی خانەنشینی لە مووچەکەی، خانەنشین نەکرێت تا ئەگەر قەرزدار بێت پارەکەی پێ بهێنرێت، وە ئەگەر ئەمە ناکرێت رێژەکە بکرێتە (25%)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (قادر ئۆتمان)، بەڕێز (ئومید حمە علی)، فەرموو.

بەڕێز ئومید حمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی یەکەم کانوونی دووەم و شوباتی هەر ساڵێك دەدات، جارەکیکەش ئەو تێبینیەمان وتووە، وە لێرە لابەن تەنها (فاریزەیەك) دابنێن، ئەو کێشەیە حەل دەبێت، لە هەموو مانگێك دەدات ماوەی کانوونی دووەم، شوباتی هەر ساڵێك دەدات، لەباری دواکەوتن لە وادەی دیاریکراو، بەم شێوەیە تەواو دەبێت، خاڵی دووەم لە دێری دووەم (1000) هەزار دینار یان لێوەردەگیرێ، ئەو بڕە هاوبەشیە ئیشتیراك پێم وایە پێویست ناکات ئەوە بوترێت دانی ئەو بڕە پارەیە نەك ئەوبڕە هاوبەشیە، پێدانی ئەو بڕە پارەیە بە بەشداریکردنی پارێزەر لە سندوقەکە ئەژمار دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئومید حمە علی)، بەڕێز (عمر عینایەت)، فەرموو.

بەڕێز عمر عینایەت حمە سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی یەکەم پارێزەر هاوبەشی ئیشتیراك بەشدار بوون لە سندوقی ساڵانەی بە یەك جار لە ماوەی مانگەکانی، بە رای من بوترێت لە نیوەی یەکەمی ساڵدا دەدات ئەگەر لە وادەیە دواکەوت بەڕێژەی (25%) وەکو کاك (قادر) وتی لە ئابوونەکە دەخرێتە سەر ناکرێت (35%) زۆر زۆرە وە ناشکرێت لە دوو مانگا لە دەرەوە بێت یان فریا نەکەوێت لە سەفەر بێت لەبەر ئەوە (6) مانگ باشترە باشترە بە رەئی من، هەرچەندە من ئەخیر کەس قسە ئەکەم پێم وایە ئەگەر دوو مانگەکە بکرێتە نیوەی یەکەمی ساڵەکە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (عمر عینایەت)، گفتوگۆ لەسەر ئەو ماددەیەی کۆتایی هات، چاوەڕوانی داڕشتنی ماددەینە لە لایەن بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی، دیار دوو پێشنیار هەبوون دیارە لە دوو کەس زیاتر پشتوانی لێ نەکرد، (د.ڤالا)، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارە کە پێیان باش بوو (150.000) سەد و پەنجا هەزارەکە بکرێتە (100.000) سەد هەزار بە ساڵێك خزمەت بۆیان حیساب دەکری کە دەبێتە ئەندام، یەعنی خیلالی ئەو ساڵەی کە ئەو ممارەسەی میهنەی محامات دەکات تەنها ئەو (150.000) سەد و پەنجا هەزارەیە کە لێی وەردەگیرێ ئەو (35%) کە ئەندام پەرلەمانێك یان دوو پەرلەمانتار پێشنیاریان کرد ببیتە (25%) پێشتر (50%) بوو ئێمە لەو تەعدیلە کردوومانە بە (35%)، هەندێك ملاحەزاتی لوغەویش دران لەلایەن بەڕێز کاك (ئومێد) ئەویشیان وەرگیراوە ئەگەر ڕێگا بدەن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان داڕشتنی کۆتایی بخوێنمەوە؟

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامییە؟ یان ڕەئی دەدەی؟ چونکە ڕەئیەکەت داوە بەڕێز (مدینە) خان.

بەڕێز مدینە ایوب احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەم بزڤڕین سەح کەینە ماددا (5) ژ یاسا پارێزەرا ل وێرێ ژی (25%) نەکرینە (35%) وەختەکی هەوە تەشدید کری ئەوە ژی ل سەر هندێ دێ گەلەك ڕێژەکا زۆر بیت ئەز بێژم (25) سەر (25) بیت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس (مدینە) خان، بەڕێز (د.ڤالا)، وەڵام و ڕەئی کۆتایی، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو عەمەلیەی لێك جیاوازن ئێستا (د. بەهار) ئێمەش ئەو خیلافەمان هەبوو لێرانە پێم وا بوو دوو عەمەلیەی لێك جیاوازن لە بەڕێز سەرۆکی سەندیکای پرسی گوتی ئەمان دوو کاری لێك جیاوازن دوو شتی لێك جیاوازن ئەگەر یەك عەمەلیە بایە هەردووکمان دەکردە (25) بەڵام دوو کاری لێك جیاوازن.

ماددەی (4)

بڕگەی دووەمی ماددەی (6)ی یاساکە هەموار دەکرێت و بەم شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

دووەم:

1-پارێزەر هاوبەشی ئیشتراك بەشداربوون لە سەندوقی ساڵانە بە یەك جار لە ماوەی مانگەکانی کنوونی دووەم و شوباتی هەر ساڵێکدا دەدات لە بارەی دواکەوتن لە وادەی دیاریکراو (35%) ئابوونەی ساڵانەی دەخرێتە سەر.

2- ئەو پارێزەرانەی کە دەبنە ئەندامی سەندیکا بۆ یەکەم جار بڕی (150) سەد و پەنجا هەزار دیناریان لێوەردەگیرێت و پێدانی ئەو بڕە پارەیە بە بەشداری کردنی پارێزەر لە سەندوقەکە ئەژمار دەکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی (د.ڤالا)، بەڕێزان ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان؟ (56) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نیە ئەو ماددەیە بە کۆی دەنگ پەسەندکرا. ماددەی (5) فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
ماددەی (10)
ماددەی (21)ی یاساكە هەموار دەكرێتەوە و بەو شێوەیە دەخوێنرێتەوە:
بەدەر لە حوكمەكانی ماددەكانی پێش و دەستە هەڵدەستێت بە بەخشینی:
یەكەم- مووچەیەكی خانەنشینی كەمتر نەبی لە (750.000) حەفت سەد و پەنجا هەزار دینار بۆ خێزانی ئەو پارێزەرانەی لە خەباتی بزوتنەوەی رزگاریخوازی كوردستان/عیراق شەهید بوون.
دووەم- مووچەیەكی خانەنشینی كەمتر نەبێت لە (600.000) شەش سەد هەزار دینار بۆ خێزانی ئەو پارێزەرانەی لە دوای واز هێنانی لە دەسەڵاتی ناوەندی لە ئیدارەی كوردستان لە (1991/10/23) تا دەرچواندنی یاسای سندوقی خانەنشینی پارێزەران ژمارە (18)ی ساڵی (1992) كۆچی دواییان كردووە.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
موناقەشە لەسەر ئەو ماددەیە؟ تا ناوەكان بە تەوای دەنووسرێن داوا لە (د.عزت)دەكەم، فەرموو.
بەڕێز عزەت صابر اسماعیل :
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
ماددەی (10) بڕگەی یەكەم مووچەیەكی خانەنشینی كەمتر نەبێت لە (750.000) حەفت سەد و پەنجا هەزار دینار بۆ خێزانی ئەو پارێزەرانەی لە خەباتی بزوتنەوەی رزگاریخوازی شەهید بوون، ئەو بەڕێزەی لە خەباتی بزوتنەوەی رزگاریخوازی كوردستانا شەهید بووە بە یاسا شەهیدان شەهیدانەی خۆی وەردەگرێت، ئەوەی كە شەهید بووە خێزانەكەی وەریدەگرێت، ئایا مەبەست لەو (750.000) حەفت سەد و پەنجا هەزار دینارە ئیزافەتەن بۆ ئەو شەهیدانەیە كە وەریدەگرێت؟ هۆكاری ئەمە چیە؟ ئەمە حیكمەتەكەی لە چییەوە هاتووە؟ خێزانی پارێزەرێك شەهیدانەی وەرئەگرێت ئەمەش وەرگرێ، بۆمان روون كەنەوە، سوپاس.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز. (د.عزت صابر)، با ئەو روونكردنەوە هەرلە ئێستاوە داوا لە بەڕێز (د.ڤاڵا) دەكەم وەڵامی ئەو پرسیارە بدات بۆ ئەوەی ئەوە دووبارە نەكرێتەوە، فەرموو.
بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
ئەوەی كە سەندوق پێی دەدات ئەوە خانەنشینییە لەسەر میهنەكەی، ئەوەی لە وەزارەتی شەهیدان وەردەگرێت مینحەیە خانەنشینی نییە.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (د.ڤاڵا)، بەڕێز (تەلار لطیف).
بەڕێز تەلار لطیف محمد:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
هەر وەكو روونكردنەوە یەكیكە ئەو سندوقی خانەنشینیە پارێزەر خۆی لە ئیشتراكی ساڵانەی خۆیەتی خانەنشینیەكە یەعنی رەبتی بە حكومەتەوە نییە، یەعنی لە بووجەی

حكومەتەوە نابێت لە یەك كاتدا ئەگەر حكەمەت نەقص بێنێت، هەتا ئێستا حكومەت هاوكار نەبووە بەڵك لە ئیشتراكی خۆیەتی، لە تەقاعەدی خۆیەتی.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (تەلار لطیف) بۆ ئەو روونكردنەوە، بەڕێز (مدینە ایوب)، فەرموو.
بەڕێز مدینە ایوب احمد:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
دەربارەی ئەو پارێزەرێ ل خەباتی رزگاری خوازی كوردستان شەهید بوون دبیت فەرقەك هەبیت، راستە (750.000)ە و جهەتێت دی (600.000)ە، پێشنیار دكەم ئەو (750.000) ببیت (600.000) و ئەو (600.000) ببیت (500.000)، سوپاس.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (مدینە ایوب)، بەڕێز (ئومێد حمە علی)، فەرموو.
بەڕێز ئومێد حمە علی صالح:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
هەمان پرسیاری (د.عزت)م هەبوو لەسەر ئەوەی كە ئەوانە وەك پێشمەرگە شەهید بوون یان وەك پارێزەر وە لە پێشمەرگایەتی بزوتنەوەی رزكاریخوازی گەلی كوردستانا پیشەی پارێزەرایەتی لە كوێیا پیادە كراوە، یەعنی خۆی ئەمە پرسیارە تاكو خانەنشینی بكەن، سوپاس.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (ئومێد حمە علی)، بەڕێز (انور قادر)، فەرموو.
بەڕێز انور قادر مصطفی:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
من لە كاتی ئامادەكردنی راپۆرت گفتوگۆیەكەشە لە لیژنەی قانونی ئەو تێبینیەم هەبوو لەسەر خاڵی یەكەم دیارە هەموو تاكێك و هەموو توێژێك مافی ئەوەی هەیە ژیانێكی شایستەی هەبێت بەڵام پێم وایە ئەو بڕگەیە ناكۆكە لەگەڵ یاسای ژمارە (9)ی ساڵی (2007) یاسای مافی ئیمتیازاتی كەس و كاری شەهیدان و ئەنفالكراوەكان چونكە لەوێ بەبێ جیاوازی پیشە ئەو مافی ئیمتیازە دیاریكراوە، سوپاس.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (انور قادر)، بەڕێز (ئاری عبداللطیف)، فەرموو.
بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
من پێم باشە ئەم ماددەیە هەر لابرێت ئەگەر نا كوردستان/عیراق بكرێت بە (گەلی كوردستان)، سوپاس.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز (ئاری عبداللطیف)، بەڕێز(شیرین حسنی)، فەرموو.
بەڕێز شیرین حسنی رەمەزان:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
منیش هەمان بۆچوونی كاك انوەرم هەبوو و پێم باشە ئەو ماددەیە هەر نەمینێ، سوپاس.
بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (شیرین حسنی)، بەڕێز(هیڤا حجی میرخان)، فەرموو.

بەڕێز هیڤا حجی میرخان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەمان پرسیاری (د.عزت)م هەبوو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (هیڤا حجی میرخان)، بەڕێز(امینە زكری)، فەرموو.

بەڕێز امینە زكری سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پرسیارەك ل لیژنا یاسایی هەبی، مە د پرۆژە یاسا چاكسازییێ ماددەك پەسەند كر كو نابیتن هیچ كەسەك خودانێ دوو مووچەی بیت یان زێدەتر ژ ئێك مووچە یان منحە وەربگریت ل حكومەتێ، ئەڤە دژ نابیت دگەل وی؟ سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (امینە زكری)، دیارە موناقەشە تەواو بووە وەكو من دەبینم داوا لە بەڕێز (د.ڤالا) دەكەین سەرۆكی لیژنەی یاسایی وەڵامی ئەو پرسیارانە بداتەوە، وە داڕشتنەوەی ئەو ماددەیە بە شێوازێكی كۆتایی، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەرچەندە ڕوونكردنەوە درا بەڵام هیچ پەیوەندییەك لە لەبەینی سندوقی خانەنشینی و لە نێوان بووجەی گشتی حكومەتدا نییە، ئەو پارێزەرە ئەو سەندوقە سەندوقێكە تایبەت بە پارێزەرانە خۆی پارەكەی دەدات لەوێش خۆی خانەنشین دەبێت بە دوور و نزیك پەیوەندی بە حكومەت و بە بووجەی گشتی و میزانییەی حوكمەتەوە نییە ئەوە خاڵی یەكەم، نابێتە جەمع لە بەینی وەرگرتنی دوو مووچە یان دوو خانەنشینی خاڵی یەكەمە، خاڵی دووەم: بەڕای من ئەوەی بڕگەی یەكەم و بڕگەی دووەم هەردووكی من زۆر بە زەروور دەزانم كە بمینێتەوە، دەبێت لە دژی ئەوە بین دەبێت بزانین ئەو پارێزەرانەی لە بزوتنەوەی رزگاریخوازی كوردستان شەهید بوونە، بڕێك سەندوق ئیستیعدادی هەیە بیاندا تێ مناقەشەمان لەگەڵ سەرۆكی سەندوق كردووە لەگەڵ سەرۆكی سەندیكای پارێزەران كردووە، دەڵێت من ئیستیعدادم هەیە پارە دەدەم بە خێزانی ئەو شەهیدانەی لە بزوتنەوەی رزگاریخوازی كوردستان شەهید بوون، ئێ بۆچی پەرلەمان مانع بێت لە پێدانی پارەدان بەوانە؟ ژمارەشیان زۆر زۆر كەمە بە پەنجەی دەست دەژمێردرێتن، بۆیە بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان ئەگەر ڕێگا بدەن ماددەكە دەخوێنمەوە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (10)

ماددەی (21)ی یاساكە هەموار دەكرێت و بەو شێوازەی دەخوێنرێتەوە:

بەدەر لە حوكمەكانی ماددەكانی پێش و دەستە هەڵدەستێت بە بەخشینی:

1-مووچەیەكی خانەنشینی كەمتر نەبێت لە (750.000) حەوت سەد و پەنجا هەزار دینار بۆ خێزانی ئەو پارێزەرانەی لە خەباتی بزوتنەوەی رزگاریخوازی كوردستان/عیراق شەهید بوون.

2- مووچەیەکی خانەنشینی کەمتر نەبێت لە (600.000) شەش سەد هەزار دینار بۆ خێزانی ئەو پارێزەرانەی لە دوای واز هێنانی دەسەڵاتی ناوەندی لە ئیدارەی کوردستان لە (10/23 /1991) تا دەرچواندنی یاسای سەندوقی خانەنشینی پارێزەران ژمارە (18)ی ساڵی (1999) کۆچی دوایان کردووە.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێترایەوە دەخەینە دەنگدان؟ (58) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی (11)، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (11)

ماددەی (22)ی یاساکە هەموار دەکرێت و بەو شێوەیە دەخوێنرێتەوە:

1-ماوەی پارێزەرایەتیکردن لە دەرەوەی هەرێم پێش پێکهینانی لیژنەی کاتی سەندیکای پارێزەرانی کوردستان لە ڕێکەوتی (1993/1/3) بۆ مەبەستەکانی ئەم یاسایە هەژمار دەکرێت ئەویش بۆ ئەو پارێزەرانەی لە سەندیکا پێش رێکەوتی (2003/4/9) تۆمار کراون.

2- پێویستە لەسەر ئەو پارێزەرانەی لە سەندیکا کەوا پێش (2003/4/9) تۆمار کراون لە وانەی داوای خستنە سەری ماوەی پارێزەرایەتیکردنیان دەکەن لەلای سەندیکای پارێزەرانی هەرێمی کوردستان بۆ مەبەستی خانەنشینکردن بەرامبەرەکانی بەشدار بوونی ئەو ساڵانە لە سەندیکا و سەندوق بدەن.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێز (ئومێد حمە علی)، فەرموو.

بەڕێز ئومێد حمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها سەرنجێکی بچووك لەسەر بڕگەی دووەم پێویستە لەسەر ئەو پارێزەرانەی ئەگەر لیژنەی یاسایی بەو شێوەیە دایبڕێژن، (لەسەر ئەو پارێزەرانەی پێش (2003/4/9) لە سەندیکا تۆمار کراون (واو) دابنێن، داوای خستنە سەری ماوەی پارێزەرایەتی بەو شێوەیە تەواو بکرێت، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئومێد حمە علی)، رەچاوی ئەو تێبینیە بکرێت وە ماددەکە بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (11) : ماددەی (22)ی یاساکە هەموار دەکرێت و بەم شێوازە دەخوێنرێتەوە:

1-ماوەی پارێزەرایەتیکردن لە دەرەوەی هەرێم پێش پێکهینانی لیژنەی کاتی سەندیکای پارێزەرانی کوردستان لە ڕێکەوتی (1993/1/3) بۆ مەبەستەکانی ئەم یاسایە هەژمار دەکرێت ئەویش بۆ ئەو پارێزەرانەی لە سەندیکا پێش رێکەوتی (2003/4/9) تۆمار کراون.

2- پێویستە لەسەر ئەو پارێزەرانەی پێش (2003/4/9) لە سەندیکا تۆمار کراون لە وانەی داوای خستنە سەری ماوەی پارێزەرایەتیکردنیان دەکەن لەلای سەندیکای پارێزەرانی هەرێمی کوردستان بۆ مەبەستی خانەنشینکردن بەرامبەرەکانی بەشدار بوونی ئەو ساڵانە لە سەندیکا و سەندوق بدەن.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان؟ (64) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا. هۆیەکانی دەرچواندن، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئەوەی بچینە هۆیەکانی دەرچواندن تەنها ماددە ئیجرائیەکانمان لە بیر کردووە لە (3) ماددەیە ئەویش دەخوێنینەوە دەنگی لەسەر دەدەین:

ماددەی (12) : کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ دەنگدان؟ (65) کەس بە پەسەنددەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بەکۆی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (13): پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەو یاسایە جێبەجێ بکەن.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگدان لەسەر ئەو ماددەیە؟ (66) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (14): ئەم یاسایە لە رۆژی بڵاوبوونەوەی لە ڕۆژنامەی (وقایع الکردستان) جێبەجێدەکرێت.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو ماددەیە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟ (67) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ کە نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا.هۆیەکانی دەرچواندن، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچواندن:

لە پێناو رێکخستنەوە و پاراستنی ماف و دابینکردنی ژیانێکی شایستە بۆ پارێزەران و خێزانەکانیان بە لەبەر چاو گرتنی پەرەسەندنە کۆمەڵایەتی و ئابووریەکان ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە بەڕێز (ئاری عبداللطیف)، فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وشەی (رێکخستنەوە) زیایە هەر لە پێناو پاراستنی ماف و دابینکردنی ژیانێکی شایستە بۆ پارێرەران و خێزانەکانیان، بە لەبەرچاوگرتنی گۆڕانکاری و پەرەسەندنە کۆمەڵایەتیەکان وشەی (گۆرانکاری) زیاد بکرێت، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز(ئاری عبداللطیف)، بەرێز (د.ڤاڵا) فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای ئەوەی پێشنیارەکانی بەڕێز کاك (ئاری)مان وەرگرت بەو شێوەیە دامان رشتەوە.

هۆیەكانی دەرچواندن:
لە پێناو پاراستنی ماف و دابینكردنی ژیانێكی شایستە بۆ پارێزەران و خێزانەكانیان و بە لەبەر چاو گرتنی پەرەسەندن و گۆڕانكاریە كۆمەڵایەتی و ئابووریەكان ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

هۆیەكانی دەرچواندن بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەیخەینە دەنگدان؟(69) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ كەس نییە، بەكۆی دەنگ پەسەند كرا.
كۆی یاساكە دەخەینە دەنگدان؟ (68) كەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ كەس نییە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا.
پیرۆزە لە پارێزەرانی كوردستان پیرۆزە لە خەڵكی كوردستان، بەڕێزان لە شوێنی خۆتان دانیشن بڕگەی سێیەم تەواو دەكەین ئینجا دەچینە خوارێ.
سێیەم: خوێندنەوەی یەكەمی ئەم بۆ ئەم پڕۆژە یاسا و بڕیارانەی خوارەوە بە پێی ماددەی (71) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی كوردستان ژمارە (1)ی ساڵی (1992)ی هەمواركراو خوێندنەوەی یەكەمی بكرێت.
1-پڕۆژە یاسای پارێزگاری لە تۆڕەكانی ئاو و ئاوەڕۆ.
2-پڕۆژە بڕیاری پێشوازی بە پێی پرۆتۆكۆل لە فڕۆكە خانەكان و خاڵە سنوریەكان تایبەت بە پێشوازی لە ئەندامانی پەرلەمانی كوردستان، ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەكانیان، داوا لە بەڕێز سەرۆكی لیژنەی یاسایی دەكەم، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای یەكەم:
پڕۆژە یاسای پارێزگاری لە تۆرەكانی ئاو و ئاوەڕۆ ئەو پڕۆژە یاسایە لە (22) ماددە و هۆیەكانی دەرچواندن پێك هاتووە وە پێشكەش كراوە لە لایەن ئەو ئەندام پەرلەمانانەی كە ناوەكانیان دەخوێنینەوە:
1-عمر عینایەت حمە سعید
2- كمال یلدا
3-ماجد عثمان رفیق
4- د.سیراج احمد محمد
5- بهزارد دەرویش دەرویش
6- مصطفى احمد حمد
7- صالح بشار صالح
8- عباس فتاح صالح
9- علی حمە صالح طە
10- فایەق مصطفى رسول
11- حسن صالح
12- شامۆ شێخۆ
13- شوان شێخ احمد
14- محمود حاجی عمر
15- صالح فقی حمد

16- گۆران محمود اسماعيل
17- عباس غزالى ميرخان
18- غريب مصطفى حمه خان
داوا له بەڕێزتان دەكەین ئاڕاستەی لیژنەی پەیوەندیداری بكەن.
بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمينكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:
ئەم پڕۆژە یاسایە ئاراستە دەكرێت بۆ لیژنەی شارەوانی، یاسایی، گشت ئەندامانی پەرلەمان، پرۆژەی دووەم، فەرموو.
بەڕێز ڤالا فريد ابراهيم:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
پرۆژە بڕیاری پێشوازیكردن بە پێآ پڕۆتۆكۆل لە فڕۆكە خانەكان و خاڵە سنوریەكانی تایبەت بە پێشوازی لە ئەندامانی پەرلەمان كوردستان و ئەنجومەنی وەزیران و هاوتا وەزیفیەكانیان كە لە (3) بڕگە و هۆیەكانی دەرچواندن پێك هاتووە لەلایەن بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشكەش كراوە كە ئەمە ناوەكانیانە.
- محمد ياسين طه
- مەردان خدر مصطفى
- دلشاد شعبان غفار
- زانا عبدالرحمان عبدالله
- صالح فقى حمدامين
- خلف احمد معروف
- عمر عينايەت حمه سعيد
- محمود حاجى عمر
- شێركۆ جەودەت مصطفى
- كنعان نجم الدين احمد
- يەروانيت نيسان ماركۆس
- لينا عزريا بهرام
- سرود سليم متى
- كمال يەڵدا مرقوز
- يعقوب گۆرگيس ياقو
- جەودەت جەرجيس لطيف
- منى نبى نادر
- وەحيد ياقو هرمز
- ماجيد عثمان تۆفيق
- سهام عمر قادر
- كەژال هادى فقى
- صالح بشار صالح
- محمد صادق سعيد
- ناظم كبير هەركى
- د.عبدالله جاسم رجەب

- نجات محمد عبدالله
- فەیرۆز طه عبدالخالق
- حیات مجید قادر
- تحسین اسماعیل احمد
- علی عثمان علی
- هیڤا حاجی میرخان
- سۆران عمرسعید
- قارەمان قادر فتاح
- فایەق مصطفی رسول
- شێخ شامۆ شێخۆ
- عباس غزالی میرخان
- زۆزان صادق سعید
- ئومید عبدالرحمان
- امینه زكری سعید
- شیلان جعفر علی
- ئاواز حمید حسن
- مدینه ایوب احمد

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان داوا لە بەڕێزتان دەكەین ئەم پڕۆژە بڕیارەش ئاراستەی لیژنە بكەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم پڕۆژە بڕیارەش ئاراستە دەكرێت بۆ لیژنەی یاسایی، لیژنەی پەیوەندیەكان، لیژنەی ناوخۆ، لیژنەی كاروباری پەرلەمانی، ئەم دانیشتنە ئەمرۆ كۆتایی دێتن وە بۆ دووشەمە بە تەئكید دانیشتنەكمان دەبیت وە بانگهێشتی كۆمسیۆن دەكەین وە بەرنامەی كار بۆ یەك شەمە هەوڵ دەدەین ئەو پڕۆژانەی كە ئامادە كراوە ئەو راپۆرتانەی لەلایەن لیژنەی یاسایی ئامادە كراون ئەوانە بتوانین بە دەستمان بكات رەنگە بۆ یەك شەمەش بەرنامەی كار دابنێین، بەڵام هەوڵ دەدەین یەك شەممە دووشەممە سێشەممە چوار شەممە ئەو چوار رۆژە بەرنامەی كارمان هەبیتن، سوپاس بۆ ئێوە ، ئەو دانیشتنە كۆتایی هات.

بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی
سكرتێری پەرلەمانی
كوردستان – عێراق

جعفر ابراهیم ئێمینكی
جێگری سەرۆكی پەرلەمانی
كوردستان – عێراق

د. یوسف محمد صادق
سەرۆكی پەرلەمانی
كوردستان – عێراق

پەرلەمانی كوردستان - عێراق

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (4)ی
پێنج شەممە رێكەوتی 9\7\2018
خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (4)
دوو شه‌ممه ڕێكه‌وتی 2018/7/9

كاتژمێر (12)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی دووشه‌ممه ڕێكه‌وتی 2018/7/9 په‌رله‌مانی كوردستان - عێراق به سه‌رۆكایه‌تی به‌ڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی جێگری سه‌رۆك و، به‌ڕێز بێگه‌رد تاڵه‌بانی سكرتێری په‌رله‌مان، دانیشتنی ژماره (4)ی خولی چواره‌می، ساڵی (2018) ی خۆی به‌ست.

به‌رنامه‌ی كار:

به‌پێی حوكمه‌كانی بڕگه (1)ی مادده (20) له په‌یڕه‌وی ناوخۆی ژماره (1)ی هه‌مواركراوی ساڵی 1992ی په‌رله‌مانی كوردستان - عێراق، ده‌سته‌ی سه‌رۆكایه‌تی په‌رله‌مان بڕیاری دا كاتی دانیشتنی ژماره (4)ی خولی به‌هاره‌ی ساڵی پێنجه‌م له خولی چواره‌می هه‌ڵبژاردن له كات (12)ی پێش نیوه‌ڕۆی رۆژی دووشه‌ممه ڕێكه‌وتی 2018/7/9 دا به‌م شێوه‌یه بێت:

1 -ده‌ستپێكردنی دانیشتن له لایه‌ن به‌ڕێز جێگری سه‌رۆكی په‌رله‌مان .

2-خوێندنه‌وه‌ی ناوی ئه‌ندامانی ئاماده‌بوو ئاماده‌نه‌بوو ، هه‌روه‌ها خوێندنه‌وه‌ی پوخته‌ی دانیشتنی پێشوو له‌لایه‌ن سكرتێری په‌رله‌مان .

3-گفتوگۆكردن و په‌سه‌ند كردنی پڕۆژه یاسای هه‌مواری سێیه‌می یاسایی پارێزه‌رایه‌تی ژماره (17)ی ساڵی (1999) هه‌موار كراو له هه‌رێمی كوردستان .

4-گفتوگۆكردن و په‌سه‌ندكردنی پڕۆژه‌یاسای هه‌مواری چواره‌می یاسای سندوقی خانه‌نشینی پارێزه‌رایه‌تی ژماره(18)ی ساڵی (1999)هه‌موار كراو له هه‌رێمی كوردستان .

5-خوێندنه‌وه‌ی پڕۆژه‌یاسایه‌ك و پرۆژه بڕیارێك له لایه‌ن لیژنه‌ی یاسایه‌وه .

6-دواخستنی دانیشتنی په‌ڕله‌مان .

به‌ڕێز د. جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سه‌رۆكی په‌رله‌مان:

به‌ناوی خوای گه‌وره‌و میهره‌بان.

دانیشتنه‌كه‌مان به ناوی گه‌لی كوردستانه‌وه ده‌ست پی ده‌كه‌ین، به‌رنامه‌ی كار خاڵی چواره‌می هه‌ڵبژاردن ساڵی پێنجه‌م، دانیشتنی ژماره (4) رۆژی دانیشتن (2018/7/9) به‌رنامه‌ی كار:

1-ده‌ستپێكردنی دانیشتن له لایه‌ن به‌ڕێز جێگری سه‌رۆكی په‌رله‌مان .

2-خوێندنه‌وه‌ی ناوی ئه‌ندامانی ئاماده‌بوو ئاماده‌نه‌بوو ، هه‌روه‌ها خوێندنه‌وه‌ی پوخته‌ی دانیشتنی پێشوو له‌لایه‌ن سكرتێری په‌رله‌مان .

3-گفتوگۆكردن و په‌سه‌ند كردنی پڕۆژه یاسای هه‌مواری سێیه‌می یاسایی پارێزه‌رایه‌تی ژماره (17)ی ساڵی (1999) هه‌موار كراو له هه‌رێمی كوردستان .

4-گفتوگۆكردن و په‌سه‌ندكردنی پڕۆژه‌یاسای هه‌مواری چواره‌می یاسای سندوقی خانه‌نشینی پارێزه‌رایه‌تی ژماره(18)ی ساڵی (1999)هه‌موار كراو له هه‌رێمی كوردستان .

5-خوێندنه‌وه‌ی پڕۆژه‌یاسایه‌ك و پرۆژه بڕیارێك له لایه‌ن لیژنه‌ی یاسایه‌وه .

6-دواخستنی دانیشتنی په‌ڕله‌مان .

به‌ڕێز بێگه‌رد تاڵه‌بانی/ سكرتێری په‌رله‌مان:

ناوی ئەندامانی پەڕلەمان کە لە دانیشتنی (3)ئاسایی بەرواری (2-7-2018) مۆڵەت پێدراون یا بە بی مۆڵەت ئامادە نەبوون ئەمانەن (سالار محمود مراد – مۆڵەت ، سەرکەوت سەرحەد – ئامادەنەبوو، سعید محمد سعید – مۆڵەت، ئەنەس محمد شریف – مۆڵەت، بەشار مشیر ئیسماعیل – مۆڵەت، جمال عثمان کارسول – ئامادەنەبوو ، حیات مجید قادر – مۆڵەت، زیاد حسین عبدالکریم مۆڵەت، سیراج احمد محمد – ئامادەنەبوو، شوان شێخ احمد – مۆڵەت، علی علی هالۆ – مۆڵەت، فرسەت سۆفی علی– مۆڵەت، فیرۆز طه عبدالخالق – مۆڵەت، ڤیان عباس – مۆڵەت، ڤەمان فیصل سلیم – مۆڵەت، مەردان خدر مصطفی – مۆڵەت، ابو بکر عمر عبدالله – مۆڵەت، بەهزاد دەروێش – مۆڵەت، حسن صالح محمد – ئامادەنەبوو، رابون تۆفیق معروف – ئامادەنەبوو، سهراب میکایل محمد امین – مۆڵەت، شێرکۆ حمە امین – ئامادەنەبوو، عادل عزیز شکور- ئامادە نەبوو، ئاری محمد عبدالرحیم – ئامادەنەبوو، باپیر کاملا سلیمان – مۆڵەت، جەودەت جەرجیس لطیف – مۆڵەت، محمد سعدەدین ئەنوەر – مۆڵەت).
ئەو بەرێزانەی کە بۆ دانیشتنی ئەمرۆ داوای مۆڵەتیان کردوە .
(ئێڤار ئیبراهیم، سەرکەوت سەرحەد، بەهار محمود فتاح، فایق مصطفی، هیڤا حاجی میر خان، زیاد حسن، بەشار مشیر ئیسماعیل، عبدالله جاسم رجب، ئیدریس علی ئیسلام، ئەنەس محمد شریف، محمد صادق سعید، علی علی هالۆ، سعید مصیفی، د.عزت صابر، ئەیوب عبدالله رسوڵ، عبدالله حاجی محمود، عمر صالح کۆچەر) زۆر سوپاس .

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی – جێگری سەرۆکی پەرلەمان :

بەرێزان بە خێر هاتنەکی گەرمی بەرێزان سەرۆك و جێگرو ئەندامانی کۆمسیۆنی هەڵبژاردن و راپرسی لە هەرێمی کوردستان دەکەین کە ئەمرۆ تەشریفیان هێناوە بۆ ناو هۆڵی پەڕلەمان بانگێشتکراون و لەسەر داوای پەڕلەمانی کوردستان ئەمرۆ لێرە ئامادەنە سوپاسیان دەکەین ، بەخێرهاتنیان دەکەین و لە کاتێکی وادا داوامان کردوون ئەوان سەرقالی ئەوەنە ئامادەکاریەکان بۆ پرۆسەی هەڵبژاردن لە (30-9-2018) بەردەوامن ، بەرێزان دەست بە بڕگەی یەکەم لە بەرنامەی کار دەکەین، و یەکەم خوێندنەوەی بیرۆکەیەك سەبارەت بە کێشەی بە بازارکردنی بەرهەمی جوتیاران لە لایەن لیژنی کشتووکاڵی پەڕلەمانی کوردستان پێشکەش دەکرێت ، داوا لە بەرێزیان دەکەین لەبەر ئەوە لە لایەن لیژنە ئەو بیرۆکەیە پێشکەش کراوە، هەرجەندە لە لایەن مامۆستا ملا غریب دەخوێندرێتەوە داوا لە جەنابیان دەکەین وە ئەندامانی لیژنە ئەگەر حەز بکەن پێکەوە بێن لێرە تەشریف بێنن ئەو بیرۆکەیە پێشکەش بە پەڕلەمانی کوردستان بکەن ، فەرموو مامۆستا ، ئێمە بەو شێوازە تێگەیشتین کە لە لایەن لیژنەوە ئەو بیرۆکەیە ئامادە کراوە و ناوی کاك (خەلەف) هاتووە لە بەرنامەی کار دواتر وا تێگەینراین کە مامۆستا ملا غریب دەخوێندرێتەوە . خاڵێکی نیزامی کاك خەلەف لەبەر ئەوەی ناوی تۆ هاتووە روونکردنەوەکمان بدەنی لەسەر ئەوە .

بەرێز خەلەف احمد معروف:

بەرێز سەرۆکی پەڕلەمان.

زۆر زۆر سوپاس بە پێی ماددەی (54) خاڵی (2) بڕگەی (4) ئەندامی پەڕلەمان مافی هەیە بیرۆکە تەقدیم بکات وە خۆشی بیخوێنێتەوە، بەڵام ئێمە لە لیژنەی کشتووکاڵ هەموومان پێکەوە کارمان کردوە یەك لیژنەین هیج مشکیلەیەکم نیە با بەرێز جێگری سەرۆکی لیژنە بیخوێنێتەوە زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی – جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

سوپاس بۆ ئەو هەستەو ئەو بیرو بۆ چوونەی بەڕێز کاك (خەلەف احمد)، بەرز دەنرخێنین دەستەکانتان خۆش بێت، سەرۆك و ئەندامانی لیژنە ئەگەر حەزبکەن دەتوانن لەگەڵ مامۆستا بوەستن لەوی ئەگەر، دیارە هەر بەو شێوازەی کە ئیستا هەیە بەرێوە دەچێتن فەرموو بەرێز ئەو بیرۆکەیە بخەروو، بابەتێکی گرنگە بە بازار کردنی بەرهەمی جوتیاران کە دەزانین خۆی لە خۆیدا هەم گرفتەکی گەورەیە لە بەردەم جوتیارانی کوردستان هەمیش بزانین ئەو بابەتە بابەتەکی رای گشتییە لە هەرێمی کوردستان و گوی لە ئەم بیرۆکەیە بگرین، فەرموو بەرێز مامۆستا ملا غریب.

بەرێز غریب مصطفى حمەخان:

بەرێز سەرۆکی پەڕلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەی مهرەبان، سوپاس بۆ راکەی کاك خەلەف هەموو ئەندامانی لیژنەی کشتووکاڵ هەروەکوو دەستێك پێکەوە کار دەکەین سوپاسی خوا ئەکەین کە لە کارەکانماندا هەنگاوی زۆرمان داوە هیچ خیلافی لە بەینمان دا نیە، بەرێز سەرۆکایەتی پەڕلەمانی کوردستان بابەت بە بازارکردنی بەروبوومە کشتوکالیەکان، بەرێز سەرۆکایەتی پەڕلەمانی کوردستان، کوردستان کە پەیقی ئاوی کەوسەرەو خاکی گەوهەرە کاڵای پڕ بە باڵایەتی لە درێژایی مێژودا لانکی کشتوکاڵ بوەو لە سەردەمی حوکمی بەعسیەکاندا زەبری کوشندەیان سرەواندە گوند و جوتیار و کانیاو و رەزو و باخەکان، لەسەردەمی حوکمی خۆمالیشماندا تا ئێستا کەرتێکی پاشکەوتەو پڕ لە کێشەیەو نەتوانراوە لەسەر پێی خۆی راوەستێنری و بکرێتە سەرچاوەی داهاتێکی حکومەت و جوتیار شاد و گوند ئاوەدان و نیشتیمان گەش و وشبکات، هەدووپایەکەی کەرتی کشتووکاڵ کە بەرهەم هێنان و بە بازار کردنە دەناڵێنی بە دەست بی خاوەنیەوەو حکوومەت و وەزارەتی کشتووکاڵ لە دۆڵێکو جوتیار و کشتوکاڵ لە دۆڵێکی تر، پایەی یەکەم کە بەرهەم هێنانە لێوان لێوە لە نا نازانستی بوون و ئاریشەی خراپی تۆو خراپی دەرمانی قڕکەروو خراپی سەماد و بی تاقیگەیی و بی رێنمایی و تەقلیدی بوونەوەو.

پایەیی دووەم:بە بازارکردنە رێك نەخراوەو کەم ساڵێك هەیە چوتیار زەرەر مەندوو مایە پوچوو دەست لە ئەژنۆ نەبێتوو بە پێوەری ئەو پەندە کوردیەی کە دەڵێت (ماڵت ماڵ نەبێت بازارت بازار بێت) جوتیاری ئێمە (ماڵی ماڵەو بازاری بازار نییە) ئەو جوتیارەی کەوا پێنجەمین ساڵە کە لە هاوکاری وەزارەتەکەی بی بەشەو تێکرای پێداویستیەکانی لە بازاری رەشدا دەکرێت، تێچوونی بەرهەم هێنان ئەوەندە زۆرە کە دەبێت بەرهەمەکەی نرخێکی وا بکات کە تێچوونەکەی دەربهێنێت و قازانجیشی بۆ بهێڵێتەوە، کەچی لە زۆربەی جارەکاندا نرخ بە جۆرێك دا دەبەزێت کە تەنیا کرێی گواستنەوەی بەرهەمەکەشی دەرناهێنێوو ئیتر هەڵرشتنی تەماتەکەیوو گرد بونەوەو خۆ پیشاندان دەردی ئەو دەرمان ناکاو هیچ گرەنتیەك نیە بۆ ساخ کردنەوەی بەرهەمە کشتوکاڵیەکان، ئێمە لە لیژنەی کشتووکاڵ بە پێی بە دوا داجونەکانمان هۆکاری ئەو بی بازاریە بۆ ئەم جەند خاڵە دەگێرینەوە.

1-وەزارەتی کشتوکاڵ پلانی ساڵانەی چاندنی بۆ جوتیارەکانی خۆی نیە،کە بۆ ئەوەی کۆنترۆڵی بڕی بەرهەموو خواستی بازار بکرێت دەبێت بڕ و جۆرو کاتی چاندن ساڵانە رەنگ رێژ بکرێت و بەسەر جوتیاراندا رۆڵ دابەش بکرێت .

2-وەزارەتی کشتووکاڵ رێنمای کشتووکاڵی بە تەواوی لاوازبوەو بەو هۆیەوە لە جوتیار دابڕاوەو لە ئەنجامدا بە هەرەمەکی و بی بەرنامە بەرهەم دەچێندرێت و هەمووساڵێك جۆرە بەرهەمێك کەم دەجێندرێت بەشی خواستی بازار ناکات و جۆرێکی تر زۆر دە جێندری و کە پێگەیشت بە لێشاو دێتە بازارەکانەوەو نرخ دا دەبەزێت .

3-جوتیار تەرکیزی لەسەر چاندنی گەنم و سەوزەیە و بیری لە جەندین جۆری وشکەدانی تر نیە وەك نیسك و نۆك و ماشو پاقلە و لۆبیا و فاسۆلیاو هاتا دوایی .
4-نەبوونی کۆگای ساردکەری پێویست و ئەوەش کە هەیە جوتیار ناوێرێ رووی تێبکات ،چونکە زۆر گرانە جێی ئاماژەیە وەزارەتی کشتوکاڵ لە گردە بۆری نزیك سلێمانی خاوەنی (32) کۆگای هاو چەرخەو لە ساڵی (2010)وە تەواو کراون، بەڵام تا ئیستا کیلۆیەك بەرهەمی جوتیاری تیا هەڵنەگیراوە .
5-نەبوون و کەموکورتی لە بوونی کارگەی دۆشاوی تەماتەو ئاوی میوەو زەیتی زەیتوونوو گوڵەبەرۆژەو هەتا دوایی کە وەزارەتی بازرگانی لێی بەر پرسیارە .
6-کەرتی تایبەت لەم کەرتەدا سەرمایەداران لەم دۆخە بی خاوەنیەتەی کەرتی کشتوکاڵ کە ساڵانە زیانی جوتیارەکان دەبینن خۆیان لە قەریەی ئەم کەرتە نادەنوو سەرکێشی وا ناکەن سەرمایەگوزاری لە پرۆژەیەکدابکەن کە پرە لە مجازەفە .
7-هاووڵاتی ئەو هۆشیاریەی نیە کە بەرهەمی ناوخۆی بەلاوە لە پێشتر بێت و ئامادە نیە بۆ پشتگیری جوتیاری خۆیوو بەرهەمی ناوخۆی مقاتەعەی بەرهەمی دەرەوە بکات و قانیعە سا بڵێت بە شاڵی خاکەکەم رازیم و ئەی پۆشم هەتا مردن لە فاسۆن و گە بەردین تا ئەبەد سەڵتەو کەوا ناکەم .
8-رێك نەخستنی پەیوەندی نێوان هەردوو وەزارەتی کشتوکاڵی هەرێم و ناوەند کە لەسەر بنجینەوی بەرژەوەندی هاوبەش هاوکاری یەکتر بکەن لە ساغ کردنەوەی بەرهەمی ئەوان لە بازارەکانی کوردستانداو بەرهەمی ئێمە لە بازارەکانی ناوەراست و خوارووی عێراقدا.
9-هەناردە نەکردنی بەرهەمی ناوخۆ بۆ بازاری وڵاتان کە ئەم کارە بە جوتیار ناکرێتوو پێویستە حکومەتوو کەرتی تایبەت ئەنجامی بدەن. بەرێزان ئێمە لە سۆنگەی ئاگاداربوونمان لە کێشەی بە بازارکرنی بەرهەمە کشتوکاڵیەکان و گەڕان بەدوای چارەسەردا بەسەدان دیدارمان لەگەڵ جوتیاروو عەلوەکان و وەبەرهێنەران و لایەنە پەیوەندیدارەکانی حکومەت ئەنجام داوەو بۆمان دەرکەووتوە بەرپرسیاری ئەم دۆخە دژوارە حکومەتەو دەسەڵاتی جێبەجێکردن بە ئەرکی خۆی هەڵناستێت بەرامبەر ئەو جوتیارانەی کە گوندەکانیان لانکی شۆرشی دوێنی بوون و لە پێناو سەرخستنیدا باجی قورسیاندا، بۆیە ئەم واقیعە تاڵەی کە دەیبینین لە لایەکەوە مریشك کیلۆی دێتە هەزار دینارو لە لایەکی ترەوە بەرهەمی گەنم هەراج فرۆش دەکرێت و سایلۆ وەری ناگرێت و پارەی گەنمی ساڵەکانی (2014 و 2015 و 2016) تا ئێستاش (600) ملیار دینار بی سەرو شوێنە، لە لایەکی ترەوە کیلۆی شووتی دێتە سەر (20)دینار ئەمانە ئەو راستیە تاڵە تۆخ دەکاتەوە کە ئەو پرۆژە جاك سازیەی سەرۆکی حکومەت رای گەیاندوو بەڵێنی دا لە کەرتی کشتوکاڵەوە دەست پێبکرێت هێشتا هەنگاوی یەکەمی نەناوە ، بۆیە لیژنەکەمان داوا دەکەین کە.
یەکەم: وەزارەتی کشتوکاڵ لە ساڵی داهاتووەوە پلانی ساڵانەی هەبێت و لینکی رێنمایی کشتوکاڵ زیندووبکاتەوە.
دووەم: وەزارەتی بازرگانی کارگەکانی بەرهەمهێنانی عەلەف ناچاربکەن کە بەرهەمی ناوخۆ بۆ عەلەف بەکار بهێنن.
سێیەم: ئەنجومەنی وەزیران هاوردەکردنی ئاردی تورکی و ئێرانی رابگرێت و گەنمی ناوخۆ بکرێتەوە بیکاتە ئاردوو لەمەودوا ئەو ئاردە بدرێت بە نانەواو سەموونخانەکان.
چوارەم: وەزارەتی کشتوکاڵ با دوای هەشت ساڵ (32)کۆگایەکەی گردە بۆر بخاتە خزمەتی بە بازارکردنی بەرهەمە ناوخۆیەکانەوە.

پێنجەم: وەزارەتی بازرگانی کاری جدی بکا بۆ دامەزراندن یان بەگەرخستنەوەی دەیان کارگەی زەیتی زەیتونوو روبی هەناروو ئاوی میوەو دۆشاوی تەماتەو هەتا دوایی.
شەشەم:یاسایی بیمەی کشتوکالێ کە خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە لە پەڕلەمان دەر بچوێندرێت.
حەوتەم:حکومەت کار ئاسانی بۆ وەبەرهێنەران بکات و دڵنیایان بکات بۆ ئەوەی وەبەرهێنان لەکەرتی کوشتوکاڵدا بکەن.
هەشتەم: وەزارەتی کشتوکاڵی هەرێم با بە پەیوەندیەکانی دا بجێتەوە لەگەڵ وەزارەتی کشتوکاڵی بغداد لە پێناو بە بازارکردنی بەرهەمی هەردوولا بە مەبەستی بەرژەوەندی هاوبەش.
نۆیەم:لەمەودوا بوجەی سالانەی هەرێم بهێندرێتە پەڕلەمان و رێژەیەکی باش بۆ کەرتی کشتوکاڵ تەرخان بکرێت.
دەیەم: وەزارەتی پلاندانان و بازرگانی بە ئەرکی خۆیان هەڵبستن لە هەناردەکردنی بەرهەمە کوشتوکالیەکانی ناوخۆ بۆ بازاری وڵاتان.
یانزەهەم:وەزارەتی رۆشنبیری ریکلامی بەرهەمە کوشتوکاڵیەکانی بێگانە بە فەرمی قەدەغە بکات و میدیاکان راسپێرێت ریکلام بۆ بەرهەمی خۆماڵی بکەن .لەگەڵ رێزی زۆرماندا لیژنەی کشتوکاڵ و ئاژەڵداری وئاودێری و بەنداوەکان لە پەڕلەمانی کوردستان (8-7-2018) زۆر سوپاس.

بەرێزجعفر ابراهیم ئێمنیکی – جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

سوپاس بۆ مامۆستا ملا غریب بۆ خوێندنەوەی بیرۆکەی لیژنەی کشتوکاڵ لە پەڕلەمانی کوردستان، ئەم بیرۆکەیە ئاڕاستە دەکەین بۆ حکومەتی هەرێمی کوردستان وە دەکرێتن ئەو بیرۆکەیە بکرێت بەچەندین پرۆژە بۆ ئەوەی پەرە بدرێت بە بەرهەمەکانی کشتوکاڵ و بەبازارکردنی بەرهەمی جوتیاران لە هەرێمی کوردستان .بەرێزان خاڵی دووەم لە بەرنامەی کار داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین تەشریف بێنن بۆ شوێنی تایبەت بە لیژنەکان.
2-خوێندنەوەی یەکەم بۆ ئەو پرۆژە یاساو بڕیارانەی خوارەوە بە پێی ماددەی (71) لە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) سالی (1992)ی هەموار کراو.
یەکەم: پڕۆژەیاسای هەمواری یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (87)ی ساڵی (1979)ی هەموار کراو لە هەرێمی کوردستان-عیراق.
دووەم: پرۆژە یاسای هەمواری یاسایی ژمارە (3)ی ساڵی (2012) یاسای رێگا گشتیەکان لە هەرێمی کوردستان-عیراق.
سێیەم: پرۆژە بڕیاری تەملید کردنی ئەو زەویانەو زێدە رەویان لەسەر کراوە لە سنوری شارەوانیەکان لە هەرێمی کوردستان-عیراق. داوا لە بەرێزان لیژنەی یاسایی دەکەین بۆ ئەوەی پرۆژە یاساکان بخەنە روو. فەرموو بەرێز د. ڤاڵا فەرید.

بەرێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەرێز سەرۆکی پەڕلەمان.

پرۆژە یاسایی یەکەم: پڕۆژەیاسای هەمواری یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە (87)ی ساڵی (1979)ی هەموارکراو لە هەرێمی کوردستان-عیراق، پرۆژە یاساکە لە دوو ماددەو هۆیەکانی دەر چواندن پێك هاتووە و لە لایەن رێژەی یاسایی ئەندامانی پەڕلەمانەوە پێشکەش کراوە کە لە بەرانبەر ناوەکانیان واژۆیان کردوە. (تەلار لطیف محمد، عزەت صابر اسماعیل، دلێر مصطفی حسن، مریم صمد عباس، گەشە دارا حفید، قادر وتمان رسول، ڤمان فیصل سلیم، شوان شێخ احمد، انوەر قادر مصطفی، لینا عزریا بهرام،

مصطفى احمد حمد، غريب مصطفى حمه خان، ابو بكر عمر هەلەدەنی، د.ڕێواز فایق حسێن، د. ڤاڵا فرید ابراهیم، فرحان جوهر قادر، مردان خدر مصطفى، عباس غزالى میرخان، ئومێد عبدالرحمان، شێرکۆ حمه امین)، داوا لە بەڕێزتان دەکەین کە ئاراستەی لیژنەی پەیوەندیداری بکەن .

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی – جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

ئەو پڕۆژەیە ئاراستە دەکرێتن بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی شارەوانیەکان و گشت ئەندامانی پەرلەمان .فەرموو دووەم بەڕێز د. ڤاڵا فرید.

بەڕێز د. ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

دووەم:پڕۆژە یاسای هەمواری یاسای ژمارە (3)ی ساڵی (2012) یاسای ڕێگا گشتیەکانی هەرێمی کوردستان-عیراق، پڕۆژە یاساکە لە (4) ماددەو هۆیەکانی دەرچواندن پێك هاتووە وە لە لایەن ئەو بەڕێزانەی خوارەوە واژووکراوە. (عزت صابر اسماعیل، دلێر مصطفى حسن، تەلار لطیف محمد، مریم صمد عبدی، قادروتمان رصول، عباس غزالى، د.شیرین حسنی رەمەزان، تحسین اسماعیل احمد، دلشاد شعبان، شیلان جعفر علی، ایدریس علی اسلام، ابراهیم احمد سمۆ، گۆران محمود اسماعیل، فایق مصطفى رصول، عمر عینایات حمه سعید، ایوب عبدالله اسماعیل، غریب مصطفى حمه خان، سۆران عمر، محمد علی یاسین، عبدالله حاجی محمود، عبدالرحمان فارس، ئاری عبداللطیف مولود، وحیده یاقۆ هورمز، یروانت نیسان، ئایدن معروف، ماجد عثمان تۆفیق، محمد سعدالدین، کمال یلدا، صالح فەقی محمد امین، گەشە دارا جلال، ئاواز جەنگی بورهان، مصطفى احمد، زانا عبدالرحمان)، دا وا لە بەڕێزتان دەکەین کە ئاراستەی لیژنەی پەیوەندیداری بکەن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی – جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

ئەم پڕۆژە یاسایە ئاراستە دەکرێت بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی ئاوەدانکردنەوەو گشت ئەندامانی پەرلەمان، فەرموو تەلار خان سێیەم بخوێنەوە.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەڕلەمان.

سێیەم: پڕۆژە بڕیاری تەملید کردنی ئەو زەویانەی زیادە ڕەویان لەسەر کراوە لە سنووری شارەوانیەکان لە هەرێمی کوردستان-عیراق.کە لە (12)ماددەو هۆیەکانی دەرچواندن پێك هاتووە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە، داوا لە بەڕێزتان دەکەین ئاراستەی لیژنە پەیوەندیدارەکان بکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی – جێگری سەرۆکی پەڕلەمان:

ئەم پڕۆژە بڕیارە ئاڕاستە دەکرێتن بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی شارەوانیەکان و لیژنەی کشتوکاڵ و لیژنەی ناوخۆ و گشت ئەندامانی پەڕلەمان. سوپاس بۆ بەڕێزان سەرۆك و ئەندامانی لیژنەی یاسایی، سوپاس دەستان خۆشبێتن.

خاڵی سێیەم: لە بەرنامەی کار گفتوگۆیەکی کراوە سەبارەت بە هەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان بە ئامەدەبوونی بەڕێزان ئەندامانی دەستەی کۆمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان و راپرسی، دووبارە بەخێر هاتنیان دەکەین، وامان بە باش زانیوە دەرفەت بە بەڕێز سەرۆکی کۆمسیۆن دەدەین کۆمسیۆنی هەڵبژاردن و راپرسی لە هەرێمی کوردستان بۆ ئەوەی پوختەیەك لەسەر ئامادەکاریەکان بەرێوە چوونی ئامادەکاریەکان

ئاستی ئامادەکاریەکان پێشکەش بەم دانیشتنەی پەرلەمان بکات و دواتر دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە پرسیارو وڵام دەکەینەوە، ئومێدەوارین لەوماوەیەدا ماوەکی گونجاودا بتوانین بەر چاو روونیەکی باش هەم پێشکەش بە ئەندامانی پەرلەمان بکرێتن و هەم پێشکەش بە خەڵکی کوردستان بکرێتن، کە پرسەکە لا\یەنە سیاسیەکان و هاوولاتیان و دەنگدەران هەموویان بە دوا داچوونی بۆی دەکەن و پرسیاری لی دەکەن، ئێستا دەرفەت بە بەرێز (هندرێن محمد صالح)سەرۆکی کۆمسیۆنی هەڵبژاردن و راپرسی لە هەرێمی کوردستان دەکەین بۆ ئەوەی پوختەیەك لە ئامادەکاریەکان پێشکەش بەم دانیشتنەی پەرلەمان بکا فەرموو بەرێز (هندرێن محمد صالح).

بەرێز هندرێن محمد صالح/ سەرۆکی کۆمسیۆنی هەڵبژاردن و راپرسی لە هەرێمی کوردستان:
بەرێز سەرۆکی پەڕلەمان.

بەناوی خوای گەورەو مهرەبان بەیانیتان باش بەرێزان خۆشحالین کە ئیمرۆ لێرە ئامادەین بۆ ئەوەی ئامادەکاریەکانی کۆمسیۆن لە بۆ هەڵبژاردنەکانی داهاتوو بخەینە بەردەم ئێوەی بەرێز کە ئێستا کارمەندانی کۆمسیۆن ج لە ئۆفیسی نیشتیمانی و یان لە فەرمانگەی پارێزگاکان سەرقالن و ئەرکو ماندووبونی زۆر پێشکەش دەکەن، ئەمن لە سەرەتا لە چوار چێوە یاسایەکە دەست پی دەکەم ، چوار چێوەی یاسایی ئەم پرۆسەیە لە سەر دەکری لە یاسایی هەڵبژاردنی پەڕلەمانی کوردستان ژمارە (1) بەهەموو هەموار کراوەکانی ساڵی (1992) و هەروەها یاسای ژمارە (4)ی ساڵی (2014)ی کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردن و هەروەها لە ژێر ئەوانە ئەو پەیرەوانەی کە کۆمسیۆن دەری کردووە تایبەت بە هەموو ئەو چالاکیانەی کە پێویستن لەبۆ ئەو پرۆسەیە تاوەکو ئێستا (10) پەیرەو دەرکراوە بە نوێکردنەوەو بە تۆماری دەنگدەران تۆمارکردنی قەوارە سیاسیەکان بریکارەکانی تۆمارکردنی چاودێران تەنها (1) پەیرەوی گرنگ ماوە کە لە دوایی تەرکیزی لەسەر دەکەم ئەویش هەژمارکردنی دەنگەکانە لە رۆژی دەنگدان، بودجەی هەڵبژاردن بودجەیەکی تەخمینی پێشکەشکراوە حکومەت بە سوپاسەوە پەسەندی کرد (29) ملیار و روبعێکە، (30%)ی ئەوبودجەیە بەراستی ئەگەر بپرسن بۆ وا گەورە و قەبەیە تەرخان کراوە بۆ ئەو ئامێرە ئەلیکترۆنیانەی ئەو کاتی کە کۆمسیۆن بەتەما بوو بەکاری بهێنی، (30%)ی ئەو پارەیە بۆ ئەوەیە، بابەتێکی دیکە تۆمارنامەی دەنگدەرانە، تەبعەن کۆمسیۆن بە ئەرکی خۆی و بە پێی یاسا داوای لێ کراوە، هەستا بە دروست کردنی داتابەیسێکی تایبەت بە نوێ کردنەوەی تۆماری دەنگدەران و دەبێت لێرە بڵێین داتا بەیسێك و تۆمارنامەیەکی دەنگدانی نوێ کە جیاوازە لەوەی کە پێشتر لەبەردەستی کۆمسیۆن بوو، کۆمسیۆن زۆر بە جدی و بە ئازایانە پەیرەوێکی تایبەتی دەرکرد بە دروست کردن و بژارکردنی تۆماری دەنگدەران، هەروەك باسم کرد ئەو تۆمارەی کە ئێستا باسم کرد انشاالله بەیانی یان دوو بەیانی دەست بە نوێ کردنەوەی دەکەین، زۆر جیاوازترە لەو قاعیدەی بەیانات ئەو داتا بەیسەی کە پێشتر هەبوو و ئیشی زۆر جدی لەسەر کرایە، تەسەور دەکەم کارگێری هەڵبژاردن و ستافەکەی زیاتر لە (1700) سەعات ئیشیان لەسەر کردووە، کاری جدی لەسەر کراوە، ئەو پەیڕەوەی کە دانراوە تایبەت بووە بە بژارکردن و چەندین حالآتی دیراسات کردووە لەو داتابەیسەی کە ئێمە لە وەزارەتی تیجارە وەرمانگرتووە حالآتی ناوی مردوو و حالەتی دووبارە، هەتا حاڵەتی ئەوانەی کە مووچە بەرزەکان و کە لە قاعیدەی بەیاناتی وەزارەتی تیجارە دەرهات بوون قسەی لەسەرکراوە و ئیشی لەسەر کراوە، ئەوانەی کە تەمەنیان زۆرە ئیشی لەسەر کراوە، من حەزدەکەم داوا لە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەم دوای ئەوەی من تەواو بووم کارگێری هەڵبژاردن بە

دەقیقی ئەو ئیشانەی لەسەر ئەو تۆمارەی باس بکات، چونکە بەڕاستی نوێ کردنەوەی تۆماری دەنگدان لە کارگێڕی هەڵبژاردنە لەژێر ئیشرافی بەڕێز سەرۆکی کارگێڕی هەڵبژاردنەو ئەو بەشانە و ئەو ئەدەواتانەی ئیشیان لەسەر ئەو تۆمارنامەی دەنگدەرانە کردووە گرێدراوی سەرۆکی کارگێڕی هەڵبژاردنن، من ئەوەی کە بە گشتی لەسەر تۆمارنامەی دەنگدەران ئەو قاعیدەی بەیاناتەی، ئەو داتابەیسەی ئێستا ئێمە لەبەردەستمانە، لەگەڵ ئەوەی کە لە پێشتر هەم بوو، بەلایەنی کەم (200 هەزار) ناوی فەرقە، یەعنی ئێستا (200 هەزار) ناو کەمترە، بێجگە لەوەی کە انشاالله سەرۆکی کارگێڕی هەلبژاردن ئیشی لەسەر کردووە زیاتر لە (60هەزار) ناوێکی تر کەمتر کراوەتەوە، کەواتە هەر لە جاری یەکەم لە گۆڕینی ئەو قاعیدە بەیاناتە کۆنەی کە هەبوو لەبەردەستی ئێمە (SPL)ەکەی عیراقی لەوەی کە ئێستا هەمانە (208 هەزار) ناوی فەرقە، تۆمارنامەی دەنگدەران تەواو نەبووە، پاش ئەوەی ئەو کردارو و حەوت سەد سەعات ئیش کردنەی، تۆمارنامەی دەنگدەر پاش ئەوەی ئەو هەموو کردار و ئەو هەزار حەوت سەد سەعات ئیش کردنەی لەسەر کراوە، دیسان ماوەیەکی دیکە دەدرێتە بەردەم دەنگدەرانەوە و دەدرێتە حزبە سیاسیەکانیش بۆ ئەوەی پێداچوونەوە تەعنە لەو سجلە بدەن، ئەویش لەو ماوەی مانگێك تەوەقوع دەکەین بەیانی دەست پێ بکەین، بۆ ماوەی (30) رۆژ لیستی تۆمارنامەی دەنگدەران لە هەموو بنکەکان دادەندرێت بۆ دەنگدەرەکان زەرورە بچن سەردانی ئەو بنکانە بکەن و بۆ کیاناتی سیاسیش دەتوانن کە نوێنەریان لەوێ هەبێ هەر تێبینیەك و هەر مولاحەزەیەکیان هەبێ کۆمسیۆنی لێ ئاگادار بکەنەوە بە پێی ئەو رێکارانەی کە کۆمسیۆن دایناوە، شتێکە جیاواز لەوەی پێشتر بۆ ئاسانکردنی سەردان کردنی ناوەندەکانی نوێ کردنەوەی دەنگدان، ئێمە ئەو جارە چەندین ناوەندمان زیاد کردووە، ئەگەر تەماشا بکەین لە دابەش کردنی ناوەندە لاوەکیەکان پێشتر چەند شاروشارۆچکەیەك هەبوو بەراستی ناوەندی نوێ کردنەوەی تۆماری دەنگدەرانی لێ نەبوو، حرسی ئێمە و حرسی کۆمسیۆن لەسەر ئەوەی کە ئاسانکاری بکات لەو پرۆسەیە خۆشتان دەزانن تۆماری دەنگدەران یەکەم سیستەمە لە پرۆسەی دەنگدان، چەندین ناوەند زیاد کراوە دەیبینن تەقریبەن لە هەموو قەزاو ناحیەکان لە شوێنە دوورەکان ناوەندی نوێ کراوەتەوە بۆ ئەوەی ئاسان بێت بۆ ئەو خەڵکەی لەو شوێنانە بچن سەردانی ئەو بنکانە بکەن، ئەو کردارانەی کە دەکرێت لە ناوەندەکانی تۆماری دەنگدەران دیارە زیاد کردنە ئەگەر ناوی نەبێ، راست کردنەوەی ناو و گۆڕینی شوێنی دەنگدانە، هەروەها ناوی مردوو ئەگەر لەو ماوەیە لە قاعیدەی بەیاناتی وەزارەتی تیجارە نەگەیشتە ئێمە لەو پرۆسەیە دەکرێ ئەوە رەش بکرێتەوە، سۆفت وێرو کارمەند ئامادەکراوە وەك باسم کرد تەفاسیلیش ئەگەر سەرۆکی پەرلەمان رێ بدات کارگێڕی هەڵبژاردن باسی بکات، لێرە لەبەرئەوەی قاعیدەی بەیاناتەکان لەبەرامبەر نوێ کردنەوەی پرۆسەی دەنگدەران و نوێ کردنەوەی تۆماری دەنگدەران، بێجگە لەوەی بە هەبوون و بەسەردان کردنی دەنگدەر پرۆسەکە سەرکەتوو دەبێت بۆیە تەرکیز لەسەر هەڵمەتی هۆشیارکردنەوەی دەنگدەران دەکەین بۆ ئەوەی لەو ماوەیە سەردانی بنکەکانی نوێ کردنەوەی تۆماری دەنگدەران بکەن بە تایبەتی ئەو جارە ئێمە هەڵمەتی هۆشیارکردنەوەی تایبەت بە فەترەی نوێ کردنەوەی تۆماری دەنگدەرانمان دابەش کردووە، (40%)ی لەسەر دۆکیۆمێنتانەی کە پێویستە پێت بێت بۆ نوێ کردنەوەی تۆماری دەنگدەرانی خۆت چۆنیەتی دەچیە ئەو شوێنە راستەی کە دەنگدانی تۆی لێیە، هەروەها هاندان کە بەشێك لە ئەرکی ئێمەیە و هەرچەندە هاندان ئەرکی حزبەکانە، هەروەها ئەرکی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنیشە، (60%)ی تایبەتە

بەو کردارانەی سەر ئەو حاڵەتانەی کە ئێمە لە تۆمارنامەی دەنگدەران کراوە خەڵکێکی چەند حاڵەتێك تێدان لەناو ئەو سجلە سڕکراون ئەوانەی تەمەنیان زۆرە و لەسەرووی (90) ەوەن و ئەو ناوانەی کە دووبارە سڕکراون، لەبەرئەوەی کە ناوێك دووبارە دەبێت، ناوێك لە هەولێرە عەینەن ناو لە سلێمانیە، من نازانم لە کام لا رەشی بکەمەوە، بۆیە لە هەردوولا سڕکراوە، لەهەردوولا دەرهاتووە، ئەو حاڵەتانە پێویستە سەردانی ناوەندەکان بۆ ئەوەی ئیسپاتی خۆیان بکات، ئەوەی تەمەنی زۆرە سەردانی ناوەندەکان بکات بۆ ئەوەی ئیسپاتی خۆی بکات، بۆیە ئەوانە بە لیستێکی تایبەت چاپی دەکەین بۆ ئەوەی بزانین کێنە ئەوانە کە مەفروزە سەردانی ناوەندەکان بکەن انشاالله بە پێی بڕیاری مەجلس ئەنجومەنی کۆمسیاران کۆپیەك دەدەینە پەرلەمان و حکومەت و دەدەینە وەزارەتی تیجارە تەرکیزی زۆریشی لەسەر دەکەین داواکارم هاوکارمان بن لەو مەسەلەیە، چونکە ئەو ناوانە زۆرن پێویستە ئەوانە سەردان بکەن، چونکە ئەو حاڵەتانە ئەگەر ئەو ناوانەی کە ئێستا رەش کراوەتەوە سڕاوەتەوە، حەزف کراوە لە سجل، ئەگەر ئەو ناوە لەو ماوەی (30) رۆژ سەردانی بنکەکانی نوێ کردنەوەی تۆماری دەنگدەران نەکات بێ بەش دەبی، ئێمە ناچارین هەردوولا رەش بکەینەوە، هەندەك ناو هەیە سێ جار دووبارە بۆتەوە، لە عەینی پارێزگا دووجار دووبارە بوویتەوە، بۆیە ئێمە ناچارین هەردووکیان بسڕینەوە، بۆ ئەوەی دڵنیا بین کە ئەو ناوە دووبارە نەبێتەوە، بۆیە هەڵمەتێکی تایبەت بە ئەوانە دەبێت، ئەندامانی پەرلەمان یارمەتیمان بدەن و حزبەکانیش بەراستی بۆ ئەوەی ئەوانە بێ بەش نەبن، دەربارەی کیاناتی سیاسی، (31) قەوارەی سیاسیمان هەیە، (3) لەوانە هاوپەیمانن، هەروەها رێگە بە هەموو حزبەکان دەدرێت نوێنەریان هەبێ هەم لە ناوەندەکانی نوی کردنەوەی تۆماری دەنگدەران و هەم لە بنکەکان، هەروەها چاودێری ناوخۆ بوارمان داوە وداوامان کردووە لە هەموو رێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی کە بێن ناویان تۆمار بکەن، ئەوەی ئیشی دەوێت بەڕاستی چاودێری بیانیە، ئێمە لەگەڵ (UN) لە پەیوەندی داین، پێمان گووتوون کە هەوڵ بدەن چاودێر بێنن، تەنانەت پێمان گووتوون هەوڵ بدەن چاودێری درێژخایەن بێنن، نەك تەنها چاودێرێك (24) سەعات یان کەمتر لەرۆژی دەنگدان بێت و چاودێری پرۆسەکە بکات، پێمان گوتوون کە چاودێری درێژخایەن بێنن، هەروەها پەیوەندیمان لەگەڵ فەرمانگەی پەیوەندیەکان کردووە|، بۆ ئەوەی هاوکارمان بن لەو مەسەلەیە، لەبواری لۆجستی تەبعەن سەندوقەکانمان هەر ئەو سەندوقەیە کە ساڵی دووەم کابینەی دەنگدان مەوجودە تەنها ئەوەی گرێبەستمان بۆی کردووە، ئەو سەندوقی کەرەستەکانە کە لە بنکەکان دەبێت، لایەنی کرداری، سیستمی دەنگدان ئاسایی دەبێت و هەژمارکردن و جیاکردنەوەی دەنگدان بە دەست دەبێت، تەبعەن هەژمارکردنەوە ئەو جارە لە بنکەکان لەدوای تەواو بوونی پرۆسەکە بە دەست دەژمێردرێت، لەوێستگەی دەنگدان دوای تەواوبوونی کاتی دەنگدان کە کاتەکە بە یاسا دیاری کراوە، کۆمسیۆن بۆی هەیە کاتێکی دیکە بۆ دیاری بکات، هەر قەوارەیەکی سیاسی وێنەیەکی موسەدەق لە ئەنجامی ئەو وێستگەیە وەردەگرێت، ئەوە یەکێکە لە ئیجرائاتی گرنگە بۆ دڵنیادان کە دوای کرداری هەژمارکردن و لێك جیاکردنەوەی دەنگدەکان تەواو بوو هەر قەوارەیەکی سیاسی کە لەوێیە و تەبعەن ئەو قەوارە سیاسیە کە هاتووەتە بنکەکە بەیانی ناوی نووسراوە ئەوە لەو بنکەیە، ئێمە وێنەیەك لە مەحزەر لە ئەنجامەکانی ئەو وێستگەی پێی دەدەین ئەو وێنەیە موسەدەق دەبی، لە هەڵبژاردنەکانی پێشتر کیانە سیاسیەکان نەیانتوانی ئیحتجاج وەك بەڵگە، بۆیە سبەینێ ئەگەر هەر جیاوازیەك لەوەی کە کۆمسیۆن رادەگەیەنێت، لەگەڵ ئەوەی کە لەو فۆرمەی یان لەو مەحزەرەی دراوەتە حزبە سیاسیەکان دەتوانێ

بـيكەنە حـوجە لەسـەرمان و پێـی وەردەگیـرێ، بـۆیە هەمـوو وێنەیەکـی موسـەدەق لەوە دەدرێت وەك بەڵگەیەك بەکاردەهێنرێت لە کاتی جیاوازی لە ئەنجامەکان رایدەگەیەنێت، ئیجرائێکـی دیـکە ئیـزافە دەکـرێ ئەویـش خێراکردنـی ئەنجامەکـانە هەرچەنـدە ئـێمە دەبـێ دەقیق تربین لەسەری زۆر گرنگە ئەنجامەکان خێرا رابگەیەنرێت، بەڵآم دیقەش زۆر گرنگە، فۆرمێـك نـیەت وایە ئامـادە بکرێـت لەسـەر ئاسـتی بـنکە کە کـۆی دەنگـدەکانی هەر وێسـتگەیەك لەو بـنکەیە کـۆبکرێتەوە و رەوانەی تـالی سـێنتەری بکرێـت، دیزاینـی کـارتی دەنگدان وەرەقی ئیقتراح بە گوێرەی سیستمی رێژەی کراوەیە بە ئیعتبار عەینی لیستە واتا ناوی حزبەکان لەستونێکە و ژمارەش لە ستونێکە، واتـا بە پێـی سیسـتمی رێژەیـی لیسـتی کـراوە دیـزاینەکە کـراوە، ئەوەی کە جیـاوازە لەوانەیە لە هەلبژاردنـی ئەو جـارە دەنگـدەر بـۆ ئەوەی نیەتی خۆی بخاتە سـەر کاغەزی دەنگدان، قەلەمێکـی ئاسایی بەکارنایەنێت بەڵکو ختمێکە هەروەك ئەوەی لە (5/12) عیراق بەکاری هێنا لەو شێوەیە، بە ختمێك نیەتـی خـۆی لەسـەر کـاغەزی دەنگـدان دادەنـێ، تایبەتمەنـدی زۆر دراوە بە کـاغەزی هەڵبـژاردن هەم لە دیزاینـی هەم لە شـێوەی هەم لەو هەویـرەی کە پێـی دێـت و هەم لەو حبـرەی کە تێیـدا بەکاردێت و چاپ دەکرێت وە کۆد و هێمای نهێنـی زۆری تێدا دەبـێ، دەنگدانی تـایبەت بە پێی یاسا (48) کاتژمێر لە رۆژی دەنگدانە، دانیشـتن کـراوە لەگەڵ هەمـوو هێـزە ئەمنیەکـان دوو رۆژ بەر لە ئێستا قائیمەیەکمان پێ داون کە ئەو داتایانەی کەلای ئێمەیە دەبێ بە پێـی ئەو لیستەی کە دامانەتە ئێوە بمان دەنێ هەتا دەری بێنین، پێمـان گـوتن هەر هەڵەیەك لە ناوەکـان نـاو کەم بـی خۆتـان تەحەمـولی مەسـئولیەت دەکەن، ئەو نـاوانەی کە ناردووتـانە دەدرێتە کۆمسیۆن دەبێتە دەنگدانی تایبەت باقی تر دەنگدانی گشتی دەبـی و لە شـوێنی خۆی و خێزانی خۆی لەوێ دەنـگ دەدات ئەمە یەك لە پێشـنیارەکانی کردوومـانە تەنها ئەو هێـزانەی کە (30) مانـگ لە واجـبن نـاتوانن شـوێنەکانی خۆیـان بەجـێ بهـێڵن، ئەوانەمـان بـدەنێ بـۆ ئەوەی بنکەکانیـان بـۆ بکەیـنەوە، ئـێمە تەئکیـد دەکەیـنەوە لەسـەر ئەوەی کە هەمـــوو پرۆســـەکەك الحمـــدلله بەشـــێوەیەکی بـــاش دەروات، یەك شـــت هەیە کە لە بیـدایەتەوە باسـی بـکەم بـۆ بەبیرهێنـانەوەیە، ئێسـتا ئـێمە خەریکـی گرنگتـرین پەیـڕەوین، ئەویش پەیڕەوی رۆژی دەنگدان و جیاکردنەوەی دەنگەکانە، بـۆیە ئـێمە وەکـو کۆمسـیۆن و وەك ئەنجومەنی کۆمسیاران داوا دەکەین هەر حزبێك و هەر لایەنێك هەر تێبینیەك و هەر رێکارێك هەر ئیجرائێکی پێ باشە لەپەیڕەوی عەد و فەرز و هەژمارکردنی دەنگەکـان هەبـێ ئێمە بەسەرچاو وەری دەگرین و لەنـاو ئەو پەیڕەوە جێـی دەکەینەوە، بەمەرجێك تەبـعەن لەژێـر یاسـا و رێنماییەکـان بـێ، ئـێمە هەر بیـرۆکەیەك کە وا دەکـات حـزبە سیاسـیەکان لە لایەنەکان ئیتمئینان بن لە کرداری هەژمارکردنی دەنگەکان ئێمە ئامادەین وەریگـرین و ئەو پەیڕەوەشمان بەڕاستی لەبەر هەندێ دواخستووە تا ئێستا بـۆ ئەوەی کە دەرفەت بـدری بە بیری جیاواز و مولاحەزەی جیاواز خۆتان دەزانن کۆتایی خەرمـانی ئەو پرۆسـەیە ئەو هەمـوو مانگەیە کە ئێمە ئیشی لەسـەر دەکەیـن، ئـاخر مەقتەع ئەویـش هەژمـارکردنی دەنگەکـان و راگەیانـــدنی ئەنجامەکـــانە، مـــن زۆر سوپاســـتان دەکەم، ئەگەر دەرفەت هەبـــێ کـــارگێری هەڵبژاردن تێبینـی زیـاتری لەسـەر هەیە و تەفاسـیلی زیـاتری هەیە لەسـەر نـوێ کـردنەوەی دەنگدان ئەگەر پێویست بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سـوپاس بـۆ هنـدرێن محمـد سـەرۆکی کۆمسـیۆنی هەڵبـژاردن و راپرسـی لە هەرێکـی کوردستان بۆ ئەم پوختەیەی کە هەیە لەسەر گشت ئامادەکاریەکـان بـۆ هەڵبژادنـی مـانگی (9/30) ئەو بابەتە وا دەخوازێت دەرفەتی زیاتر بە سەرۆکی دائیرەی ئینتخابی کۆمسیۆن و

هەڵبـژاردن و راپرسـی بـدەین، بـۆ ئەوەی تەفاسـیڵی زیاترمـان بـداتێ بە تـایبەتی لەسـەر تۆماری دەنگدەران، چونکە پێشتر تۆماری دەنگدەران هەم کێشـەیەك بـۆ ئەم گرفتەك بـوو ئێستا داوا لە بەڕێزیان دەکەین بۆ ئەوەی تەفاسیڵی زیاترمان بداتێ، رێزان خان فەرموو.

بەڕێز رێزان حمە رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رۆژتان باش، کاك هندرێن ئیشارەتی بە کۆمەڵێك شـت دا، بەلآم وردەکاریەکانی لەلایەن فەرمـانگەی داتـای کـارگێری هەڵبـژاردنەوە ئەنجـام دراوە، مـن زانیاریەکـانم بـۆ جەنابتـان نووسـیوە دواتـر لە هەر مەقتەعێـك دا هەر کەس روونکـردنەوەی ویسـت ئامـادەم، بە نیسـبەتی تۆمـاری دەنگـدەرانەوە، بەڕێـزان بڕیـار وابـوو لە (2017/11/1) دا هەڵبـژاردن لە کوردسـتان ئەنجـام بـدرێت، جـارێکی دیـکەش لە ئامـادەبوونی کۆمسـیۆن و سـەرۆکایەتی حکومەت و سـەرۆکایەتی پەرلەمـان ئـێمە دانیشـتنێکمان کـردو بە وردی باسـی کۆمەڵێـك شـتمان کـرد، ئەو تۆمـاری دەنگـدەرانەی کە لە کۆمسـیۆن حـزوری هەبـوو و ئیشـی لەسـەر دەکرا کە کۆمسـیۆن تۆمارنـامەی کۆمسـیۆن عیراقـی بـوو قسـە و بـاس و خواسـێکی زۆری لەسەر هەبوو، پێم خۆشـە ژمارەکەی بڵـێم ئەو داتـا بەیسـە (3363420)(سێ ملیـۆن و سێ سەدو شەست و سێ هەزار و چوار سەد و بیست و نۆ) دەنگدەری تیا بوو، لەسـەر ئەم داتـا بەیسـە لەفەرمـانگەی داتـاوە دەسـت کـرا بە کـارکردن لەسـەری بـۆ رێکخسـتنەوە و وردبینـی کـردن و اسـتکردنەوەی ئەو هەڵـآنەی کە تیـایەتی کە قسـە و باسـێکی زۆر و دەنگـۆیەکی زۆری لەسەر ناڕاستی داتاکە هەبوو، بۆیە ئەنجـومەنی کۆمسیاران لەبڕیاری ئەنجـومەن دا لە دانیشـتنێکی دا بڕیـاری ژمـارە (31)ی دا لە (2017/11/27) کە تیایـدا پەیڕەوێکـی تـایبەتی بە دامەزرانـدن و بژارکردنـی تۆمارنـامەی دەنگـدەران ئامـادەکرد، تێیـدا لەو پەیڕەوەدا باسـی سـەرجەم ئەو هۆکـارانەی کـرد کە بووبـوونە مـایەی ئەوەی کە ئەو قسـە و بـاس و خواسـە هەبـێ کە داتـاکە ناڕاسـتە، قسـە و بـاس و خواسـەکەش کە هەیە لە سـێ تەوەر کـورتی دەکەمەوە، قسـەیەکی زۆرهەبـوو لەسـەر ئەوەی کە خەڵکێکـی زۆربە تەمەنـن، ئەوانەی کە بە تەمەنن و موالیدی (1800)ەکانی تیایە لەنـاو ئەو تۆمـارە وجودیان هەیە و نەهێنـراونەتە دەرەوە، قسەیەکی زۆر هەبوو لەسەرئەوە داتای دووبارە هەیە، قسـەی زۆر هەبـوو لەسـەر ئەوەی داتای لێك چوو هەیە، لەگەڵ داتای مردوو، ئەم داتایانەی کە هەیە ئێمە هەموومـان بە رەقەم تەحدیـد کـرد و تەشـخیس کـرد، ئەو پەیـڕەوەی کە ئامادەمـان کـرد ڕێکارمـان بـۆ ئامـادەکرد بـۆ ئەوەی موعـالەجەی ئەو حـاڵەتە بکەیـن، لەبەر ئەوەی موعـالەجە کردنـی ئەو حاڵەتانە مەعلوماتی دەقیقی دەویست وشتی مەجهولی تیا بـوو، بـۆ نمـوونە نـاوی مـردوو کە ناوی مـردووی تیـا بـوو، نـاوی مـردوو بەس بەنـاوی سیانی هەبـوو، نـاوی مـردوو هەبـوو ناوی سیانی بوو یان موالیدی لەگەڵ دابوو، کە لێمان دەدا بـۆ نـاوێکی سیانی (570) کەس بەنـاوێکی مـردوو دەردەچـوو، ئیجرائـاتی تـۆ پـێ پچـڕینەوەی (570) کەس لەبەرئەوەی یەك کەس مـردووە قـورس بـوو، بە هەمـان شـێوە بـۆ هەمـوو داتاکـانی دیـکە، نـاوی لێکچـووت هەبوو، بـۆیە هەر ئەنجـومەن دوای ئەوەی کە تـێ گەیشـتین کە ئێمە نـاتوانین بە دەقیقـی ئەو داتـایەی عیـراق دەسـتکاری بکەیـن و وابـێ کە لەگەڵ خواسـتی هاوولـآتی و سـیقە و متمـانەی حزبەکـان بێـت، ئەنجـومەن لە دانیشـتنێکی دیـکە دا کە لە (2018/1/17) بـوو ئەویش بڕیاری دا کە داتای فۆرمی خۆراکی وەزارەتی بازرگانی ببێ بە بنچینە بـۆ دروسـت کردنی تۆمارنامەی دەنگدەران، لەویاسایەش دا هەر هاوولآتیەك بە پێـی یاسـا دانیشـتووی هەرێمی کوردستان بێ و سـەروو هەژدە سـاڵ بـێ، تەبعەن فـۆرمی خـۆراك داتـای هەمـوو هاوولآتیانی کوردستانی تیایە، بەلآم تـۆکە دەتەوێ بەرنامە دروسـت بـکەی ئەوەی حەقـی

دەنگدانی هەیە سەرو هەژدە ساڵە زائیدەن ئەوەی کە دانیشتووی هەرێمی کوردستانە، ئێمە ئەو تۆمارنامەیەمان بە دوا ئەپدەیتی ئەو داتایەمان لە وەزارەتی بازرگانی بە فەرمی وەرگرتووە لە تەئریخی (2017/12/31) هەموویمان وەرگرتووە، ئینجا هاتووین جیامان کردووەتەوە و هەژدە ساڵ بەرەو ژوورمان وەرگرتووە، کەواتە ئەمە موئەهەلە بۆ ئەوەی ببێ بە دەنگدەر، تەنها زانیاریەك کە کارمان هێناوە لە داتابەیسەکەی کۆمسیۆنی عیراق بریتیە لە ژمارەی دەنگدەر و ناو و ناویشانی بنکەکانی دەنگدان، چونکە ئەو داتایەی کە لە وەزارەتی بازرگانی هەیە بۆ دەنگدان نییە، ئەوە داتایە بۆ فۆرمی خۆراك و وەرگرتنی خۆراك، ئێمە بە دەقیقی بەو تەریقەیەی دانیشتوانی هەرێممان تەحدید کردووە کە چۆنە و چۆن نییە، دواتر بۆ ئەوەی ئەم داتایە ئامادەبێ بۆ وەکو تۆماری دەنگدەران تەعامولی لەگەڵ بکەین بە واستەی خاڵێکی هاوبەشی بەینی هەردوو داتاکە ئەو خاڵە هاوبەشە بریتیە لە ژمارەی فۆرمی خۆراك، ژمارەی فۆرمی خۆراك لەناو تۆمارنامەکەی عیراقیش دا هەبوو، لە داتای وەزارەتی بازرگانیش دا هەبوو، بۆیە هەردوو داتاکەمان بە واستەی ئەو عەمودەوە بەستووەتەوە بۆ ئەوەی چیان بۆ بێنین بۆ هەموو هاووڵاتیەك من ناوم لەناو تۆماری وەزارەتی بازرگانیە هەیە و موالیدەکەمی تیایە رەقەمی سجل و صحیفەی هەویەکەمی تیایە، رەقەمی هەویەکەمی تیایە و هتد... مەجموعەیەك زانیاری تیایە، زانیاری دایکمی تیایە، بەس بۆ ئەوەی ببم بە دەنگدەر پێویستم بە رەقەمی ناخبە کە لەناو داتای عیراق هەیە، پێویستم بە ناوو شوێنی بنکەی دەنگدانە ئەویش هەر لەناو داتا بەیسەکەی عێراق دا هەیە، بە لێکدانی ئەم دوو جۆر مەعلوماتە ئێمە توانیومانەی داتابەیسێکی دەقیق دروست بکەین، حەزم لێیە پێتان بڵێم بە تەقریبی فەرقی بەینی ئەو داتا بەیسەی عێراق کە ئێمە لەبەردەستمان بوو کە ئەم وت قسە و باسی لەسەرە ئەو قسە وباسە لەخۆوە نەبوو، مەعلومات بوو هەبوو کە داتای ناراستی تیایە، ئەو فەرقەی کە دروست بوو لە نەتیجەی داتا بەیسەکەی عێراق لەگەڵ ئەو داتا بەیسەی کە ئێمە دروستمان کردووە، ئەوەی عێراقم بۆ خوێندنەوە (3363429) بوو، ئەوەی کە لە وەزارەتی بازرگانی وەرمان گرتووە (3154984) هاووڵاتی کە دواتر ئێمە کردوومانە بە دەنگدەر بە حوکمی ئەوەی کە بە پێی یاسا شمولی دەنگدان دەکات، یەعنی لەو دوو رەقەمە جیاوازە بریتیە لە (208445) کەس جا ئەم جیاوازیە لای خۆتان بینووسن، ئەم جیاوازیە ئەگەڕێتەوە بۆچی دەگەرێتەوە؟ بۆ ئەوەی کە ناوی دووبارەیە ناوی مردووە و ناوی ناراستە و ناوی لێکچووە، ئەوی مەناتقی (140) و ناوی غەیرە عیراقیە، ئەمانە هەمووی جوزئێکی باشی لەو (208) هەزارە لێی دێتە دەرەوە، بەڵام ئێمە تەبعەن خواستی کۆمسیۆن لەوە گەورەترە تۆ ئیکتفامان کردبێ بەوەی کە (280) هەزار ناوێکمان لە داتاکە هێنابێتە دەرێ، بۆیە ئەو پەیرەوەی کە کۆمسیۆن ئامادەی کردپێشتربۆ ئەوەی ئەپدەیتی داتاکەی عێراقی لەسەر بکاتەوە هێشتا بڕیارمان دا کە ئەو پەیڕەوە لەسەر ئەم داتایەش جێ بەجآ بکەین، دوای جێ بەجێ کردنی ئەوە تەبعەن ئەم قسانەی کە من بۆ جەنابتانی دەکەم ئیشی لەسەرەتای مانگی (10) ەوە حسابی بکەن هەتا بیدایەتی مانگی (1) لەسەر داتا کۆنەکە ئیش کراوە، دواتر لە دوای دەرچوونی بڕیاری ئەنجومەن بە ئامادەکردنی تۆمارنامەیەك بە داتای فۆرمی خۆراك لە مانگی (1)ەوە ئێمە هەتاوەکو دوێنێ شەو سەعات دووی شەو ئێمە ئیش لەسەر ئەو داتابەیسە کراوە، بۆیە ئێستا ئەو داتایە کۆپی کراوە و نێردراوە بۆ پارێزگاکان بۆ ئەوەی مەرحەلەی تەحدیسی تیا بکرێ، یەعنی قەسدم ئەوەیە ئیشێکی زۆر کراوە تا ئەوەی لەسەر کراوە، هاتین رێکارەکانی ئەنجومەنمان لەسەر ئەم داتابەیسە تازەیەش جێ بەجێ کرد، لە نەتیجەدا کە موراجەعەی وەزارەتی تەندروستیمان کردووە

ناوی مردوو و خۆمان ئەپلیکەیشنمان دروست کردووە بەرنامەمان دروست کردووە، موقارەنەمان کردووە لە بەینی ناوە لێك چووەکاندا ژمارەیەکی زۆر ناوی دووبارە و لەیەکچوو هەیە، یەعنی ناو هەیە بەناوی سیانی و موالید زۆر دووبارەیە، بە دوو تەریقە ئیشمان لەسەری کردووە، ئەگەر زانیاریمان بە پێی ژمارەی فۆرمی خۆراك یان ژمارەی دەنگدەری ئەو هاوولاتیانەی کە ناوەکانیان لێك چووە دەست بکەوتایە ئەمان زانی کامەیان راستە و کامەیان هەڵەیە، بەڵام کە دەستمان نەکەوت بۆ موقارەنە کردنی بێنین دوو کەس کە ناوی سیانیەکەی و موالیدەکەی وەکو یەکە هاتووین بەرنامەیکمان دروست کردووە، لەو بەرنامەیە عائیلەی هەردوو کەسانە کە ناویان لەیەکچووە هێناومانەتە سەر شاشەی کۆمپیوتەرێك، بۆ مەعلوماتتان مەرج نیە هەر دووبارە هەبووبێ خەڵك هەبووە سێ جار و چوار جار و پێنج جار دووبارە بووە لەناو داتاکە بە پێی چی؟ بە پێی ناوی سیانی و موالید، ئەو وەختە شاشەکە ئەگەر دووجار دووبارە بووبایەتەوە شاشەکە دەبوو بە کەرتەوە و یان سێ بەش یان زیاتر، چی ئەهێنا، تەفاسیلی ئەهێنا لەسەر هەر یەکێك لەو کەسانە، لەسەر ئەوەی کە ناوی سیانی و موالیدیان هەیە عائیلەکانیان دەهێنا و دەهاتە سەر شاشەکە بزانین ئەمانە هەمان ناوی دایکیان یان هەمان شتە، ئەندامانی خێزانەکانیان هەمان شتە، تەبعەن زۆر حاڵەت هەبوو کە ئیشمان لەسەری کرد، دووبارەی (100%)مان هەبوو لە هەمان پارێزگا، بۆ نموونە لە هەولێر وسلێمانی هەبوو، لە دهۆك هەبوو، کە لە هەمان پارێزگا دووبارەی (100%) هەبوو هەموو ئەندامانی خێزانەکانیان وەکو یەك بوو خۆیان و ناوی دایکیان و موالیدیان هەمووی وەکو یەك بوو، ئیجرائات لەسەر ئەمە سڕینەوە بوو، بڕیاری ئەنجومەن بوو کە ئەوانەی کە ئەو دەنگدەرانەی کە زانیاریەکانیان (100%)چوون یەك بوو بە پێی ئەو تەتبیقەی کە هەمانە هەموو ئەندامانی خێزانەکانیان وەکو یەکە ئەسڕایەوە، تەبعەن هەمووی ژمارەی خۆی هەیە، ئەوەی کە وەکو یەك نەدەبوو هێشتوومانەتەوە وەکو یەك نەبوونەکە ئیعتمادمان لەسەر ئەوەی کە مەسەلەن ناوی دایکیەتی یان ناوی ئەندامانی خێزانەکە یان بۆ نموونە زۆرترین حاڵەت کە دەهاتە بەرچاومان لەبەرئەوەی بەداخەوە کۆمسیۆنی عیراق لەو کاتەوە کە دامەزراوە هەتاوەکو ئینتخاباتی (5/12) هیچ گۆڕانکاریەکی لەسەر داتاکەی خۆی نەکردووە، خەڵك زەواجی کردووە لە ماڵی باوکی چووەتە دەرەوە هەموو حاڵەتێکی زەواج کە فۆرمی خۆراکی بۆ دروست دەبێ کورێك و کچێك لە عائیلەیەك دێنە دەرەوە، بۆیە داتاکەی فۆرمی خۆراك ڕاستترە لەو داتایە لەبەرئەوەی کە فۆرمی خۆراکی جیاکردووەتەوە ئیتر کۆمسیۆنی عیراق ئەمەی ئەپدەیت نەکردووە، ژمارەیەکی دیکەیان بداتێ، ئێمە ئیستفادەمان لە چی کردووە؟ لە ناو تۆمارەکەی فۆرمی خۆراك رەقەم هەیە، رەقەم یەك سەرۆکی خێزانە، رەقەمی دوو خیزانەکەیەتی، رەقەمی سێ ئەندامەکانن کوڕ و کچەکانی خێزانەکەن، بۆیە کە لە موقارەنەی بەینی دوو عائیلەکە کە دەمان هێنا داتاکە، ئەگەر ئەو کەسە لەناو خێزانەکەی ماڵی باوکی ئەم حاڵەتە زۆر دووبارە بوو، ژمارە (3)ی هەبوو یەعنی ئەمە زەواجی نەکردووە و منداڵێکە لە ماڵێکدا، دواتر کە زەواجی کردووە ئەپدەیتی داتاکە نەکراوەتەوە بە خێزانەکەی دیکەدا ناوی دووبارەیە ئەگەر کوڕ بووبێ رەقەم یەکی وەرگرتووە، ئەگەر کچ بووبێ رەقەم دووی وەرگرتووە، لەو حاڵەتەدا ئێمە لە خێزانی ماڵی باوکی سڕیومانەتەوە، لە ماڵە تازەکەی و ئەوەی کە خێزانی تازەی پێکهێناوە هێشتوومانەتەوە، لە حاڵەتی ئەوەی کە ناوی دایکیان لەیەکچوون و ناوی دایکیشیان تەبق ئەسڵ لەیەك چووە و ئەوەش سڕاوەتەوە، ئەگەر ناوی دایکیان لەیەك نەچووبێ یان هەندێ کەس ناوی دایکی وجودی نەبوو بۆ هەردوو حاڵەتەکە ناوی دایکیان نەبووبێ یان

له یەكێكیان هەبووبێ و لەوی دیكەیان نەبووە یان جیاواز بوون، ئەوا هەردووكیمان سڕكردووە، كۆمەڵێك داتایە هێشتوومانەتەوە بۆ ئەو مانگەی كە بەیانی دەست پێ دەكەین ناوەكان تەبعەن ئەوانەی كە سڕكراون عەدەدێكی زۆرن سەروو پەنجا هەزارن، ئەوانەی كە مردوون هیچ جارێكی دیكە ناوەكانیان ناگەڕێنەوە، لەگەڵ سەروو نەوەد ساڵەكان كە ناوەكەیمان لە تۆمارە دەرهێناوە، ئێمە ناڵێین هەموو سەروو نەوەد ساڵ، من باوكی خۆم سەروو نەوەد ساڵە و ماویشە، ئێمە ناڵێین هەموو مردوون، بەلآم با هەموو ئیشەكە با لەسەر شانی كۆمسیۆن نەبێ، حزبەكان و هەموو هاوولآتیان گلەییان لە پاكی تۆماری دەنگدەرانە، كە ئیمەین ئیجرائات دەكەین و ناو ئەهێنینە دەرەوە و خۆ پێمان خۆش نییە خەڵكێكمان لەوانەیە بە غەڵەت هێنابێتە دەرەوە، من نموونەكە لەسەر باوكی خۆم ئەهێنمەوە، بەلآم ئەبێ من بایی ئەوە هەست بە مەسئولیەت بكەم بۆ ئەوەی گلەیی نەكەم لەوەی كەتۆمارەكە پاك نییە و ئەو مانگەی كە دانراوە بەڕێزان مانگی نوێ كردنەوەی تۆماری دەنگدەران بۆ ئەم هەڵبژاردنە زۆر زۆر جیاوازە لە هەڵبژادنەكانی دیكە، چونكە خەلك هەروا فێر بووە كە سەردانی ئەو بنكانە دەكات دەچێ بزانێ ناوەكەی هەر لەو شوێنەیە دەنگدانەكەی هەر لەو شوێنەیە، بەس ئەمجارە جیاوازە، ئەمجارە تۆ ئەبێ ئەو ناوانەی ئێمە لە سایتی كۆمسیۆن سی دی دەدەین بە جەنابتان و دەیدەین بە حزبەكان بە هەموو شێوەیەك فۆكەسی گەورەمان لەسەر ئەو ناوانەیە كە لەناو تۆمارەكە هێناومانەتە دەرێ، ئەبێ ئەو هاوولآتیانە بچن جارێكی دیكە خۆیان ئیسپات بكەن لە بنكەكانی نوێ كردنەوە، ئینجا دێنەوە ناو تۆمارەكە، وئیلا من ناچم نوێ كردنەوە بۆ باوكم بكەم باوكم بۆی نییە دەنگ بدات، بۆیە لە ئیستاوە ئەمە مەسئولیەتە كە مەوزوعێكی گەورەیە و دەستمان بۆ بردووە كە ناوی خەڵكمان لە تۆمارەكە هێناوەتە دەرێ لەوانەیە (100%)دەقیق نەبووبێتین كە ناومان هێناوەتە دەرێ، لەوانەیە دەنگدەری حەقیقی بەركەوت بێت، ئەو دەنگدەرە حەقیقیەكە ناوەكەی خۆی لە سایتەكان دا نابینێ ئەرك بكێشێ و ئەركی جەنابیشتانە ئیش لەسەر ئەمە بكەن، ئەرك بكێشێ و بچێ ناوەكەی خۆی تازە بكاتەوە، بۆ ئەوەی ئەو تۆمارەی كە لای ئێمە دەبێ تۆمارێكی راست بێت، بینای شتی راستی لەسەر بكەی، بۆیە تۆمارەكەی كە ئەو دووسەد و هەشت هەزارە كەسرە فەرقی هەیە لە تۆماری عیراقدا، ئێمە دوای ئەم ئیجرائاتەی كە كردوومانە كەرەتێكی دیكە فەرقێكی دیكەشمان بۆ دروست بووە، یەعنی تۆمارەكەی كە لە وەزارەتی بازرگانی وەرمان گرتووە دوای ئەم قسانەی كە كردم مردوومان لێ سڕیوەتەوە و دووبارە لێكچوومان لێ لابردووە و تەمەن گەورەكانمان لێ هێناوەتە دەرێ و بالمناسبە فیئەیەكی دیكەی خەڵك هەیە كە بە پێی بڕیارێك لە وەزارەتی بازرگانی ئەوانەی مووچەیان لەسەروو ملیۆنێك و پێنج سەد هەزارەوەیە حدودی حەوت هەزار و پێنج سەد كەسێكن ئەوانە شوێنی بنكەیان دیار نەبوو ناویان هەبوو، بەلآم بە پێی ئەو بڕیارەی وەزارەتی بازرگانی فۆرمی خۆراكەكەیان تەجمید كراوە، بۆ ئەوەی بەشە خۆراك وەرنەگرن، یەعنی ئەوەش هەر رەقەمە و ئیشمان لەسەر ئەوەش كردووە، تۆتەڵی ئەمانە هەموویان سڕكراون، یەعنی ئێستا ئەو ناوانەمان لەسەر تۆمارنامەی دەنگدەرانی كوردستان هێناوەتە دەرێ، حەقی دەنگدانیان نییە، هەتاوەكو نەچن لە ماوەی مانگەكە خۆیان نوێ بكەنەوە، ئێستا ئەو فەرقەش لەدوای ئەو ئیجرائاتە (شەست و شەش هەزار و سێ سەدو چل و دوو) كەسی دیكەمان لە تۆماری بازرگانی هێناوەتە دەرێ، جگە لەوە، بۆیە ئێستا تۆمارنامەی سەرەتایی دەنگدەران چاپ كراوە نێردراوە بۆ هەموو پارێزگاكان مانگێك لەبەردەستی هاوولآتیان دایە كە تەحدیس بكەن و سەردانی بنكەكان بكەن، جاران چوار عەمەلیەت لە

بنکەکانی نوێ کردنەوە دەکرا، ئیزافە بووە و جەزف بووە ڕاستکردنەوە و نەقل بوو، ئێستا عەمەلیەکی دیکەمان ئیزافە کردووە ناوم ناوە گەڕانەوە، بلآم گەڕانەوە وەکو ئەمجارە گەڕانەوە وەکو ئیزافە وایە، بەس ئێمە لای خۆمان سڕمان کردووە، دەبی هەموو دۆکیومێنتەکانی چۆن یەکێك لە خاریج دێتەوە دەڵی دەمەوی داخلی تۆمارنامەی دەنگدان بم، هەموو بەڵگەنامەکان مەتلوبە لێی، ئەو کەسەی کە ناوی سڕکراوە و لە تۆمارەکە هاتۆتە دەرەوە دەبی هەموو بەڵگەنامەکان هاوپێچ بی کە دێتە هەولێر، دێتە تالی سەنتەر لای ئێمە دەبی هەموو بەڵگەنامەکان لای ئێمە هەبی ئینجا داخیلی ناو تۆمارەکە دەکرێتەوە، من قسەیەکی ترم نیە، ئەگەر هەر بەڕێزێك پرسیاری هەیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵی سوپاس بۆ بەڕێز د.ڕێزان حەمە رشید، سەرۆکی دائیرەی ئینتیخابی لە کۆمسیۆنی هەڵبژاردن و ڕاپرسی لە هەرێمی کوردستان، زانیاری زیاتر پێشکەش بەم دانیشتنەی پەرلەمان کران، سوپاسیان دەکەین، ئێستا دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە، پرسیار و وەلآم دانەوە بەو ئومێدەی وەکو جاران یەعنی هەر بەڕێزێك لە ئەندامانی پەرلەمان وابزانم لە دوو پرسیار زیاتر دەبێتە ئێجگار زۆر، بتوانین ئەو کۆبوونەوەیە چڕ بکەینەوە بۆ ئەوەی سوودی زیاتری لی وەربگرین، داوا لە سەرۆکی کۆمسیۆن دەکەین خۆی دەرفەتی یان هەر بەڕێزێکی تری شاندی یاوەری بکەین ئەندامانی کۆمسیۆن کە ئەو وەلآمی بداتەوە، دەتوانن یەك لەوانە ڕابسپێرێت وەلآمی پرسیارێکی موعەیەن بداتەوە بە پێی ئیختیصاص، بە سوپاسەوە، بە ناو نووسین دەست پی دەکەین، من وا تێگەیشتم پرسیارەکان زۆر کەم دەبن، لەبەر ئەوە شەرحێکی زۆر باش، ڕوونکردنەوەیەکی زۆر باشیان پێشکەش کرد، لەگەڵ ئەوەشدا دیارە ئەو بابەتە پێویستی بە روونکردنەوەی زیاتر هەیە، بەڕێز شوکریە شێخانی خاڵی نیزامیت هەیە، فەرموو.

بەڕێز شوکریە سمایل مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ڕێگەمان پی بدەی وەکو جاران لە ڕابردوو هەر یەکە دوو خولەك قسە بکەین، رەنگە لەو دوو خولەکە زیاتر سەرنج و پێشنیار و ڕایەکانی خۆمان دەرببڕین، باشتر دەبێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز شوکریە شێخانی، هەروەکو پێشترە، دوو خولەك، هەر بەڕێزێك دوو خولەك قسە بکات، دووبارە نەبن ئەو پرسیارانە، ئەو نەریتەی هەندێك جار بەکاری دەینن نەریتێکی جوانە، پشتگیری لەیەکتر، خۆی تێبینی بەڕێز عمر عینایەت دروستە، بەلآم تەعامول لەگەڵ فەرمانگەی سەربەخۆکان تەعامولێکی تایبەت دەکەین، بۆیە تایبەتمەندی ئەم فەرمانگەیە رەچاو دەکەین، بێجگە لە سەرۆکی کۆمسیۆن کە مافی هەیە قسە بکات لەبەر ئیختیصاص ئەو مافە بە سەرۆکی کۆمسیۆن دەدەین، کەسانی پسپۆر لەگەڵیدا ئەوانیش قسە بکەن، وەکو ئیستیسنائەك، بەڕێز بەهزاد دەروێش، فەرموو خاڵی نیزامی..

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستی داخواز کەین چونکی لبەر گرنگیا بابەتا هەڵبژاردنا و پرۆسا دیموکراسیش نزانن ڤی گاڤی دوو هەیڤا چوونە سەر عیراقی کەڤتە ژێر پرسیاری ڕاستی، بۆ ئەوەی هەرێمی ئەو پرۆسە نەکەتە ژێر پرسیارێ، پەرلەمان کە بالآترین دەزگایە کە سەرەدەری دگەل کۆمسیۆنی بکات بە پێی یاسایێ، من پی باشە ئەز پێشنیار دکەم یان مەجال بدەنە هەمی

ئەندام پەرلەمانان، یەعنی هەر وەختەکی پێویست بیت قسێت خۆ بکەن، وەخت مەفتوح بی ئەگەر نا دوو دەقە زۆر کەمە، یەعنی بکرێتە سی دەقە، یان مەفتوح بی یان سی دەقە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بەهزاد درویش بۆ ئەو تێبینییە، ئێمە باسمان کردووە لەبەر ئەوەی پرسیار زۆرن، کات زۆر گرنگە، بۆ پەرلەمان گرنگە، بۆ کۆمسیۆنیش گرنگە، ئەو کاتە ئیستا کۆمسیۆن هاتینە لێرە لە حزووری پەرلەمان دا حەقەت بە نیسبەت ئەوان یەکجار زۆر گرنگە ئامادەکارییەکان بەردەوام بکەن لای خۆیان دا، دوو خولەك بۆ هەر بەڕێزێك، دواتر لە وەلآمدانەوە دەتوانن وەلآمەکان هەموویان کۆبکەنەوە سەر یەك و دواتر بەیەك جار وەلآم بدەنەوە، دوایی دەرفەت دەدەینێ، خاڵی تری نیزامی بەڕێز کاك برزۆ مجید، فەرمووو.

بەڕێز برزۆ مجید عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تکام وایە هەمووومان بە گرنگی و هەستیاری سەیری ئەو دانیشتنە بکەین، بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستانە، خۆمان دەزانین هەڵبژاردنێکی گرنگ و هەستیارە، دۆخەکەش هەروا دەخوازێ، بۆیە تکام وایە لە جەنابت بەبایەخی زیاترەوە سەیری ئەو کاتە بکەی کە دەیدەیتە پەرلەمانتاران، تکام وایە وەلآمەکانیش کۆنەکرێنەوە، بەڕێزان لە کۆمسیۆن بەسەر یەکەوە وەلآم نەدەنەوە، پرسیاری تایبەتی هەر پەرلەمانتارێك بە وەلآمی تایبەت بدرێتەوە، کێشەی کاتیشمان نیە، یەعنی بۆ پەرلەمان نازانم کێشەی کات چیە؟ ئەگەر بۆ کۆمسیۆن کات نەبێ، بۆیە تکام وایە کات نەکرێتە کێشە ئەمڕۆ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز برزۆ مجید، دەبێت کات ریكَ بخرێت، کات گرفت نیە بەلآم دەبی رێك بخرێ، بەڕێز د.شێرکۆ حەمە أمین، فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ حەمە أمین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم پەیڕەوی ناوخۆیەدا هیچ کاتێکی دیاری نەکردووە لەراستی دا، بۆیە دیاریکردنی کات هەم ناپەیڕەوی یە، هەم ئەوەی پێشووش سی دەقە بوو و کرایە دەنگدانیشەوە، بۆیە ئەگەر دەتانەوی کات دیاری بکەن پێویستە دەنگدانی بۆ بکرێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز شێرکۆ حەمە أمین، بەڕێز گەشە دارا، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە دوای هەوڵ و ماندووبوونێکی زۆر بەڕێزان کۆمسیاران هاتنە ئێرە و ئێمەی پەرلەمانتارانیش پرسیارمان هەیە و تێبینی زۆرمان هەیە، بۆیە هیچ نەبی هیچ نەبی لە سی دەقە کەمتر نەبێ، دوو دەقە زۆر کەمە.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز گەشە دارا، بەڕێز د.رێواز فائق، فەرموو.

بەڕێز رێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی من دەیڵێم خاڵێكی پەیڕەوی یە، بەگوێرەی پەیڕەو كەس بۆی نیە قسە شتێك دووبارە بكاتەوە، قسە لەسەر قسەی یەكتری بكەین، جەنابت ڕۆڵی خۆت ببینە لەوەی كە دووبارە بوویەوە یەكسەر رامانگرە ئیتر كات گرنگ نییە، لەو بانگهێشتەش كە ناردووتانە بۆ بەڕێزان لە كۆمسیۆن، بە تەحدید پێتان وتوون لەسەر دوو شت، ئێمە بۆ دوو بابەت بانگمان كردوون، ئەوەی من بینیومە بانگهێشتەكە ئەندامانی پەرلەمان پرسیار لەسەر ئەو دوو بابەتە دەكەن، من دڵنیام پرسیاری دووبارەی تێدا بێت، بەڕێزتان دووبارە و قسەكردن لەسەر قسەی یەكتری رابگرن، من تەسەور دەكەم پێویست ناكات كات تەحدید بكەیت.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز د.ڕێواز فائق، بەڕێزان ناونووسینەكە تەواو بووە، كۆتایی پێهاتووە، ناوی ئیزافی تر نانووسین، هەر بەو ناوانە بەڕێز خاتوو بێگەرد تاڵەبانی ئەگەر ناوەكان بخوێنییەوە بە سوپاسەوە.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شكراللە (بێگەرد تاڵەبانی):

ئەو بەڕێزانەی ناوی خۆیان تۆمار كردووە (43) كەسن: صالح فەقی -بەهزاد دەروێش.-برزۆ مجید. -مروان گەلاڵی. -ئومێد عبدالرحمن. -ڕێواز فائق -خلف أحمد -قادر وەتمان - د.فرست صۆفی. -ئاری عبداللطیف. -یروانت نیسان. -ئومێد حەمە علی. -گەشە دارا. - تەلار لطیف. -د.هەورامان گەچێنەیی. -أبوبكر هەڵەدنی. -أیوب عبداللە. -مامۆستا غریب. -حەیات مجید. -شیرین حسنی. -نجیبە لطیف. -أنور حسین. -پەروا علی. -بێستوون فائق. -بەهار محمود.-د.پەری.-د.جوان.-د.زۆزان.-مدینە یعقوب.-علی عوسمان.-فیروز طە.-أبو كاروان.-مامۆستا حسن صالح.-حاجی كاروان.-مامۆستا عبدالرحمن.-علی حەمە صالح. - ئایدن معروف.-د.سرود .-مریم صمد. -ڤەمان فیصل.-فرحان جوهر.-ڤیان عباس. -ناظم كبیر. -أنور قادر.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان دەست بە گفتوگۆ دەكەین، لە هەمووی ناخۆشتر ئەوەیە كە كات دەگری، لەبەر ئەوە من پەنا بۆ ئایفۆن نابەم و كات بگرم، بە تەقدیری خۆم هەوڵ دەدەم دەرفەتتان بدەمێ، گرنگی بابەتەكەش لەبەرچاو دەگرین، هەوڵ دەدەین خۆمان هەموومان بەشداری ئەوە بین، ئەو ئامانجە هاوبەشە پێك بینین كە بەڕاستی دەمانەوی زانیاری زیاتر لەو بەڕێزانەی لای ئێمە ئامادەنە وەربگرین، بەڕێز صالح فەقێ، فەرموو.

بەڕێز صالح فقی محمد أمین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی ئەندامانی بەڕێزی دەستەی كۆمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی دەكەم، من لە هەڵبژاردنی داهاتوو ئەگەر بكەین بە قیاس ئەوەی عیراق لە دەنگدانی تایبەت دا ناوەندەكانی سنووری پارێزگای سلێمانی و هەڵەبجە بەراورد بە ناوەندەكانی سنووری هەولێر و دهۆك، بۆ هەر ناوەندێك لە سنووری سلێمانی و هەڵەبجە (2500) دەنگدەر لێی بەشدار دەبوو لە هەڵبژاردنی تایبەت دا، ئەوە بەراورد بە هەولێر و دهۆك (2123) بوو، بۆیە جیاوازییەكەی (387) دەنگدەرە بۆ هەر ناوەندێك، كەواتە بەمەش قەڵەباڵخییەكی زیاتر لە ناوەندەكانی سلێمانی دروست دەبی بەبەراورد بێرە، بۆیە من داوام ئەوەیە بۆ ئەم هەڵبژاردنە هەوڵ بدەن بە یەك قیاس سەرجەم هەرێمی كوردستان ناوەندەكانی دەنگدان قیاسێك دابنی بۆ ئەوەی تیایدا بەشدار بێ، ڕەنگە لە ناوەندێك دا

محەتەیەك هەشت محەتەی تێدا بێ، ناوەندێکی تر چوار دانە، ئەوە گرنگ نیە لە هەندێك شوێن دا، بەڵام گرنگ ئەوەیە جیاوازی لە نێوان پارێزگاکان نەکرێ، دوو/ لە نێوان تۆمارەکانی دەنگدان دا بەشێکی تایبەتە بەوەی کە ماندووبوونێکی زۆریان کردووە دەستیان خۆشبێ، هەرچەندە هێشتا هەر ڕەنگە ناوی مردوو و دووبارەی تێدا بێ، بەشێکی تری تایبەتە بۆ لەمەودوا، ئایا میکانیزمێکیان داناوە بۆ ئەوەی لەمەودوا مانگانە یان بە بەردەوامی هەم بۆ ئەوانەی کە دەسڕێتەوە، سڕینەوەی بۆ بکری لە کاتی خۆی دا، ئەوەشی کە تەمەنەکەی دەگاتە سەرووی (18) ساڵ بۆ ئەوەی بە بەردەوامی تۆمار بکرێ، نەك لە یەك کات دا ئەو پرۆسەی تۆماری دەنگدانە بەردەوام بێ، پرسیارێکی ترم ئەوەی ئایا ئەگەر بەڕێز سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان بە سیفەی ئەو دەسەڵاتانەی کە دابەش کراوە لەلایەن دەسەلآتەکانی سەرۆکی هەرێم، دابەش کراوە، ئایا ئەگەر ڕایان بسپێری بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم لە هەمان کاتی دیاریکراودا دەتوانن ئەو هەڵبژاردنە بکەن، لەبەر ئەوەی ئێمە ئەرکی لەمەودوامانەوە دەبی بە دڵنیاییەوە ئەو دوو هەڵبژاردنە لە یەك کات دا دەبی ئەنجام بدرێ، هەڵبژاردنی پەرلەمان و هەڵبژاردنی سەرۆکی هەرێم، بەدڵنیاییەوە لە ئایندە دەبی سەرۆکی حکومەت، یان خۆی کۆمسیۆن ڕاسپێری یان دەبی پەرلەمان بانگهێشتی بکات بۆ ئەوەی ئایا ئامادەکارییان کردووە بۆ ئەوەی هەر کات کێشەی سەرۆکی هەرێم یەکلایی بووەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز صالح فقێ، بەڕێز بهزاد درویش، فەرموو.

بەڕێز بهزاد دەروێش دەروێش:

ناوی خودی مەزن و دلۆڤان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانێ.

بەخێرهاتنا سەرۆك و جێگر و ئەندامێت کۆمسیۆنێت دەکەین، بەخێر بێن سەرچاوا، خالا ئێکی/ بڕاستی ئەڤ کۆبوونەوە کۆبوونەکا گرنگە بە قەناعەتا من، پێتڤیا مەعلومات نڤیسی وەك ڕاپۆرت لەبەر دەستی ئەندام پەرلەمانان ڤان، پێشوەخت گۆمسیۆنی ڕاپۆرتا خۆ ناردبا سەرۆکایەتی پەرلەمان، سەرۆکایەتی پەرلەمانیش دابەش کردبا بڕاستی، بەلآم بەداخەوە ئەڤ ڕاپۆرتە بەردەستی ئێمە نیە، خالآ دووێ/ پرسیارا من ئەوەیە چ زەمانات هەنە کۆمسیۆن دەیداتە هاولآتیا و لایەنی سیاسی کو پرۆسا هەڵبژاردنێت پەرلەمانی کوردستانی و هەر هەڵبژاردنەك بێتە کرن بە شێوەیەکی شەفاف و نەزیە بێتە کرن، چ کی دیڤ ماددا (4) (یەکەم)، لە یاسا ژمارە (4) (2004) دی یاسا کۆمسیۆنی دبێژیتن ئەڤ گەرەنتیا لای کۆمسیۆنی پێتڤیا بێتە دان بۆ لایەنی سیاسی و هاوولآتیان، خالآ سێ/ من ئەو پرسیارە هەبی/ ئایا هەڵبژاردن هەرچەندە بە ئەرکی سەرۆکی حکومەتیا دیار کاتن، هەڵبژاردنێت سەرۆکایەتیا هەرێمێ، چونکە دیڤ یاسا ژمارە (2) (2017) ئەڤ صەلاحیاتا دی کۆتایی بی بڕاستی، هەروەها هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگا کو (2018/6/25) کۆتایی پی هاتیە مەودایا یاسایی، فەراغێك دی دروست بیت، لێرەدا ئایا ئەڤ هەڵبژاردنە دێنە کرن؟ یان مەجال هەی بێنە کرن ؟ ئەوە هەر پرسیارە، خالا چارێ/ بڕاستی بەنیسبەت تۆمارا دەنگدەران، کو ڤی زۆرترین گومان مەیا هەی ئەندامی پەرلەمانی کو بەرینگی دیڤ داتای کو مە خر کردیە نزیکی (600.000) شەش سەد هەزارا ناو دووبارە و زێدە دزانین، مە داخواز کری بڕاستی لە (2017/12/12) داخواز کردیە سەرۆکایەتیا پەرلەمانی و سەرۆکایەتیا

حکومەتی کو پەرلەمانی بۆ کۆمسیۆنی بچیت، ئیعتیمادی بکەنە ڕەگەزنامە عیراقی، نە بەس پسولا خۆراکی، چونکە دیڤ مەعلوماتێت کو من هەی (UN) (أمم متحده) کە ئەو قەرارە (96) وەختی کو کو سالا (96) دەرکردبوو بۆ عیراقێ، (25%) فۆرمی خۆراکی زێدە سەرتاسەری عیراقی زیمنی ویش کوردستانێ، بە تایبەتی کو ئەم بێڤین ئەوڕۆکە، دیڤ پێزانین مەی هەزارەها کەس کوردێت ڕۆژئاوا، باکوور، ڕۆژهەلآت ناوچێت کوردستانی ئەڤ پسولێت خۆراکی هەنە وەردگرن هەرێما کوردستانی، پرسیارا دی من ئەڤە بی وەختی کۆبوونەوە (2018/2/13) مە کۆبوونەوا کرد سەرۆکایەتیا پەرلەمانی دگەل کۆمسیۆنی سەرۆکایەتیا حوکمەت و سەرۆکا فراکسیۆنا هەنگی کۆمسیۆنی ئیشارەت دا کو سێ وەزارەت ناڤی سێ وەزارەت کو هەماهەنگ نەبی لەگەڵ کۆمسیۆنا وەزارەتا پێشمەرگە، وەزارەتا ناوخۆ، وەزارەتا تەندروستی و ناوچێت کوردستانیش، ئایا ئەڤان وەزارەتی پەیوەندیدار ئەم بێژین پێزانینی دروست نڤیسار ڕاپۆرت داینە کۆمسیۆنی یان نا؟ پرسیارا من ئەڤەیە ب ڕاستی، خالا من یا دیمایی داخواز دکەم کۆمسیۆن ڕاپۆرتەکا فەرمی داتە ئەندامی پەرلەمانی سەروان هەمیا بێتە دابەشکرن و یا دیش ئەو بی بۆ دەنگدانا تایبەت چ زەمانات هەنە کو دووبارە نەبیتەوە؟ ئایا بەصمە جیهازی بەصمە دیتە بە کارهینان بۆ ڕۆژا دەنگدانێ؟ یان ئەگەر نەهێتە بەکارهینان لەبەر چ ناهێتە بەکار هێنان؟ خالا دی مایی دیڤ یاسا کۆمسیۆنی ماددا (4) دبێژیت (خیلالی (72) حەفتاو دوو کاتژمێرا بێتڤیا ئەنجامێت هەڵبژاردنا بێنە راگەیاندن، ئایا ئەڤ ئیجرائاتە جیددی هاتینە وەرگرتن، دیڤ یاسایی یە یان نا؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بهزاد دەروێش، بەڕێز برزۆ مجید، فەرموو.

بەڕێز برزۆ مجيد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر بە گەرمی بەخێرهاتنی بەڕێزان لە کۆمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردن و ڕاپرسی دەکەین، پرسیارەکان زۆر بەدیاریکراوی دەکەین لەبەر موراعات کردنی کات، سوپاس بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمانیش کە پێوەری کاتەکەت لابرد، یەك/ ئایا (105) ڕۆژ بۆ نەخشەی هەڵبژاردن ئەوەی پێی دەڵێن جەدوەلی ئەعمال کەم نیە؟ دوو/ ئێوە مەبەستم بەڕێزانە لە کۆمسیۆن، داواتان لە ئەنجومەنی ئاسایش و وەزارەتەکانی ناوخۆ و پێشمەرگە کردووە کە تۆماری دەنگدەرانی تایبەت بنێرن، ئایا ئەوە بە ئەنجام گەیشتووە؟ ئاخود شێوازی جیاکردنەوەی تۆماری دەنگدەرانی تایبەت و گشتی چۆنە؟ تەنانەت لە (2018/6/12) بە بڕیاری ئەنجومەنی کۆمسیاران ژمارە (14) کارگێری هەڵبژاردنتان ڕاسپاردووە بۆ کۆبوونەوە لەگەڵ وەزارەتی پێشمەرگە بۆ ئەوەی بەڵگەنامەیەك واژوو بکەن بۆ پێدانی ناوی دەنگدەرانی تایبەت، بەو شێوەی کە کۆمسیۆن داوای دەکات، ئایا ئەوە کراوە؟ بەڵگەنامەکە واژوو کراوە؟ پرسیارێکی تر، بەپێی بڕیاری ژمارە (4)ی کۆمسیۆن لە (2017/1/30) پێویست بوو تۆماری دەنگدەران کە خۆتان دروستتان کردووە، پێش ئەوەی بدرێتە ناوەندەکانی نوی کردنەوەی تۆماری دەنگدەران کە پێمانوایە ئەگەر نازانم زانیارییەکەمان ڕاست بی بۆ پارێزگاکان چووە ئەگەر نەگەیشتبێتە ناوەندی نوی کردنەوەش بەلآم نێردراوە، پێش ئەوەی ببرێت بۆ ناوەندەکانی نوێکردنەوەی تۆماری دەنگدەران دەبوایە بنێردرێت بۆ پەرلەمان، ئایا ئەوە کراوە؟ ئایا هیچ ئامادەکارییەك کراوە بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان؟ ڕاستە ناڕوونییەك یاخود سەرۆکایەتی حکومەت لەوانەیە دوو لێدوانی جیاوازی هەبێت، جارێك دەڵی داوای هەموو هەڵبژاردنەکانم

کردووە، جارێکیان دەڵی تەنها بۆ پەرلەمانی کوردستانە لە نووسراوەکەیاندا، بۆیە ئێوە لەوانەیە موکەلەف نەکرابن کە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان ئامادەکاری بۆ بکەن، بەڵام پرسیارەکە ئەوەیە چۆن دەتوانن ئامادەکاری بۆ ئەنجومەنی پارێزگاکان بکەن؟ بۆ پرۆسەی هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی هەرێم و تەوقیتی هەڵبژاردنەکەش ئێمە لێرە هیچ قسە ناکەین، چونکە بە نیازین پرۆژەیەك بۆ مەسەلەی هەڵبژادرنی سەرۆکایەتی هەرێم و ڕا و سەرنج و ڕوئیای سیاسی خۆمان بۆ ئەم موئەسەسەیە و بۆ هەڵبژاردنەکەی لە چوارچێوەی پرۆژە یاسایەك بخەینەڕوو، پێشکەشی بەڕێز سەرۆکایەتی پەرلەمانی بکەین، بۆیە لەوێدا ڕەئی ئێمە دەردەکەوێ، باسی تەوقیتەکەی ناکەین، پرسیارێکی تر، بەپێی بڕیاری ژمارە (15) لە (2018/6/20)ی ئەنجومەنی کۆمسیاران بڕیارتان داوە ناوی ئەو خێزانانەی کە چوونیەکن سڕ بکرێن، بەشێك باسی سڕ کردن کرا، بەڵام من لێرە ناچارم دووبارەی بکەمەوە، سڕکردن بەمەعنای چی دێ؟ ئەم پرۆسەی سڕ کردنە نەتیجەکەی چۆن دەبێ؟ هەر لە بڕیاری ژمارە (15) لە خاڵی (9) پێویست بوو ئێوە پێش ئەوەی تۆماری دەنگدەران بنێرن بۆ ناوەندەکانی نوێکردنەوەی تۆماری دەنگدەران، کە وتمان لەوانەیە نەگەیشتبی بۆ ناوەندەکان بەڵام پرسیارەکە هەر دەکەین، بەڕاپۆرتێك بدرێت بەلایەنە پەیوەندیدارەکان و لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەنووسیش بۆ ڕای گشتی بڵاوبکرێتەوە، ئایا ئەوە کراوە؟ هەر پرسیارێکی تر لە بەڕێزان لە بڕیاری ژمارە (19) لە (2018/7/1) بڕیار دراوە کە ئەو ماددەیەی وەرەقەی ئیقتیراع پەڕەی دەنگدانەکەی لی دروست دەکری ماددەیەکی کانزایی تێدا دروست بکرێت، ئەوە دوو پرسیار دێنێتە کایەوە لە بەڕێزان، یەك/ ئایا ئەگەر ئەم وەرەقەی دەنگدانە کە ماددەی کانزایی تێکەڵ دەکری لە کات و وەزعیەتی خۆی نەگەیشت بۆ ئێوە دەبێتە کێشە؟ پرسیاری دووەم/ ئەگەر وەڵامی پرسیاری یەکەم ئەوە بوو گەیشتنە ئی دووەم یان ئەم وەرەقە کانزایی یە پێویست و گرنگە و کارێکی باشە، ئەگەر وایە زەمانەتی کۆپی نەکردنی لە ناوەوەی هەرێمی کوردستان چیە و چۆن زەمانەت دەدرێ؟ دوا پرسیار بۆ بەڕێزان، دەنگدانی تایبەت و گشتی بەیەکەوە بکری بۆ ئێمە زۆر زۆر گرنگە و داوا دەکەین، لەوانەیە ئێمە هەمواری یاسای هەڵبژاردنی ماددەی (60)، ئەگەر بکری من وەکو فراکسیۆنی گۆڕان ئەگەر هەموو فراکسیۆنەکان لەگەڵ سەرۆکایەتی پەرلەمان هاوکار بین لەوانەیە بتوانین هەموارەکە لە کاتێکی زۆر کەم بیکەین، لە وەقتێکی کەم بیکەین، بۆیە ئەگەر هەڵبژاردنی تایبەت و گشتی بەیەکەوە بکری پێمانوابی بۆ سەرکەوتنی پرۆسەکەش باشتر دەبی و دووبارە بەخێربێن، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز برزۆ مجید، مروان گەلاڵی، فەرموو.

بەڕێز حسین إسماعیل حسین (مروان گەلاڵی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا بەخێرهاتنی برایانی کۆمسیۆن دەکەم، پرسیارەکەم بەوە دەست پی دەکەم، بەڕێز سەرۆکایەتی پەرلەمان کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان کتابێکی رەسمیان ئاراستەی بەڕێزان سەرۆکایەتی پەرلەمان و سەرۆکایەتی حکومەت کردبوو بۆ لەبەرواری (2017/11/6) بۆ ئەوەی کە هەر سی هەڵبژاردنەکان بەیەکەوە بکرێن ئایا وەڵامی حکومەت، وەڵامی پەرلەمان چۆن بووە بۆ کۆمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژاردنەکان، ئەوە خوازیارم کە سەرۆکایەتی پەرلەمان وەڵاممان بدەنەوە، دوو/ چەند پرسیارێکی کورت ئاراستەی کۆمسیۆن، یەکەم/ پێشتر سەرۆکی کارگێری هەڵبژاردن لە کۆبوونەوەی پەرلەمان باسی ئەوەی کرد کە (90%)ی تۆمارەکە پاککراوەتەوە، ئێستا چەندی

پاككراوەتەوە؟ كۆتایی پێهاتووە یان هەر بەردەوامن؟ پرسیارێكی دیكە دەنگدانی تایبەت چۆن كاری لەسەر كراوە؟ بە چ گەیشتوون؟ ئایا پێكەوە دەكرێتن یان بەجیا؟ ئەگەر بەجیاش بكرێت خوازیارم كە وەكو ئەو هەڵبژاردنەی بەغدا ئەو ناسنامەیەی كە دەنگی پی دەدرێت ناسنامەكەیان لی وەربگیرێتەوە، بۆ ئەوەی كە دووبارە بوار خۆش نەكرێت بۆ دەنگدانەوەیان، پرسیاری سێیەم وەزارەتی تەندروستی و ناوخۆ و پێشمەرگە تا چەند هاوكار بوون بۆ كۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەكان؟ ئایا هیچ جۆرە كاغەزێكی تایبەت دروست كراوە بۆ ئەوەی كە بەكاربهێندرێت بۆ دەنگدانی ئەمجارە.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو پرسیارە كرابوو.

بەڕێز حسین إسماعیل حسین (مروان گەلاڵی):

پرسیاری دیكە دەنگدانی دەرەوەی وڵات، ئایا دەنگدانەكە دەكرێت یان ئەوەتە لە دەرەوەی وڵات دەنگدان ناكرێت؟ پرسیارێكی دیكە، دەربارەی درێژكردنەوەی كاتی دەنگدان، ئەوەی كە مەعلومە دیارە لە (8)ی بەیانی تا (8)ی ئێوارە كۆمسیۆن دەسەڵاتی هەیە كە كاتەكەی كەم بكاتەوە، بەڵام ئەوەی كە ئێمە لە هەڵبژاردنەكان دەیبینین هەموو جاری دەسەڵاتەكەی بەپێچەوانەوە بەكار هێناوە، كاتەكەی زیاد كردووە، یەعنی خوازیارم كە ئەوەش وەكو خاڵێك ڕەچاو بكرێ، ئەگەر كاتەكە كەم نەكرێتەوە كاتەكە درێژنەكرێتەوە، لەبەر ئەوەی ئەوەمان دەزانی لەو كاتەی كە درێژكراوەتەوە كاتێك بووە كە زیاتر تەزویری تێدا كراوە بەداخەوە، كۆتایی پرسیارەكەم، جگە لە جنسیەی عیراقی كە هەموومان هەڵگری جنسیەی عیراقینە، ئەوە پرسیارێكە ئایا هیچ بەڵگەنامەیەكی دیكە بەكاردەهێندری بۆ دەنگدانی ئەمجارە؟ دەستتان خۆش بێت و بەخێربێن؟

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مروان گەلاڵی، دوو تێبینیمان هەنە، نووسراو هاتبوو لە كۆمسیۆنەوە بۆ سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان، بە پێی یاسای ژمارە (2)ی دابەشكردنی دەسەڵاتەكانی (2017) ئاراستەمان كرد بۆ حكومەتی هەرێمی كوردستان، ئەوە دەسەڵاتی بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیرانی حكومەتی هەرێمی كوردستانە، ئەوەی دووەم داوا دەكەین پرسیارەكان لەچوارچێوەی یاسای هەڵبژاردنی بەركاربن، ئەوەی ئێستا، چونكە دەزانین یاسای هەڵبژاردنی بەركار ئەوەیە ئەوەی دەرەوەی هەرێمی كوردستان ناتوانن دەنگ بدەن، ئەوەی لە دەرەوەن، بەڕێز ئومێد عبدالرحمن، فەرموو.

بەڕێز ئومێد عبدالرحمن حسن (ئومێد خۆشناو):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وێڕای بەخێرهاتن لە بەڕێزانی كۆمسیۆن، لە زەمەنێكدا ئەو هەڵبژاردنە ئەنجام دەدرێت ئاستی متمانە و نادڵنیای هاوڵاتیان و هێز و لایەنە سیاسیەكان لە ئاستێكی باش دا نیە، بەتایبەت لەدوای ئەنجامدانی هەڵبژاردنەكانی پەرلەمانی عیراقی دڵنیایی هاوڵاتیان و هێز و لایەنە سیاسیەكان زۆر زۆر بەگومانەوە لە پرۆسەكە دەڕوانن، بۆیە پرسیار لە بەڕێزانی ئەنجومەنی كۆمسیاران دەكەین، بەسوود وەرگرتن لەو زۆری تانانە یان ئەو گرفتانەی هاتنە بەردەم هەڵبژاردنەكانی پەرلەمانی عیراق، تا ئێستاكەش یەكلایی نەبووەتەوە، ئایا ئەوان چ دڵنیاییەك بە خەڵكی كوردستان، بە دەنگدەرانی كوردستان، بە هێز و لایەنە سیاسییەكان دەدەن؟ تا چ رادەیەك دڵنیان لە هەڵبژاردنێكی پاك و بێگەرد دوور لە مەشاكیل و دوور لە ناشیرین بوونی پرۆسەكە بەڕێوەدەچێت؟ پرسیاری دووەم/ بەڕێز سەرۆكی بازنەی هەڵبژاردن لە كۆبوونەوەیەكدا لەگەڵ سەرۆكایەتی پەرلەمان و فراكسیۆنەكان و لیژنە

پەیوەندیدارەکانی پەرلەمان و حکومەت ڕێژەیەکی دڵخۆشکەری پێشکەش کردین لەوەی کە باسی لە (80%) بۆ (90%)ی پاکی تۆماری دەنگدەران کرد، کە بۆ ماوەی چەند ساڵێکیشە ئەو گفتوگۆیە لەلایەن هێز و لایەنە سیاسیەکان و خەڵکەوە هەیە، ئێستا لە پێشکەش کردنی بابەتەکەی دا دیسان دڵنیایی ئەوەی دا کە ئەوە هەنگاوەکانی باس کرد، بەلآم ڕێژەیەکی بۆمان دیاری نەکرد کە ئایا ئێستا تۆماری دەنگدەران تا چ ڕاددەیەك و چ ڕێژەیەك پاککراوەتەوە، پرسیاری سێیەم/ سەبارەت بە ماوەی راگەیاندنی ئەنجامەکان کە وەکو دیاری کراوە (3) ڕۆژە، لە یاسا داهاتوو (72) سەعات، ئایا کۆمسیۆن دەتوانێت پابەند بێت لە ماوەی ئەو (72) سەعاتەدا ئەنجامەکانی کۆتایی هەڵبژاردنەکان ڕابگەیەنێت؟ پرسیاری دیکەم تایبەت بە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان، ئایا دەتوانن لە هەمان واددەی دیاریکراو لە (30) ئەیلول دا هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکانیش ئەنجام بدرێت، یاخود ئەگەر بڕیارێکی ئاوا لە حکومەتەوە بۆیان بێت، مەرسومێك بێت، ئەوان چەند کاتیان پێویستە، دوایین پرسیار تایبەتە بەوانەی کە لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان و ولآتانی دیکە دەگەڕێنەوە هەرێمی کوردستان، ئەو گرفتەمان بینی لە هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی عیراقیش دا ئەو گرفتە هەبوو، خێزان هەبوو ماوەیەکی زۆر بوو لە ولآتێکی ئەوروپی گەڕابووەوە، حەقی ئەوەی نەبوو دەنگ بدات، ئایا ئەو گرفتەش لە هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی کوردستان دووبارە دەبنەوە؟ کە ناویان لە تۆماری دەنگدەران نیە، گەڕاونەتەوە لە ولآتێك لە ولآتەکان دەتوانن بەشداری هەڵبژاردن بکەن و دەنگ بدەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ئومێد عبدالرحمن، بەڕێز رێواز فائق، لێرە نیە، بەڕێز قادر وەتمان، فەرموو.

بەڕێز قادر وەتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی هەموو برادەرانی کۆمسیۆن دەکەم، بەشێك لە سوئالەکان کە کران، هەر سەبارەت بە تۆماری دەنگدەران، هەندی لە سەرچاوەکان باس لەوە دەکەن کە ژمارەی ناوی وەهمی و مردوو و ناوی تیکرار (900) هەزارە، بەڕێز سەرۆکی کۆمسیۆن خۆی لە یەکێك لە راگەیاندنەکان وتویەتی ئێمە توانیومانە (300) هەزار لە ناوە وەهمیەکان و ناوی تیکرار و ناوی مردووان دەربێنین و تۆماری دەنگدەران لەوە پاك بکەینەوە، بە تەوەقوعاتی ئەوان ئەو ناوانەی کە وەهمی و تیکرارن یان ناوی مردوونە بەدەر لەو ڕێژەی کە رایانگەیاند چەندی تر ماوە؟ بۆ پاککردنەوەی تۆماری دەنگدەران ئەوان باسیان لە (208) هەزار، زیاتر لە (208) هەزار ناوی مردوو و تیکرار کرد کە دەریان هێناوە، دەستیان خۆشبێ، چ پێوەرێکیان گرتۆتەبەر؟ چونکە بۆ ناوی تیکرار پێوەرەکان دیارن، بەلآم بۆ ناوی مردووان کە ئەوان باس لە گەڕانەوە دەکەن، ئایا پشتیان بە چ بەڵگەیەك بەستووە بۆ ئەوەی ئەو دەنگدەرە کە لە ژیان دا نەماوە؟ سوئالێکی تر سەبارەت بە بە پێی ماددەی (13) کۆمسیۆن پێویستە ماددەی (13)ی قانونی کۆمسیۆنی هەڵبژاردن و راپرسی پێویستە کۆمسیۆن وەرزیانە راپۆرتی خۆی پێشکەشی پەرلەمانی کوردستان بکات، ئەگەر پرۆسەیەکیش بەڕێوەچوو، پێویستە راپۆرتی کۆتایی و بەوردەکارییەوە، ئێمە بینیمان پرۆسەی ریفراندۆم لە هەرێمی کوردستان بەڕێوەچوو و کۆمسیۆنیش راپۆرتێکی بۆ پەرلەمانی کوردستان نەناردووە، کۆمسیۆن پابەندیش نەبووە بە راپۆرتی وەرزانەی بۆ پەرلەمانی کوردستان، پرسیارێکی تر، پرسیارێکمان هەیە ئایا لە پێناو خۆسازان، ئامادەکاریەکانی کۆمسیۆنی هەرێم و راپرسی تا چەند سوودی لە کەسانی بە ئەزموون و

شارەزا و پسپۆر لە بواری هەڵبژارد ن و راپرسیەکاندا بینیوە هەم لە ئاستی ناوخۆی هەرێی کوردستان وە هەم لە ئاستی نێودەوڵەتی، وە سوئالێکە سەبارەت بە ئایا ئەو کەمووکوڕیانە چی بوون ئەوەی پەیوەندی بە کاری کۆمسیۆنەوە هەیە کە لە پرۆسەی ریفراندۆمدا روویاندا کەموکوڕیەکان سەبارەت بە کاروباری کۆمسیۆن؟ چونکە ئەوەی ئێمە تێبینیمان کرد لەبەر رەهەندە نیشتمانی و نەتەوەییەکە نەبا کە پرۆسەی ریفراندۆم لە رووی تەکنیکی بەڕێوەچوونەوە بە راستی ئاماری دەنگدەران و ئەو تۆمارەی کە بەکارهێنرابوو دەتوانم بڵێم پرۆسەیەك بوو کە کەمووکوڕی زۆری تێدا بوو، سەبارەت بە پرسیارێکیکەمان هەرچەندە ئەو پرسیارە دەبوایە لە وەختی خۆیدا کرابایە، بەڵام دەیڵێمەوە بەدەر لە رەهەندە نیشتمانی و نەتەوەییەکەی پرۆسەی ریفراندۆم لەوەختێك کە جەدەل لەسەر پێویستی بوون و نەبوونی قانوون بۆ پرۆسەی ریفراندۆم هەبوو ئەو کاتە بەشێك زۆرینەی پەرلەمانتاران پێیان وا بوو کە قانوونی پێویستە حکومەتیش پێی وا بوو کە تەنها تەعلیماتی پێویستە قانوونی پێویست نییە راستە بەڕێزان لە کۆمسیاران ئەوان جیهەتی بڕیاردان نەبوون وە جیهەتی ئەوەش نەبوون کە دامەزراوەیەك بن ئەو ناکۆکیانە لەسەر یان تێگەیشتنە جیاوازانە یەکلا بکەنەوە، لەهەمان کاتیشدا دامەزراوەیەکیش نەبوون بۆ شرۆڤە و تەفسیری دەقە قانوونیەکان، بەڵام بۆ ئەوان هیچ هەڵوێستێکیان نەبوو لەوەی کە هیچ قانوونێك بۆ بەڕێوە چوون ئەو پرۆسەیە لە ئارادا نەبوو تەنانەت تەعلیماتیش نەبوو، ئەوەی ئێمە تێبینیمان کرد کۆمسیۆن بە پێی ماددەی (3) ملکەچ بێت لەبەر دەم پەرلەمان و وە خۆی لەبەردەم پەرلەمان بە بەرپرس بزانێت، بەڵام ئەو کاتە راستە پەرلەمانی کوردستان پەك خرا بوو ئەوەی ئێمە کە تێبینی بوو ئێستاش سوئالە هەستمان بەوە کرد کە کۆمسیۆن لەراستیدا خۆی لەبەر دەم پەرلەمانی کوردستان بە بەرپرسیار نازانێت وە تەنها وە گوێ لە حکومەتی هەرێمی کوردستان دەگرێت هەست دەکەین لەو بارەشەوە بەرێزان روونکردنەوەمان بۆ بدەن، وە سەبارەت بە پرۆسەکە سەبارەت بە بەڕێوەچوونی پرۆسەکەش ئەوانە چ پلانێکیان هەیە بۆ کۆنترۆڵکردنی پرۆسەکە واتە رێگری گرتن لە دەنگی کەسێك کە لەبری کەسێکیکە دەنگ بدات وە دەنگی دووبارە وە دەنگی تیکرار، چونکە ئەگەر پرۆسەکە بە دەست هەژمار بکرێت یان ئەو جیهاز و ئەو تەکنەلۆژیا پێشکەوتووە چییە کە بەکارئەهێنرێت، بۆیە کەسی کە دەنگی داوە جیا بکرێتەوە لە کەسێکی دیکە راستە ئەوان بەڵگە بۆ دەنگدەر دەهێنن، بەڵام پلانیان چییە؟ چۆن دەتوانن رێگە لە دەنگدانی کەسێك بگرن کەسێك لەبری کەسێك دەنگی دووبارە لەبەر ئەوە تەکنەلۆژیای پێشکەوتوو بەکار نەهێنرێت ئایا ئەوان چۆن کۆنترۆڵی دەکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (قادر وەتمان)، بەڕێز (فرست صۆفی)، فەرموو، دەنگ نییە ئەو موشکیلەی دەنگ لەپەرلەمان چارەسەر نەکرا.

بەڕێز فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا دەمەوێت ئەوە بڵێم وەکو ئەندامێکی فراکسیۆنی پارتی وە تەسەور دەکەم ئەوە رای فراکسیۆنی پارتیش بێت ئێمە چ ئەو رەفیقانەی پێشەوە قسەیان کرد چ ئەوانەی لە داهاتووش قسە دەکەن وە چ ئەو رێکرانەی کۆمسیۆنیش گرتوویە بەر چ رێکارێك لە پێناوی زەمانەت کردنی هەڵبژاردنێکی نزیك و پاك وە جێگای رەزامەندی هەموو لایەك بێت بە بێ تەرەدوود ئێمە پشتوانی دەکەین وە ئامادەییمان هەیە بۆ پشتوانی کۆمسیۆن بۆ ئەنجامدانی هەموو رێکارێك کە لە خزمەتی هەڵبژاردنێکی سەرکەوتوو پاك بێت، خاڵی

دووەم: کە دەمەوێت سەبارەت بەو ناوانەی تیکرار یان ناوی مردوو یان ناوی دووبارە کە (208) هەزار وەکو رەقەم خرایە روو، من داوا لە بەڕێز کۆمسیۆنی سەربەخۆی هەڵبژادرن و راپرسی دەکەم روونکردنەوەی زیاتر پێشکەش بکەن لەسەر ئەم بابەتە، بۆچی؟ چونکە لەوانەیە ناوێك ناوی ثولاثی بێت، بەڵام لە رووباعیەکەیدا جیاواز بن لە زمنی ئەو دوسەت و هەشتە دایە ئەو رەقەمە بۆ غەڵەت بۆ خەلکی کوردستان نەڕوا، لێرەوە چونکە لەوانەیە ئەو (208) هەزارە لە نەتیجەی نیهائی ببێتەوە (30) هەزار ببێتەوە رەقەمێکی تر ئەمە تەنها ئەوانەن تێبینیان لەسەرە نەك ئەوانەن کە ئێستا دەرهێنراون و یان خوا نەخواستە ئەو ناوانەن کە هەموو ناوی تێکرارن یان مردوون، بۆیە پێم باشە بەڕێز کۆمسیۆن روونکردنەوەی زیاتر لەسەر ئەوە بدات، سەبارەت بە هەڵبژاردنی پەرلەمان لەگەل هەڵبژاردنی ئەنجومەنی موحافەزە تەبعەن رێکارەکانی جیاوازە هەڵبژاردنی پەرلەمان بە پێی قانوونی دابەشکردنی دەسەڵاتەکانی سەرۆکایەتی هەرێم ئەو دەسەڵاتە دراوەتە سەرۆك وەزیران بۆ دیاریکردنی رۆژی هەڵبژاردن (60) رۆژ پێش کۆتایی هێنان بە وادەی هەڵبژاردن، وە ئەم مەرسوومە لە کاتی دیاریکراوی خۆی دەرچوو وە کۆمسیۆن دەستی بە رێکارەکان کرد، ئەما سەبارەت بە دیاریکردنی رۆژی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان سەرۆکایەتی و حکومەت بەتەنسیق لەگەڵ کۆمسیۆن وادەی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی موحافەزات دیاری دەکەن، کەواتە لێرە پرسیارەکە ئەوەیە ئێمە (11/6) لە هەموو حاڵەتەکان وادەی پەرلەمانی کوردستان کۆتایی پێدێت وە (9/30) دیاری کراوە وەکو ئەو وادە یاساییەی کە پێموانییە بە هیچ شێوەیەك مەجالی دواخستنی تری تێدابێت کە ئێمە ئەو کات دێینە فەراغی قانوونی، پرسیار لە کۆمسیۆن ئەوەیە ئایا ئەگەر سەرۆکایەتی حکومەت بە تەنسیق لەگەڵ کۆمسیۆن دەتوانن هەمان رۆژی (9/30) بۆ هەڵبژادنی ئەنجومەنی پارێزگاکان دیاری بکەن؟ کە پێم وایە ئەگەر بتوانن ئەمە کاتێکی گونجاوە وە داواکاری ئێمەشە کە بتوانرێت هەردوو هەڵبژاردن ئەنجومەنی پارێزگاکان و هەڵبژاردنی پەرلەمان لە یەك رۆژ ئەنجام بدرێت هەم بۆ دەنگدە رو هەم بۆ خەڵکی کوردستان باشە هەم بۆ وەسائلی مالی باشە و بۆ کۆمەڵێك بابەتی تر، بۆیە من پێم وایە زۆر گرینگە کۆمسیۆن لێرە وەڵامی ئەم پرسیارەمان بداتەوە ئەگەر بتوانن لە رۆژی (9/30) هەڵبژاردنەکانی پەرلەمان و ئەنجومەنی پارێزگاکان لە یەك کات ئەنجام بدرێت، سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.فرست سۆفی)، بەڕێز (ئاری عبداللطیف)، فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف مولود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان، بەخێربێن ئەندامانی کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی و هەڵبژاردن و راپرسی لە یاسای ژمارە (4) ی ساڵی (2014) هاتووە لە بەشی دووەم ماددەی چوارەم خالی (10) ئەلێت (کارکردن بۆ دروستکردنی متمانە لە پرۆسەی هەڵبژاردنا لای گشت توێژەکانی کۆمەڵگەی کوردستان و چەسپاندنی رۆشەنبیری هەڵبژاردن)، ئێمە ئەڵێین کۆمسیۆنی بەرێز لە کوێدا کاری کردووە بۆ دروستکردنی متمانە لە پرۆسەی هەڵبژاردنا بڵاوکردنەوەی رۆشەنبیری هەڵبژاردن، خاڵی دووەم: ئێمە داوا ئەکەین وەکو فراکسیۆنی بزوتنەوەی ئیسلامی لەبەر ئابووریکردن لە خەرج و صەرفدا لە خەرج و کاتدا بۆ هاوڵاتیانی هەرێمی کوردستان و بۆ خۆشیان بۆ حکومەت هەرسێ هەڵبژارنەکە سەرۆکی هەرێم و پەرلەمان و ئەنجومەنی پارێزگاکان پێکەوە ئەنجام بدرێن وە بۆ دەرباز بوونیش لە فەراغی یاسایی، خالێکی تر بەرێزان ئەو وردەکاری و رێکارانەی

ئەم بـرادەرانە باسـیان کـرد هەر هەموویـان ئەرك و کـاری خۆیـانە گرینـگ تەزویـرە، ئایـا چ میکانیزمێکی نوێیان گرتۆتە بەر بۆ بەرگرتن لە تەزویر کە پێم وایە کە تەزویر کرا وەك ئەوە وایە کە کۆمسیۆن هیچ هیچی نەکردبێت، خاڵی کۆتـایی بەڕێـزان چیتـان کـردووە بـۆ بـازنەی پارێزگای هەڵەبجەو وەکو پارێزگایەکی سەربەخۆ بۆ ئەم ساڵ بـۆ هەڵبژاردنـی داهاتوو، ئایا ئەم هەڵبژاردنە دیسانەوە هەڵەبجە لەسەر بازنەی سلێمانییەوە ئەبێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ئیبراهیم ئیمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان

سـوپاس بـۆ بەڕێـز (ئاری عبـداللطیف)، لەبەر ئەوەی ئەوی خـاڵی کۆتـایی خـاڵەکی یاسـاییە هەر کوردستان هەمووی یەك بازنەیە بۆ ئاگاداری بەرێزتان، بەرێز (یروانت نیسان)، فەرموو.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان

سوپاس بۆ بەڕێز (یروانت نیسان)، بەڕێز (ئومێد حمە علی)، فەرموو.

بەڕێز ئومێد حمە علی صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومـان وەك هەمـوو بـرادەران باسـیان کـرد پرسـێکی گرینـگ وە دیـاریکردنی چارەنووسـی سیاسـی هەرێمـی کوردسـتان بـۆیە دەپرسـم بەدیـاریکراوی پێمـان بڵـێن ئەو ری و شـوێنانە کامانەن کە بۆ رێگریکردن لە تەزویـر لە ساختەکاری دیاریتـان کـردووە وە بـۆ ئەم مەبەسـتە چیتان کردووە تاکو ئێستا؟ دووهەم: بەشـێك لە هاونیشـتمانیان پارچەکـانی تـری کوردسـتان ئەمە بە بەڵگە هەیە فۆرمی خۆراکیان هەیە ئەمانە دەنـگ دەدەن چ ری و شـوێنێك دەگـرنە بەر؟ چـۆن دەتـوان ئەمـانە جیـا بـکەنەوە لە وانەی کە دانیشـتووی هەرێمـی کوردسـتانن؟ چونکە بە بنەماگرتنی فۆرمی خۆراك موتڵەقە وە هیچ ری و شوێنێك لە قسەکانتاندا نەبـوو بۆ ئەوەی ئەوە جیابکاتەوە کە لە رۆژهەڵات یان باکوور یـان رۆژئاوای کوردسـتان ئەوانەی کە فۆرمی خۆراکیان هەیە ئەبێ بتوانن دەنگ بدەن، زۆر سوپاس.

بەرێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئومێد حمە علی)، بەڕێز (گەشە دارا)، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جەلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیـارە یەکێـك، پێشـەکی بەخێرهـاتی بەڕێـزان کۆمسـیاران ئەکەیـن دیـارە یەکێـك لە رەکیـزە ئەساسـیەکان هەر هەڵبژاردنێکـی پـاکی تۆمـارێکی پـاکی دەنگـدەرانە کە بە پێـی پێـوەرو پەیماننـامە نێودەوڵەتیەکـان جارنـامەی پێوەرەکـانی تۆمـاری دەنگـدەران بە داخەوە کە تـا ئێسـتا هەڵبـژاردن لە هەرێمـی کوردسـتاندا کرابێـت ئەم پێـوەرانە نەبـووە وە هەڵبژاردنێکـی پوخت نەبووە کە ببێتە جێی متمانەی خەڵـك، بەڵام من لەوەوە دەست پێئەکەم کە ئێمە وەکو پەرلەمان رۆڵمان چیبووە لە چاودێریکردنی کۆمسیۆن کە بەراستی رۆڵێکی زۆر لاواز وە چـاودێریکردنێکی لاوازمـان هەبـووە، وەکـو پێویسـت لە کۆمسـیۆنمان نەپرسـیوەتەوە کاتێك پەرلەمانتار یاداشتی داوە بە کۆمسیۆن، کۆمسیۆن وەڵامی نەبـووە پەرلەمـان بێبـاك لە یاداشـتی پەرلەمانتـاران یـان پەرلەمانتـاران بە تـاك بـووبێ یـان بە کۆمەڵێـك پەرلەمانتـار بووبێـت، بەڕێـزان مـن ئەمە بـۆ ئەوەی بۆتـان ئیسـپات بـکەم کە ئەو لـاوازیەی کە باسـی ئەکەم لە چـاودێریکردنی پەرلەمـان ئـێمە لە (2013/7/7)، (ئـامینە) خـان کە لەگەڵمـدا کە ئەندامی پەرلەمانی کوردستان بوو لە خولی (3) لیژنەیەکی لۆکۆلینەوەی تـایبەت دروسـت کـرا بـۆ تەحقیـق لە تۆمـاری دەنگدەران هەمـوو ئەو دیکۆمێنتـانە کە لەبەر دەسـتا بـوون بە یاداشـتێکی (120) لـاپەرەیی لەدوای (2015/6/15) مـن لە رێـگەی بەڕێزتـانەوە داومە بە کۆمسیۆن کە ئەمە ئیشی لەسەر بکرێت بە داخەوە تا ئێستا وەڵامیان نەبـووە لەکاتێکدا کە

سەردانی کۆمسیۆنمان کرد بەڕێزان کۆمیسیاران ئاگادارنەبوون بەس تەنها سەرۆکی کۆمسیاران ئاگاداری ئەو یاداشتە بوو وە ئێوەش لێپرسینەوەتان نەبوو بەرامبەری لە (11/29) جەختمان کردۆتە سەر ئەو نووسراوانە ئەو نوسراوانەی کە کردوومانە بۆ وەزارەتی پێشمەرگە و تەندروستی و ناوخۆ و بازرگانی، لە (2017/9/6)دوای سەردانیمان بۆ کۆمسیۆن جارێکیتر یاداشتمان ناوەتەوە بێ لەوەی (9/17) جارێکیتر نووسراومان کردۆتەوە بۆ هەموو ئەو وەزارەتانە و بۆ کۆمسیۆنیش، لە (11/3) یاداشتمان ناوە (38) پەرلەمانتار کە کۆمسیۆن بێت لەگەڵ سەرۆکی حکومەت و جێگرەکە، چونکە کە سەردانی کۆمسیۆنمان کرد گلەیی کۆمسیۆن ئەوە بوو کە حکومەت بودجەیان بۆ دابین ناکات، ئێمە وتمان با لە بەردەم پەرلەمانتاران کۆمسیۆن و حکومەت بەرەو رووی یەك ئەو گلەیی و گازاندەیان بکەن و با بزانین ئایا هۆکار چییە حکومەت لە پشتگیری نەکردنی کۆمسیۆن کە لە کاتێکدا وادەکە بەسەر چوو بوو (11/1) بڕیار بوو هەڵبژاردن بکرێت، (5/27) یاداشتێکی ترمان ناوە لە کۆتایی مانگی شەشیش سێیەم یاداشت بۆ بانگێشتکردنی کۆمسیۆن الحمدلله ئەوە ئەم جارە دیارە هاتن بەخێر بێن، بەڵام من پرسیارەکەم ئەوەیە لە بەرێز سەرۆکی کۆمسیۆن ئەو هەموو یاداشتەی کە لەبەر دەستمە لە (2015) کە ئاڕاستەی بەرێزتان کراوە بۆ تا ئێستا بە یەك وەرەقە وەڵامی نەیاومەتەوە، ئایا بەرێز سەرۆکایەتی پەرلەمان جەنابتان بۆ بێباك بوون لە یاداشتەکانی پەرلەمان و پەرلەمانتاران؟ زۆریان کە هەر بە تەنها من نەبووم یەکێك لە یاداشتەکان (38) پەرلەمانتارین، بێینە سەر تۆمارەکە لەسەر ئەوەی کە بەڕێزان باسیان کرد کە ئێمە بە سیدی دەتاندەینێ لە پەیرەوەکە باس لەوە ئەکەن کە (15) رۆژ پێش هەڵبژاردن بیخەنە روو بەڵام لە ماددەی لە بەشی شەشەما ئەڵێت کۆمسیاران پابەندە بە پێدانی وێنەیەك لە تۆماری دەنگدەران بەرایی تۆماری دەنگدەرانی کۆتایی بە قەوارەکان باسی رۆژەکە نەکراوە، لێرەیا ئایا ئێمە کە باسی ئەوە ئەکەین بۆ نمونە ناوی دووبارە ئەبێت موقارەنە بکەی لە بەینی تۆمارەکەی عیراق و تۆمارەکەی کوردستانا ئایا بۆچی باس لەوە نەکراوە کە تۆماری بەرایی مەبەست ئەو تۆمارەی کە ئێستا دروست کراوە دوای تەحدیس و تەواو بوونی تانەو ئەم شتانە ئینجا تۆماری کۆتاییە کە بەپێی پێناسەکە، بۆیە من پێم وایە قەوارەکان پەرلەمانتاران کە پێویستە ئەو سیدیان بێتە بەر دەستی پەرلەمانتارانیش ئەو مقارەنەیان هەبێت لە نێوان تۆماری پێش و کە عیراق ئامادەی کردووە لەگەڵ ئەو تۆمارەی کە ئێستا بۆ؟ چونکە لە کاتێکا کە ئەڵێین دووبارە، چەند جۆرێکە یەکێکیان لە ناو شارەکانایە لە نێوان بنکەکانایە یەکێکیان لە نێوان کەرکوك و هەولێر و دهۆکایە یەکێکیان لە نێوان کەرکوك و سلێمانیایە زۆریان لە نێوان هەولێر و دهۆك و موصڵایە، باشە من کە ئەو تۆمارەی ئێوە تۆماری کەرکوك و موصڵی تیا نییە من چۆن بێم ئەو مقارەنەیە بکەم کە ئەم دووبارانە سڕاونەتەوە، وە ئایا خۆتان لە پەیرەوی ساڵی (2017) پێش ئەم پەیرەوە باس لەوە ئەکەن کە لیستی دەنگدەرانی تایبەت لە لیستی گشتی جیا بکرێتەوە بۆ لە پەیڕەوی دامەزراندنەکەیا نەهاتۆتەوە، ئەگەر بە پێی یاسا ئەبێت (48) سەعات پێش ئەوە ئەنجام بدرێت باشە، بەڵام بۆ ئەو بڕگەیە نەهاتۆتەوە لە پەیرەوی ساڵی (2018) تان کۆتا پەیرەو کە ئەبێت لیستی دەنگدەرانی تایبەت لە لیستی دەگدەرانی گشتی جیا بکرێەوە، بەڕێزان بێینە سەر مردووەکان، مردووەکان ئایا بەژمارە ئەتوانن پێمان بڵێن چەند مردووتان دەرهێناوە؟ لە کاتێکا بەپێی ئاماری ساڵی (2017) وەزارەتی تەندروستی دووسەد و حەڤدە هەزارو هەشت سەدو چل وچوارە شتێکی ئاوایە وە ئیستا رەقەمەکەم نووسیبوو بۆ نەمدۆزیەوە (217000) مردوو، راستە ئەم مردووانە هەمووی گەورەنین و ئەهلیەی

هەڵبژاردنیان نییە، بەڵام دائیمەن مناڵ ئەمرێت لە گەورە ئەگەر یەك لەسەر سێشی حیساب بکەین ئەکەینە نزیکەی ئەکا (150.000) دەنگدەری مردوو زیادەن ئەمە لە (2001) تا (2017) ئەو ئامارەی وەزارەتی تەندروستی ئەی ساڵەکانی پێشووتر لە ساڵی (1996) کە فۆرمی روباعی دروستکراوە تا (2001) وە (2018)ی تیا نییە ئەم ساڵانەش حیساب بکەین یەك لەسەر سێی ئەو ساڵانەیە کە ئاماری وەزارەتی تەندروستییە وە ئەگەر مناڵیشی لێ دەربێنین هەر بە پێی ئەو پێوەرەی ئەگەر بڵێین یەك لەسەر سێ ی ئەو ژمارەیە دەربێنین کە مناڵە ئەگاتە نزیکەی دووسەد هەزار ناوی مردوو ماوەتەوە لەو تۆمارەیا، ئایا بەڕێزتان چەند لەو ژمارەیەتان دەرهێناوە؟ چ مەوالیدێکتان دیاریکردووە؟ وەکو ئەوەی لە پێشتر کە ئامادەکاریتان کردبوو بۆ هەڵبژاردنی (1-11) هەموو مەوالیدەکانی (1999)تان دیاریکردوو لە (1999/1/1) واتە کە هەڵبژاردن لە مانگی (11)یا ئەکرا لە مانگی (12) مەوالیدی (1999) (18)ی تەواو نەکردبوو بەس بەڕێزتان داخلتان کردبوو، ئایا ئەمجارەش وایە هەموو مەوالیدەکانی (2000)تان داخل کردووە لە کاتێکا ئەگەر هەڵبژاردن مانگی (9) بکرێت مەوالیدەکانی مانگی (10) و (11) و (12) (18) یان تەواو نەکردووە، ئەگەر ئەو زانیاریەشمان بەنێ زۆر سوپاستان ئەکەین، باسی جێگۆرکیتان کردووە و کە یەکێك زەواجی کردووە ئەمانە حەوت سەد هەزار دەنگدەر دیار نییە، حەفو شوێنەکانتان بۆ دیاری کردوون، بەڵام لە کاتی ئیستحداسا ئەبێت شوێنەکانی خۆیان بدۆزنەوە ئەو ژمارەیە زۆرە چەندتان بۆ ماوە ئیستیحداسەکە داناوە کە پێم وایە لە دوومانگ کەمتر نەبێت باشترە، فەرمانبەران وتتان ئامادە کراوە، ئایا بە چ پێوەرێك فەرمانبەرتان داناوە؟ زۆر سوپاستان ئەکەین.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (گەشە دارا) سەبارەت بەو تێبینیەی کە لەسەر سەرۆکایەتی پەرلەمان هەیە ئێمە وەڵاممان ئەوەیە چوار فەرمانگە هەنە سەربەخۆنە لە هەرێمی کوردستان یەك لەوانە (کۆمسیۆنی هەڵبژاردن و راپرسیە) سەرۆکایەتی پەرلەمان پەیوەندیەکی پتەوی لەگەڵ هەر چواریانە وە حەقیقەت بەدواداچوونی بابەتەکان هیچ سانسۆرەك نەبووە بۆ هیچ پەرلەمانتارەك یان فراکسیۆنەك، بەڵام ئەو یاداشتانەی گشتی هاتوون بە گشتی ئاراستەمان کردووە، ئەکرێت من دیفاع لە کۆمسیۆن ناکەم چوّن ئیشەکانی خۆیان بەڕی ئەکەن، بەڵام پرۆسە لەسەر بابەتێك موعەیەن دەکرێت بەڵام بگرە راپۆرت ئامادە کراوە، بەڵام لەسەر کۆی پرۆسە پرۆسەکە خۆی رۆژانە ئەبدەیتی ئەکرێت رۆژانە بەڕێوە دەچێت، ئامادەکردنی راپۆرت تەسەور دەکەم هیچ سوودێکی بە پەرلەمان ناگەینێتن وە قۆناغەکی موعەیەنە، بەڵام ئەم بانگێشتەی کە ئەمرۆ حازر بووینەوە و پێشتر حازر بووینە لە ناو پەرلەمانی کوردستان تەسەور دەکەم شێوازەکی زۆر کاریگەرە بە سوودە بۆ ئەوەی بەرچاو روونی زیاتر بە هەموو پەرلەمانتاران بدرێتن، بەڕێز (د.رێواز فایەق)، فەرمووو.

بەڕێز رێواز فایەق حسێن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من چەند پرسیارێکم هەیە لە ماددەی (60)ی یاسای هەڵبژاردنەوە دەست پێئەکەم بەڕێزان کۆمسیاران و سەرۆکی موفەوەزیە کە تییا هاتووە پرۆسەی دەنگدانی کارمەندانی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ و زێرۆڤانی هەرێم پێشمەرگەو سوپا و کارمەندانی نەخۆشخانەکان و بەندیخانەکان حەپس لە چەند مەرکەزێکی تایبەت بە خۆیان ئەنجام ئەدرێت بە مەرجێك پێش (48) سەعات لە وادەی دەستپێکردنی هەڵبژاردنەکان ئەنجام بدرێت، من ئەوەی لە بەرێز سەرۆکی کۆمسیۆن گوێم لێبوو وام هەست کرد وتی داوامان کردووە تەنها ئەوانەی کە رۆژی (30) مانگ ئیشیان هەیە پێشتر مەرکەزەکانیان بۆ

ئەکەینەوە، ئەمە نەسێکی قانوونییە وە بەڕێزیان ئەگەر سەیری ماددەی (4)ی یاسای کۆمسیۆن ماددەی (6) یش بکەن کە باسی ئەرکەکانی کۆمسیۆن دەسەڵاتەکانی ئەنجومەن ئەکا بە هیچ شێوەیەك باسی لەوە نەکردوو کە ئەمان ئەتوانن وە سەلاحیەتی ئەوەیان هەیە کە دەنگدەران بەو شێوەیەی کە خۆیان خواستیانە رۆژانی دەنگدانیان دابەش بکەن ئەمە پرسیاری یەکەم، پرسیاری دووەم: ماددەی (32)ی یاسای هەڵبژاردن سەبارەت بەوە پرسیارم هەیە بەڕێزان فەرموون ئەگەر سەیری بکەن، ئەڵێت (پرۆسەی دەنگدان سەعات (8)هەشتی بەیانی دەست پێئەکا (8) هەشتی ئێوارە کۆتایی دێت دەستەی باڵاش بۆی هەیە بە بەیاننامە واددەی دیکە دەستنیشان بکات و لەو سەعاتانەی بۆ دەنگدانەکە دانراوە تێپەر نەکات) پرسیارەکەی من ئەوەیە ئایا لە ژێر هیچ زروفێکا کۆمسیۆن ئامادەیە وادەی دەنگدان لە بنکەکانی دەنگدان درێژ بکاتەوە وەکو ئەوەی کە لە رابردودا هەبووە وە گومان و نیگەرانی و دوو دڵی بە هەمیشە لەسەر ئەو سەعاتە هەبووە کە زیاد کراوە، پرسیارەکە ئەوان ئامادەکاریەکانیان چییە بۆ ئەوەی ئەمە روو نەدات؟ چونکە دڵنیایان ئەکەم ئەمە یەکێکە لە سەبەبەکانی گومان لە هەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان، پرسیارێکی ترم پەیوەندی بە ماددەی (15)ی یاسای هەڵبژاردنەوە هەیە (11) دووبارە نا هەر (15) خۆی ئەڵێت (خشت بە ناوی دەنگدەران دەنگدان بە ناوی مەرکەزەکانی هەڵبژاردن ئامادە ئەکری و بە ریزبەندی پیتە ئەبجەدیەکان رێك ئەخرێت کە پیشەو ناونیشان و بەروار و جێگەی لەدایك بوون تێدا تۆمار کراوە) ئەگەر لە توانادا نەبوو ئەوە بکرێت ئەو کاتەی دەستەی باڵا بۆی هەیە مەبەستی کۆمسیۆنە ناوەکان گۆراون رێگەیەکی تری لەبارتر بۆ بەدیهێنانی مەبەستی پێویست دیاری بکات ، پرسیارەکە ئەوەیە ئایە ئێوە بە ئەسلەکە ئیشتان کردووە یان چوون بۆ ئیستسنائەکە، یەعنی ئایا لە ناو تۆمارەکە هەموو ئەوانە هەن وە ئایە ئەگەر نین کامەیان نییە؟ پرسیارێکی تر پەیوەندی بە ماددەی (17) هەیە ئەڵێت (دائیرەی حاڵ و باڵی شارستانی بلیتی دەنگدان دەدا بە هەر هاوڵاتیەك تەمەنی هەژدە ساڵی تەواو کردبێت) پرسیارەکەی مە ئەوەیە ئایە ئێوە ئەم ئیجرائە ئەکەن؟ یان بۆ خۆتان بۆئەوەی لە کاتی راپرسیەکەیا رویدا ڕێگە درا خەڵکێکی زۆر دەنگیاندا وە تەئکید لەسەر قسەی ئەو هاوڕێم (گەشە) خان ئەکەمەوە کە خەڵکی تیا بوو (17) ساڵ و مانگێك بوو توانی دەنگ بدات، پرسیارێکی تر کە پرسیاری ئەخیرە ماددەی (18) برگەی یەکەمی کە باس لەوە ئەکات کە کاتی تەحدیس لە کاتی ئامادەکردنی تۆماری دەنگدەرانە خەڵك هەیە ناو ئیزافە بکات ئەوە مودەیەکی داناوە بۆ ئەوەی بەڕێزان لە کۆمسیۆن وەڵامی ئەو داواکاریانە بدەنەوە بۆ ئیزافەی کەسی کە ناوی نییە وە بە تایبەتی دکتۆرە باسی کرد خەڵکێکی زۆر لەوانەیە بە هۆی ئەو سڕکردنەوە لە دەنگدان بێبەش بووبن ئێمە تەجروبەیەکی خراپمان هەیە لە هەرێمی کوردستان ئەو تەجروبەیەش ئەوەیە کە لە زۆربەی هەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان خەڵك لە ڕۆژی دەنگدانا ئەڵێت نا ئەوە نییە ئیعتیادیە کۆمسیۆن ئیزافەی ئەکا بە پەلە پەل لە دەورووبەری سەعات (11) قەرارێك دەر ئەکا ئەڵێت با ناوەکان ئیزافە کەن لە بنکەکان بە دەستی بنووسرێتەوە لە بنی ئەوەیا، من دڵنیاتان ئەکەمەو ئەو ناونوسینانە هیچی سروشتی نین وە ئەو کەسەی دەنگدەر ئەبێت بە دوای ناوەکەی خۆیا بچێت و ئەگەر دەنگدەرێکی فعلییە ئەبێ بە دوای ناوەکەی خۆیا بچێت تکاکە ئەوەیە کە لە ئێستاوە ئێوە بە شێوەیەك بانگەشەو راگەیاندن بۆ تۆماری دەنگدەران و تازەکردنەوەی تۆماری دەنگدەران بکە کە هەموو ئەو رێگایانە لەو دەنگدەرە دابخەن کە لە ماوەی ئەو مانگە دەنگەکەی خۆی تۆمار ناکاتەوە، بەڵام رۆژی دەنگدان ئەیکاتە شانشانێن، پاڵ پاڵێن، ئەڵێت ئەبێت ناوەکەم ئیزافە بکەن، چونکە من وەکو

ئەندامێکی پەرلەمان پێتان ئەڵێم وەکو چاودێری ئەم کۆمسیۆنە پێتان ئەڵێم هەر ئیزافە کردنێکی ناو لە رۆژی دەنگدەران قابیلی ئەوەیە جێگەی گومان بێت بۆ هەموو هێزە سیاسیەکان بەو هێزەشەو کە من ئینتیمام بۆی هەیە، زۆر سوپاستان ئەکەم.

بەرێز جعفر ئیبراهیم ئێمینکی/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.رێواز فایەق)، بەڕێز (تەلار لطیف)، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێر هاتی سەرۆك و جێگر و ئەندامانی کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان ئەکەین، بەشێك لە پرسیارەکانم کران من ئەو پرسیارانەی کە ماوە بەشێك لە پرسیارەکانم لەلایەن بەرێزان كاك (ساڵح) و كاك (قادر) و (گەشە) خان و (د.رێواز) کرا، ئەو پرسیارانەی کە کرا لە چەند خاڵ\ کورتی ئەکەمەوە، هەموو کاتێك کە باسی هەڵبژادن ئەکەین بە تایبەتی کارەکانی کۆمسیۆنی هەڵبژاردن کارکردنە لەسەر جێبەجێکردنی تەواوی رێکارە یاساییەکانی هەڵبژاردن لەم هەڵبژاردنەیا ماددەی (4) لە یاسا ژمارە (1)ی (2005) پێویستەکا کە هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان و سەرۆکی هەرێم پێکەوە بکرێت وە بۆ ئەوەی فەراغی یاسایی بۆ خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان دروست نەبێت وە پاڵپشت بەو دەسەڵاتەی کە سەرۆکی حکومەت کە لە لـ\یەن پەرلەمان پێی دراو کە پێویستە ئەو فەرمانەی کە نێردراوە تەنها باسی لە پەرلەمانی کوردستان کردوو بۆ ئەو پێشێلکاریە یاسایانە هەڵوێستی کۆمسیۆن چی بووە بۆ ئەوەی کە هیچ کێشەیەك لە داهاتوو بۆ پەرلەمانی کوردستان و بۆ هەڵبژاردنەکان دروست نەبێت ئەمە پرسیاری یەکەم، پرسیاری دووەم لە ئەگەری وەڵـ\می ئەو هاوڕێیانەم کە باسیان لە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی موحافەزات کرد ئەگەر ئەوان پێیان باش بوو کە ئەنجومەنی موحافەزە وە پێیان کرا ئەنجومەنی موحافەزەش لە (30-9) بکرێت، ئایا ئەوان ئەتوانن بە پێی کات و بوجە و ئەو پلانەی کە دایان ناوە، چونکە هەموو کاتێك قسە لەسەر هەڵبژاردن ئەکەین پێویستمان بەو سێ پرسە گرینگە هەیە، ئایە ئەوان ئەتوانن پرسی سەرۆکی هەرێم هەروەها پەرلەمانی کوردستان ئەنجومەنی موحافەزەکان لە(30-9) بەو کات و بودجەیە بەو پلانەی کە دایان رشتووە جێبەجێ بکەن، پرسیاری سێهەم: ۆ تۆماری دەنگدەران ئەوان وەکو ئاماژەیان پێکرد وە روونکردنەوەیان نا بۆ تۆماری دەنگدەران وە بەتایبەتی بۆ کوژانەوەی ناوی مردووەکان ئیعتیامدی کولیان لەسەر بەڕێوەبەرایەتی لەسەر وەزارەتی تەندروستییە لە کاتێك مەرج نییە هەموو کاتێك مردووەکان تەنها لە وەزارەتی تەندروستییەوە شەهادەی وەفاتیان بۆ کرابێ چونکە زۆر جار لە رێگای دادگاکانەوە حجەی وەفاتیان بۆ ئەکرێت کە تۆش حجەی وەفاتت بۆ کرا بە هۆی ئەوەی کە ناویان لە فۆرمی خۆراکە نەکوژێتەوە نایەن تۆماری بکەن جارێکی دیکە ناویان بکوژێننەوە لەدائیرەی نفوس، بۆیە پێویست ئەکا کۆمسیۆن ئەگەر تەنها ئیعتمادی کردبێتە سەر وەزارەتی تەندروستی گرینگە ئیعتماد بکاتە سەر دادگاکان بۆ ئەوەی ئەوان لە رێگای ئەو حجە وەفاتانەی لە رێگای دادگاکانەوە دەرهێنراوە کار بۆ کوژانەوەی ناوی مردووەکانەوە بکەن هەتا وەکو بتوانێت هاوکار بێت بۆ کوژانەوەی ناوی مردووەکان، خاڵێکی دیکە کە راستە كاك (هندرێن) ئاماژەی بەوە کرد کە ئەوان بەشێك لەو ئەرکانەی کە لەسەر شانیانە بۆ گەرانەوەی متمانە بۆ لای دەنگدەر بەشێك لە ئەرکی ئەوانە یان ئەوەی کە ئەرکی حزب و ئەو لیستە بەشداربووەکانە لە هەڵبژاردن، بەڵـ\م ئایە بە پێی ئەو ئەرکەی ئەو بەشە ئەرکییەی لەسەریان یەعنی روونکردنەوەی زیاتر چیان کردووە چی ئەکەن یان پلانیا چییە؟

بـۆ گەڕانەوەی متمـانە، بەتـایبەتی ئەوان لەو هەڵبژاردنەیـا چـاوێکی زۆر زۆریـان لەسـەرە لەبەر ئەوەی یەکەم هەڵبـژاردنە جیـاوازە لە ریفرانـدۆم. خـاڵێکی دیـکە کە راسـتە کـاك (هنـدرێن) ئامـاژەی بەوە کـرد کە ئەوان بەشـێك لەو ئەرکـانەی کە لەسـەر شـانیانە بـۆ گەرانەوەی متمانە بۆ لای دەنگدەر بەشێك لە ئەرکی ئەوانە یان ئەوەی کە ئەرکی حزب و ئەو لیسـتە بەشـداربووەکانە لە هەڵبـژاردن، بەڵـام ئـایە بە پێـی ئەو ئەرکەی ئەو بەشـە ئەرکییەی لەسەریان یەعنی روونکردنەوەی زیاتر چیان کردووە چی ئەکەن یان پلانیا چییە؟ بـۆ گەڕانەوەی متمـانە، بەتـایبەتی ئەوان لەو هەڵبژاردنەیـا چـاوێکی زۆر زۆریـان لەسـەرە لەبەر ئەوەی یەکەم هەڵبـژاردنە جیـاوازە لە ریفرانـدۆم. چـونکە پرسـی راپرسـی جیـاوازە لە پرسـی هەڵبـژاردن، و رێکارەکانیشـی هەمـووی جیـاوازە، ئەمە یەکەم هەڵبـژاردنە کە یەکەم پرۆسـەیە کە بەڕێـوەی دەبەن، و چـاوێکی زیاتریـان لەسـەرە و پێویسـتە وەڵـآمی ئەو پرسیارەشـمان بـدەنەوە، و بـۆ ئاوارەکـانیش چیـان کـردووە؟ بـۆ ئەوەی ئـێمە بتـوانین روونکردنەوە زیاترمان لەلا بێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز تەلار لەتیف، دیارە پرسیار زۆرن، ئەگەر هاوکاری ئەو دانیشتنە بـن، یانی بەرهەمـدارتر بێـت، ئەگەر بەنووسـینیش کە دەریببـڕن، بەنووسـین بـدەنە بەڕێـزان، کۆمۆسیۆن رەنگە بۆ وەڵآمدانەوە بۆ ئەوان ئاسانتر بێت، مامۆستا مەلا هەورامان فەرموو.

بەڕێز مەلا هەورامان حەمە شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان، زۆرێك لەو پرسیارانەی کە دەمویست ئاراستەیان بکەم کراون، بەڵآم لەراستیدا بابەتەکە زۆر هەستیارە، پێویست دەکا لەوانەیە لەم بابەتەدا تیکرار کردن ئیسیتفادەی هەبێت، دووبارە کردنەوە، ئەوەی کە گرنگ بێت و زۆر بە پێویستی بزانم و بیڵـێم ئەوەیە بەراسـتی ئەو هەڵبـژاردنەی 5/12 کە کـرا، دەتـوانم بڵـێم خەڵکێکـی زۆر لە تەواوی عێـراق بـی هیـوا بـووە لە هەڵبـژاردن، ئەرکـی سەرشـانی ئەم کۆمسـیۆنە بەڕێـزە ئەوەیە کە چـۆن جـارێکی تـر بتـوانی جوهـدی خـۆی صـەرف بکـات، بـۆ ئەوەی کە خەڵکـی متمـانەی هەبێـت بەو دەنـگەی کە ئەیـدا، بزانـی کە دەنـگەکەی سـەنگی هەیە، گۆرانکـاری دروست دەکات، خەڵك ئەمرۆ بەراستی بی هیوا بووە، هیوایەك کە مایبوو کە بچێتە سـەر سندووقەکانی دەنگدان بەشێوەیەکی ئاشتیانە ومەدەنیانە، ئەو گۆرانکارییەی کە دەیەوی بیکـات لە سیسـتەمی حـوکمڕانی، لە دیـاریکردنی نوێنەرەکـانی خـۆی، بەڵـآم بەداخەوە ئەتـوانم بڵێم لە سـەدا بیستی خەڵکـی کوردسـتان بڕوا نـاکەم هیـوای بە دەنگـدان مابێـت، ئەوەش شـتێك نیـیە هەر لە خـۆمەوە بیڵـێم، شـتێکی واقیعـیە بەراسـتی و ئەزمـوونێکی تاڵیشە، پێویستە کە کاری جدی بکری بـۆ ئەوەی کە خەڵـك متمانەی بگەڕێتەوە، بەراسـتی ئەگەر خەڵك متمانەی نەگەڕێتەوە، متمانەی بە دەنگەکەی خۆی نەبێت کە گۆڕانکاریەك دروست بکات، ئەی دەست بۆ چیتر بەرێ؟ خەڵك ئەو کاتە بـی هیـوا دەبـێ، لە حاڵەتی بـی هیـوا بوونیشـدا خەڵـك لەوانەیە هەنـدێك هەڵوێسـت بنـوێنی کە نەخـوازراو بێت، ئەو کـاتە ولآتەکەمان وەکـو سـوریای لـی دێت، وەکـو شـوێنەکانی تـری لـی دێت، خەڵـك دەسـت بـۆ شـتی تـر دەبـات، ئەبێتە شـوێنی ولآتە زلهێزەکان، خـۆی بە ئنیشـاللە بـابەتەکە کۆتـایی پـی نایەت، پێویستی بە هیمەت هەیە، پێویستی بە گەرانەوەی متمانە هەیە، بۆ ئەم مەبەستە پێویسـتمان بە چەنـد پرسـیارێك هەیە، پێشـتر سـەرۆکی کـارگێری هەڵبـژاردن، لە کۆبوونەوەیەکی پەرلەمان، پێم وایە لێرە رایگەیاندبوو کە لە 90% تۆمارەکە تەواو بـووە و پاکراوەتەوە، ئایا ئەوە تەواوە؟ ئەو مەعلوماتە و ئەو داتایە؟ پرسیارەکی دی ئایا دەنگدانی

تایبەت چۆن کاری لەسەر کرا و چۆن جیاکراوەتەوە لە دەنگدانی گشتی؟ ئایا وەزارەتەکانی تەندروستی و ناوخۆ و پێشمەرگە هاوکاربوون؟ تاچەند هاوکار بوون لە پێدانی داتا و زانیاری بۆ ئێوە؟ ئایا پرۆسەکە هەموو بەشێوەی ئەو پێم وایە وەلآمی دایەوە کاك هندرێن، کە بەشێوەی فەرزی یەدەوی دەبێت، لە خەلتەی کە ئەو جارە دروست بوو، پێم وابی کەدەنگی خەڵك هاك بکری و کابرای مورەشەح دەنگی بەخۆی دابێ، بەلآم دەنگەکەی دوایی نەمابێت، گرنگترین شت ئەوەیە ئایا چ رێکارێکتان گرتۆتە بەر بۆ ئەوەی کە تەزویر و ساختە کاری نەکرێ، چونکە تاکو ئێستاش خەڵك بە خەوفەوە ئەچێت دەنگ دەدات، ترسی ئەوەی هەیە دەنگەکەی بۆ زەید بووبێ، دوایی ببری بۆ عەمر، دەنگدانی دەرەوەی ولآت چۆن رێکخراوە و سوپاس بۆ بەڕێزتان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا هەورامان گەچێنەیی، ئێمەش تەئکید دەکەینەوە و وەلآمی پر بە پێست و پێویست بۆ گشت پرسیارەکان، بەڕێز ابوبکر هەڵەدنی فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر هەڵەدنی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی کۆمسیاران دەکەم، بەرێزان ئەمڕۆ ئەم پەرلەمانە و ئەنجومەنی کۆمسیاران لەژێر مەسئولیەتێکی گەورە دایە، هەڵبەتە بەتەنها کۆمسیۆن نا، ئێمە ئەمڕۆ مافی ئەوەمان هەیە لێپرسینەوە لە کۆمسیۆن بکەین، بەلآم بەشێکی ئەو پرسیارە ئەکەوێتە ئەستۆی پەرلەمانی کوردستان، من پێم وایە کۆمسیۆن بەشێکی زۆری قوربانی ئەم دۆخەیە، ئەم دۆخە خراپەی کە لە کوردستان دا دەگۆڕێ، لە حوکمڕانی وەك چۆن دام ودەزگاکانی تریش بەهەمان شێوە بوونەتە حوکمڕانی، بەڕێزان ئێمە دەبی هەڵوێستیەك بکەین لەسەر ئەوەی کە هەڵبژاردن لەدوای هەڵبژاردن، رێژەی بەشداری خەڵك کەمدەبێتەوە، خەڵك بایکۆتی پرۆسەی هەڵبژاردن دەکات، ئەمە بۆ ولآتانێك کە سەقامگیری سیاسی و ئابووری و ئاسایشی تێدایە، خۆشگوزەرانی هاوولآتی تێدایە، شکۆی مرۆڤی تێدا پارێزراوە، ولآتی دەستوور و یاسا و موئەسەساتن، تەبیعین، بەلآم بۆ ولآتی ئێمە کە ئەمە هەمووی ناسروشتییە کە رۆژ بەرۆژ هاولآتی متمانەی بە حوکمڕانیەکەی خۆی نەمێنێ، ئەویش پەیوەندی بەو ئیشکالیەتەوە هەیە کە لە یەکەم هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستانەوە تاوەکو ئێستا کە دەچینە خولی پێنجەم، هەڵبژاردن و ساختەکاری دوو ڕووی یەك دراو بووین، دووانەیەکی جیانەکراوە بوون، و ئێستاش هاوولآتی کوردستانی و ئەمجارە هەموو حزبە کوردستانیەکان کە لە دەرگا لە ماڵەکان دەدەن، من دڵنیام بە بایکۆت وەلآم دەدەنەوە، بە نەخێر، چونکە دەنگەکەی خۆی نابینێتەوە، بۆیە ئەمڕۆ من ئەم پرسیارانە ئاراستەی ئەو بەڕێزانە دەکەم، یەکەم، ئیشکالیەتی گەورە لە ئەستۆی حکومەتە کە (27) ساڵ ئامارێك ناکات، بۆیە کۆمسیۆن ناچارە یان پەنا ببا بۆ بەغدا، یان پەنا ئەبات بۆ فەرمی خۆراك، ئێمە هەر یەکێك لەو (111) پەرلەمانتارە لەشوێنی ئەم کۆمسیۆنە بین هەر وادەکەین، ئەمە ئیشکالیەتی حکومەتە کە دوای (27) ساڵ لە هەرێمێکی پێنج، شەش ملیۆنی، نایەت چەند رۆژێك تەرخان بکات، بۆ ئەوەی ئامارێکی گشتی بۆ ئەم هەرێمە بکات، پشت بەستن بە فۆرمی خۆراك بە فیعلی بە هەزاران هاوولآتی پارچەکانی تری کوردستان فۆرمی خۆراك و پێناسی باری شارستانی و رەگەزنامەی عێراقیشیان بۆ کراوە، ومن هەر خۆم لەیەکی لەو مەسئولانە، ئەوانەی کە پارە ئەگۆڕنەوە، (65) وەرەقەی کۆبۆنی نەوتم پی بینی، وتم بۆچییە ئەمە کاکە، وێنەکەشم گرتووە، ئێستا ئەگەر شاشە هەبووایە ئەلەوێدا نیشانم ئەدان، وتی ئەمە هەمووی خەڵکی

ئەم شارۆچکەیەن، ئەمڕۆ لێم کڕیوەتەوانێ، کە هەموو فۆرمی خۆراکیان هەیە، لەبەر ئەوە پشت بەستن بە فۆرمی خۆراك هەمووشتێك نییە، بەڵام هیچ ڕێگەیەکی تریشمان نییە، من ئەم پرسیارانە لەم بەڕێزانە دەکەم، یەکەم، بەپێی ماددەی (13)یەم خاڵی یەکەم: ئەبی ئەم ئەنجومەنە راپۆرتی وەرزی ئامادە بکات، لەبارەی ئەرکەکانی و پێشکەشی پەرلەمانی بکات، سی ساڵە دەستبەکارن چەند راپۆرتیان ناردووە بۆ پەرلەمان و پەرلەمانتاران، با بە ژمارە پێمان بڵێن، خاڵێکی تر لە ماددەی دووەمدا، ئەڵی راپۆرتی کۆتایی ماددەی (13)یەم برگەی دووەم، راپۆرتی کۆتایی بە هەموو ووردەکارییەکانەوە، لەبارەی هەر پرۆسەیەکی هەڵبژاردن و راپرسی کە دەیکەن، ئەبی بیدەنە ئەم پەرلەمانە، و ئەوان چ راپۆرتێکیان بە ئێمە داوە لەسەر پرۆسەی ریفراندۆم، تا ئیشکالەتەکان و هەڵەکانی ریفراندۆم ئێمە لە پرۆسەی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان دووبارە نەکەینەوە، خاڵێکی تر لە ماددەی (11): کۆمسیۆن دەبی پشت ببەستی بە پسپۆر و شارەزای نێو دەوڵەتی و ناوخۆیی لە بوارەکانی هەڵبژاردن و راپرسی ببەستێ، کوا ئەو شوێنانە سوودیان لی بینیوە وئەوەی کە ئێمە بەپێی پێوەرە ستاندارە نێو دەوڵەتیەکان پرۆسەی هەڵبژاردن بەراستی ئەنجام بدەین، لەبەر ئەوە گرنگترین شت ئەوەیە ئێمە هاوولاتی لەگەڵ سندووقی دەنگدان ئاش بکەینەوە، متمانە بۆ هاوولاتی بگێرینەوە، ئەمە بەرپرسیاریەتی مێژوویی ئەو پەرلەمانە، ومن فعلەن پشتگیری خاتوو گەشە دەکەم و پشتگیری کاك قادر دەکەم، وکاك دکتۆر فرسەت دەکەم، کاك بەهزاد، ئێمە بەرۆڵی خۆمان هەڵنەستاین، هەر هەموومان لە لێپرسینەوە و چاودێری کردنی کارەکانی کۆمسیۆن، کارێکی گەورەو گرانمان داوەتە بەڕێز ئەو نۆ کەسە و لەگەڵ کارمەندەکانیان، کە ئەم پرۆسە گەورەیە هەڵبژاردنی نەزیهو خاوێن تەنها لە ئەستۆی ئەوان دایە، و حکومەتیش هاوکاری بووە، ئێمە لەدانیشتنێك لەگەڵ ئەوان دانیشتین، چوار وەزارەت بازرگانی، تەندروستی، ئەوەتا کاك هندرێن دەڵی تازە کۆبوونەوەمان بە وەزارەتی ناوخۆ کردووە، وەزارەتی ناوخۆ ئاماری خۆی ناخاتە بەردەستی ئەوان، کاك هندرێن ئیشکالەکەشی ئێستاش حەل نەکرد، ئەڵی وتومانە ئەگەر ناوەکانمان دەدەنی پرۆن لە رۆژی دەنگدانی گشتی ئێوە پرۆن دەنگ بدەن، کەواتە هەمان سیناریۆی پار دووبارە دەبێتەوە، کە ئێستاش ئیشکالی دەنگدانی تایبەت و دەنگدانی گشتی جێبەجی نەکراوە، چوار وەزارەتی حکومەتی هەرێم، بازرگانی، تەندروستی، پێشمەرگە، ناوخۆ، بۆ ئامار ناخەنە بەردەستی ئەم کۆمسیۆنە بەڕێزە، بۆ ئەوەی ئێمە لەو ئیشکالاتانە نەجاتمان بێ، خاڵێکی تر ئەوەیە کە بەراستی مەسەلەی مردووەکان، دوو شت جیاوازە ئەوەی کە دکتۆرە رێزان خوێندیەوە، ناوی دووبارە جیایە، و ناوی لێکچوو جیاوازە، ئەکری ناوەکان لەیەك بچن، بەلآم مەرج نییە دووبارە بن، بۆیە لەوانەیە رێکارەکان جیاواز بن، خاڵێکی تر کە پەیوەندی بە مردووەکانەوە هەیە بەراستی، ئەوەی کە خاتوو تەلار وتی، یانی حجەی وەفاتیش گرنگە لەگەڵ ئەوەی کە ئێمە ئیشکالیەتی مردووەکانمان حەل بێ، پێویستە لەگەڵ وەرگرتنی حجەی وەفات، قەسامی شەرعیش وەربگیرێ، چونکە ناوی هەموو ئەندامانی خێزانەکە و کۆی زانیارەکانی تێدایە، ئەمە لەم ئیشکالیەتە ئەمانپارێزێ، پاشان ئەوەی دکتۆرە رێزان گوتی بەراستی کە باوکی بەڕێزیان تەمەنی نەوەت ساڵە و تەمەنی درێژ بێت، جیاوازە لەوەی کە مەوالیدی 1800 و (137) ساڵ بەتەحەداوە لە کوردستان، کەس تەمەنی نییە لە کوردستان (137) ساڵ بی و مەوالیدی (1900) بی لە (1800 -1900) بی کە دەیان هەزارن لە عێراقیش و لە کوردستانیشدا هێشتا ئەوانە ماونەتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ابوبکر هەڵەدنی، خاڵێکی نیزامییە کاك حاجی کاروان فەرموو.

بەڕێز كنعان نجم الدين/ حاجی كاروان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر جەنابیشتان پێتان باش بێ، با جەوابی ئەو پرسیارانە بدرێتەوە، وەكو فاصلێك بۆ ئەوە لەوە دەچێت دوای ئەوە پرسیاریشمان هەبی دووبارە نەبێتەوە، ئەگەر ری بدەن لەوەدەچی باشتر بێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز حاجی كاروان، بەڕێز دكتۆر فرسەت صۆفی فەرمووو.

بەڕێز فرسەت صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (110) ی ئاماری ، حكومەتی هەرێم ناتوانی ئامار بكات، لێرە ئەگەر گلەیی بكرێ، بەراستی گلەییەكی زۆر گەورەیە، دەبی مومارەسەی حكومەتی ئیتحادی بی و ئەو ئامارە بكات، چونكە هەر ئامارێك حكومەتی هەرێم ئەنجامی بدات، هیچ قانونی نابێ، چونكە لەدەسەلاتی حكومەتی ئیتحادی عێراقیە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ ئەو روونكردنەوە، ئێمەش ژمارەیەك بەڕێزی تر وەردەگرین، ئینجا داوا لە كۆمسیۆن دەكەین وەلآمی نیوەیان دەدەین و نیوەی تر دواتر دەست پی دەكەین، بەڕێز ایوب عبدالله فەرمووو. دیارە حازر نییە، مامۆستا غریب فەرمووو.

بەڕێز غریب مصطفی حمەخان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە ناوی خوای بەخشندەی میهرەبان وێڕای بەخێرهێنانی بەڕێزان لە كۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردن و راپرسی خاڵی یەكەمم پشتیوانی رای تەلارخان دەكەم كە بە چ یاسایەك هەڵبژاردنی پەرلەمان بە بێ هەڵبژاردنی سەرۆكی هەرێم ئەنجام دەدرێ، چونكە ئەو دابەش كردنەی پەرلەمان كردی بۆ دەسەلاتەكانی سەرۆكی هەرێم بە شێوەیەكی كاتی بوو تا هەڵبژاردنی داهاتوو وە دیوانی سەرۆكایەتی هەرێم تا ئێستا ماوەتەوە، دووەم پرسیار ئەو راگەیاندنەی كە سەرۆكی حكومەت رایگەیاند كە لە (9/30) هەڵبژاردنی پەرلەمان بكرێت كە (81) رۆژی ماوە پرسیارەكەم بۆ كاك هندرێن ئێوە لە رووی بودجە لە روی فەرمانبەر لە رووی تۆماری دەنگدەران ئامادەییتان هەیە كە لەو بەروارە هەڵبژاردن ئەنجام بدرێت تكایە بە یەك وشەی بەڵێ یان نا وەڵاممان بدەنەوە پرسیاری سێیەم بە پێی ئەو فۆرمەی كە هەر بەڕێزت باست كرد كە بە نیازن ئامادەی بكەن بۆ بەخێرا دەرچوونی ئەنجامەكان كەواتا ئەتوانن پێمان بڵێن لە ماوەی چەند ئەنجامی سەرەتایی رادەگەیێنن و لە ماوەی چەند ئەنجامی كۆتایی رادەگەیێنن خاڵی چوارەم پشتیوانی رایەكەی دكتۆرە رێواز دەكەم دەتوانن رایبگەیێنن هیچ بە پاساوێك كات درێژ ناكرێتەوە خاڵی پێنجەم چ زەمانەتێك هەیە دەنگدەراانی تایبەت فشاریان لە سەر نابێت

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مەلا غەریب، حەیات خان فەرمووو.

بەڕێز حەیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرەتا بەخێرهاتنی كۆمسیارانی بەڕێز دەكەم وە پشتیوانی لە بەڕێز كاك ئومێد خۆشناو دەكەم سەبارەت بە پرسیاری تۆماری دەنگدەران و گەڕانەوەی متمانەی هاووڵاتیان كە پرسیارەكەم هاوشێوەی پرسیاری بەڕێزیان بوو دووبارەی ناكەمەوە پرسیارم هەیە